

విశాఖ సర్వోదయ

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము

పింగళి సూరనార్య ప్రణీతము.

కా 40

1వ కూర్పు 1000 ప్రతులు.

ప్రకాశకుడు :

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య,

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో,

రాజమండ్రి.

శ్రీ సత్యానంద ప్రెస్ నందు ముద్రింపఁబడియె,

రాజమండ్రి.

1933

కాపీరైటు]

[రు. 1—0—0.

అకైర్థ వెంకటేశాస్రముగారిజ్యోతిషగ్రంథములు

జాతకమార్తాండము.

1 వ భాగము 1—8—0

ఇందు రాశి, అంశ, ఆరూఢ, చక్రములు చేయుట మొదలగు సంజ్ఞలు, ద్వాదశభావములు, మహాదశాంతర్దశల, విదశలపట్టిక, గోచారమును తెలుసుకొను విధము వ్రాయబడినది.

2 వ భాగము 1—8—0

ఇందు గ్రహస్థుట, లగ్నస్థుటాది గణితములు, ద్వాదశభావములు, మహాదశాంతర్దశ ఫలములు, వ్రాయుట తెలుసుకొను పద్ధతి నులభముగ గ్రహి పగల్గుదురు. విశేషాంశములతో 1000 శ్లోకములు గలవు.

3 వ భాగము 2—0—0

దీనియందు యేలగ్నమునకు యేగ్రహము యెక్కడనుండిన యేయేఫలములు నిచ్చునో ఆ వివరమంతయు మేషలగ్నము లగాయితు మీనలగ్నము ఆఖరురకు 12 లగ్నములకు యావత్తుఫలములు సంపూర్ణముగా శ్లోకార్థములతో వ్రాయబడినవి కొలదిప్రతులుమాత్రమే గలవు. త్వరపడుడు.

జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక.

1 వ భాగము 1—0—0

1 సంజ్ఞాధ్యాయము 100 పేజీలు నక్షత్రములు, గ్రహములు, రాసులు, కీస్యభావములు వీని ఉపయోగములు మొదలగునవి.

2 వ భాగము 1—0—0

2 గణితాధ్యాయము 112 పేజీలు.

జననకాల ఘడియలనుబట్టి జన్మలగ్నమును స్థిరపరుచుట, ఆరూఢచక్రము, గ్రహస్థుటము మొదలగు యావద్గణిత విషయములు యిందు విమర్శింపబడినవి.

3 వ భాగము 3—0—0

3 భావఫలాధ్యాయము 400 పేజీలు.

ద్వాదశభావఫలములు అనగా వాటియొక్క సంజ్ఞలును జాతకునియొక్క రూపలక్షణములు ఆయుర్భాద్యములు వివరముగా దారాఫుత్రాది విషయములు పిత్ర

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య, శ్రీసత్యనారాయణ బుక్కుడిపో, రాజమండ్రి.

శ్రీ రఘుముని—

శ్రీ మనగ్రంథాలయము—
శ్రీ రఘు. శ్రీ వామి—

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నమ్.
శ్రీ వామి—

పింగళి సూరనార్యని ప్రణీతము.

ప్ర కా శ కుఁ దు :

కొండపల్లి వీరవేంకయ్య,

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్కుడిపో,

రాజమహేంద్రవరము.

మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు.

రాజమంత్రి

శ్రీ సత్యనందప్రెస్ నందు

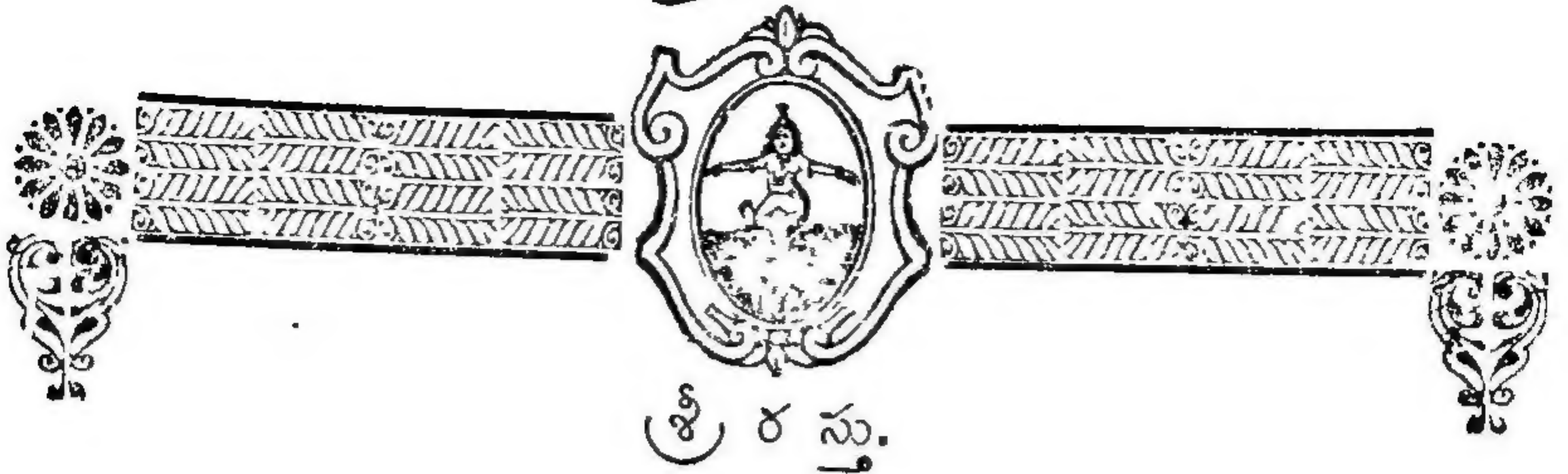
ముద్రింపబడినది.

1933

సంకలితము.

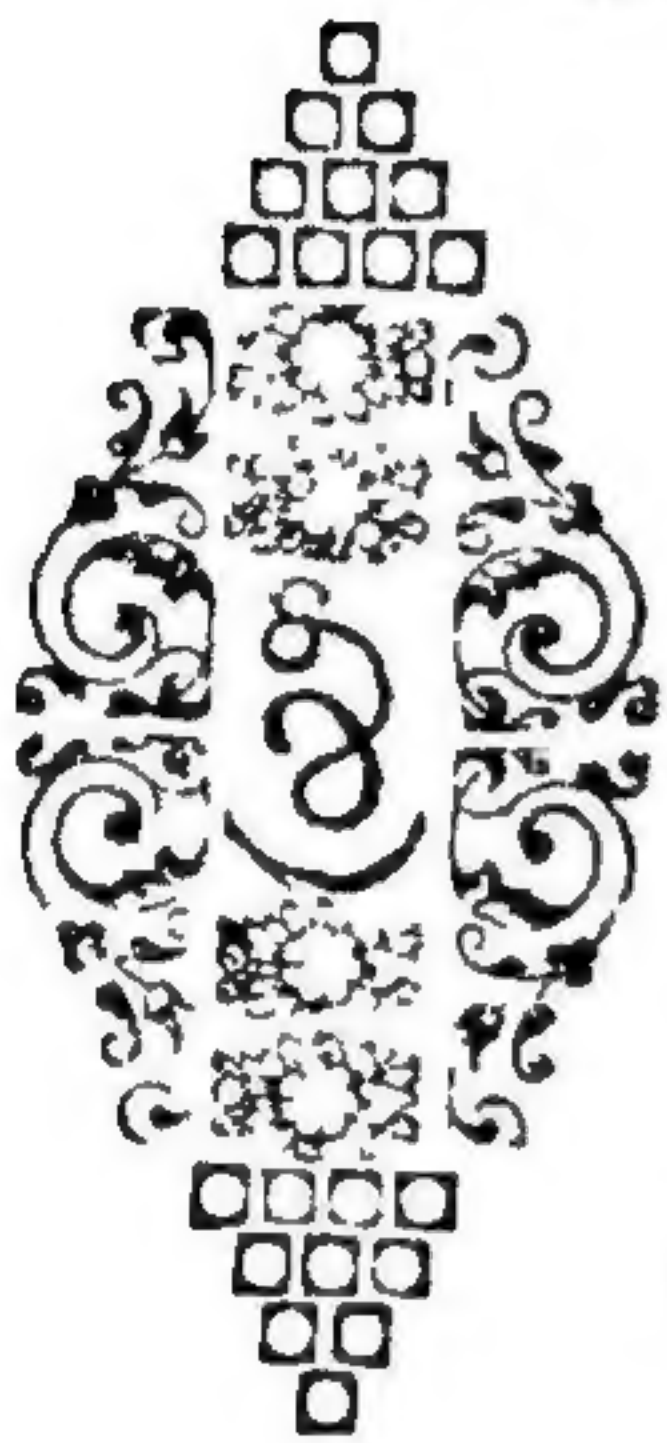
వెల రు 1—0—0.

2

ప్రభావ తీప్రద్యు మ్న ము

పీ ఠి క.

మదుమామహేశు లతి

చిత్రవిలాసులు దారు మున్ వియో
గామితచింత నొండొరుల

కై సగమాటలు నిచ్చుఁ దెల్పుకాం
క్షామహిమంబుచేఁ జెలుస

గంబుగ నొక్క యొడల్గరించుస
త్రేమపుదంపతు ల్కృతిప
తిందనరింతురు గాతగీర్తులన్.

1

ఉ. *అంగజహేతుకంబు లరయన్మిథునంబులప్రేమ లిట్టివో
నంగజుతల్లిదండ్రు లగునట్టియనన్యసమానహార్దసం
సంగు లనాదిదంపతులు సత్కృప నిత్తురుగాక సౌఖ్యముల్
పింగళిసూరధీరవరుబిడ్డకు మాయమరేశిమంత్రికిన్.

2

* అంగజహేతుకంబులు=మన్మథుఁడు హేతువుగాఁగలవి, అనఁగా దంప
తుల ప్రేమమునకుఁ గారకుఁడగు మన్మథునకుఁ దలిదండ్రులయి యనన్యసామాన్య
మైన ప్రేమమతోఁ జెలువారు ననాదిదంపతు లనుట లోకమున దంపతులప్రేమము
నకు హేతుభూతుఁ డగు మన్మథునిఁ గన్నవారగుటచే వారిప్రేమ స్వతోరూఢమైన
దనియు నా దాంపత్య మాది యెఱుఁగరానిదనియు భావము.

చ. అమలనవీన హైమనిజయాపగరుద్యుతిఁ బ్రోచునదవపు, ర్విమ
లరుచిన్ స్వభక్తలకువెండియుఁ బైఁడియుఁ గీర్తియునున్నతే, జ
మునెపుడప్పుడేయొసఁగు సర్గనిధానముఁ తాల్చియున్నయ, ట్ల
మరెడువాగ్విధాత లమరార్యున కిత్తురు నిత్యసౌఖ్యముల్. 3

వ. అని సకలభువన ప్రవర్తన హేతువు లైనపురాతన మిధునంబులం
గొనియాడి. 4

వే. ఆదికపులఁ బ్రాచేతసవ్యాసమునులఁ
దలఁపులోన భజించి యత్యంతసరస
మగు ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్న మనుప్రబంధ
మాచరింపుచు నొక్కనాఁ డాత్మలోన. 5

మ. జనము ల్మెచ్చఁగ మున్రచించితి నుదంచద్వైఖరిం గారుడం
బును శ్రీరాఘవపాండవీయముఁ గళాపూర్ణోదయంబు న్మఱి
దైలుఁగుంగబ్బము లెన్నియేనియును మత్పిత్రాది వంశాభివ
ర్ణన లేమిం బరితుష్టి నా కవి యొనర్పంజాల వత్యంతమున్. 6

క. తండ్రియు సుతులకు దైవం
బండ్రు గదా వేదవాదు లది వినియును నే
వీండ్రును వాండ్రును బలె మా
తండ్రిఁ బరమపూజ్యఁ గాఁగఁ దలఁపమి తగునే. 7

మ. గయలోఁ గాశిఁ బ్రయాగ శ్రీగిరిని గంగాద్వార నీలాచలో
జ్జయనీ ద్వారకలం దయోధ్యమధురన్ సంస్తుత్యపుణ్యస్థలా
గ్రియత న్వెండియుమించునై మిశకురుక్షేత్రదులం దర్పణ
క్రియచేనాపినతమ్ముఁడెట్టన యొనర్చెందండ్రి కాష్టోదమున్. 8

క. ఏనుం బితృపూజన నా
చే నై నైదియెనఁ జేయఁగ వలయున్

గానఁ గృతి యిచ్చి మేదిని

పై నిలుపుదు నతనికీర్తిఁ బరమేశుకృపన్.

9

వ. అని నిశ్చయించి ప్రభావతీప్రద్యుమ్నంబు మద్దురుం డైన యమ
రామాత్యునిపేర నంకితంబుగ రచియింపం గడంగి తత్కావ్యలక్ష్మీ
ముఖంబునకుం దిలకాయమానంబుగ నా వంశావతారం బభి
వర్ణించెద.

10

ఆ. గంగఁ దనదుపేర గౌతమీనామవి

ఖ్యాతిఁ బరఁగఁ దెచ్చె భూతలమున

కేమహానుభావుఁ డామునిసింహుఁడు

గౌతముఁడు తపోధికతఁ దలిర్చు.

11

ఉ. వాదున గెల్వలేక పురవైరి లలాటముకన్నఁ జూపఁ దా

బాదమునందుఁగన్ను ప్రతిపక్షతఁ జూపెను శాస్త్రమున్ బ్రహ్మ

ణాదిపదార్థతత్వకథనాత్మకమున్ రచియించె నాత్మసం

వేదముకై మును ల్కులపవిత్రుని గౌతముఁ బోల నేర్తురే.

12

క. ఆగౌతమగోత్రంబున

నాగమనిధి పుట్టె గోకనామాత్యుఁడు స

దోభగజ్ఞేత్రస్వామ్యస

మాగతిఁ బింగలిపురాంకుడై యతఁ డొప్పెన్.

13

ఉ. పేర్వెలయంగ నాఘనుఁడు పింగలిగోకబుద్ధోత్తముండు గం

ధర్వి నొకర్తుఁ బేకి యనుదానిని దాసిఁగ నేలె యోగితా

గుర్వనుభావుఁడై నెరపె గోపకుమారునిఖడ్గవర్ణనం

బర్వపునిండువెన్నెలలపై నెఱిఁ జూపెడుకీర్తిసంపదన్.

14

ఉ. సంతతి లేక మున్నతనిజాయ సభక్తిని సూర్యసేవ య

శ్రాంతముఁజేయఁగా నతడు సద్విజుఁడై కల వచ్చిదొండచె

ట్టింతికి నిచ్చి బాల ఫలించును నీ కిది ప్రోది చేసి కొ

మ్మొంతయునంచుఁబల్కెనట యింతియునాకలగాంచి ధన్యయై. 15

తే. సకలదిశలకు శాఖోపశాఖ లిడుచుఁ

బొదలి ఫలియించు దొండయుఁ బోలి ప్రబలి

యాత్మసంతతి పుత్రప్రాప్తాదిబహుప

రంపరల నొప్ప వెలసె భర్తయును దాను. 16

మ. తరముల్నొల్లయి దెందునెందునగుఁ దత్తద్ద్రామనామంబులన్

బరఁగున్ వంశములెల్లఁ బూర్వపునిజప్రఖ్యాతిమాయంగనే

మరుదో పింగలినామమందుఁ జిరకాలావాసులై యున్నసు

స్థిరతన్లోకనమంత్రివంశజులకున్ జెన్నొందుమిన్నందుచున్. 17

ఉ. రంగుగ గౌతమీపరిసరంబులఁ గృష్ణకెలంకులన్ ఘనుల్

పింగళిరామయాదులు లలిం బలనాటను బొకనాటనుం

బింగళిగాదయాదు లిటఁ బెంపు వహించినయస్మదాదు లా

పింగళిగోకమంత్రియిలు పేరనె చాలఁ బ్రసిద్ధు లెల్లవోన్. 18

వ. అది యట్లుండె నమ్మహావంశంబునందు నస్మజ్జనకజనిజీవంతికాత్యంత

కమనీయంబై న శాఖావిశేషం బెట్టిదనిన. 19

క. గంగయ నా వెలయుచు శుచి

తం గడు శోభిల్లె నొకఁడు తద్వంశములో

గంగ యనా వెలయుచు శుచి

తం గడు శోభిలెఁ దదూర్జితయశశ్రీయున్. 20

క. మాంగల్యశోభి యగునా

గంగయకును ముగురు వంశకరు లైరి సుతుల్

రంగత్కిర్తులు మహి నె

న్నంగ నూరనయుఁ గుప్పనయు రామనయున్. 21

క. కనియెన్ గుప్పన సూరన

యనుపుత్రుని నతనిపుత్రు లగు బాపయ భ

ద్రన కుప్పార్యుల కాత్మజ
లనేకు లెఱ్ఱయ్య సాపయాదులు ప్రాజ్ఞుఁ.

22

క. జనియించెను రామనకుం

దనయుఁడు గంగన్న గంగనకు గాదన గా

దనకుం బెద్దయ మొదలుగ

ననేకు లీగతిఁ దదన్వయము శోభిల్లుఁ.

23

తే. ఇట్లు పుత్రప్రాతాదుల నెసఁగునట్టి

సోదరులు దన్ను మిక్కిలి నాదరింప

నలఘుసాద్గుణ్యసౌభాగ్యకలితుఁ డగుచు

గంగనామాత్యసూరయ కరము వెలసె.

24

ఉ. పింగలిగంగమంత్రి వరుబిడ్డకు సూరనకుం బదాబ్జరే

ఖం గలకాంతికే వలచి కై వస మయ్యెను రాజ్యలక్ష్మి దా

బంగరుకానుకుంచెలును బల్లకియు న్మోదలై నయాత్మస

ర్వాంగసమృద్ధితోడ సిరి కంబుజరేఖలప్రేమ వింతయే.

25

తే. సూరనిభుఁ డై నపింగలిసూరవిభుని

దొరయఁ బోఁ డొరుఁ డలవేల్పుదొరయ కాని

యతనిదానము సిరికి నియతనిదాన

మర్థు లప్పుడు దానసమర్థు లై రి.

26

క. సూరయమంత్రికిఁ గలిగెను

సూరయమంత్రియ యనఁగ సుతరత్నము కం

శీరవమున కెందును గం

శీరవము జనించునట్టినియమము దోఁపఁ.

27

ఉ. సూరయసూరమంత్రి కతిశుద్ధిఁ దలిర్చినయక్కమాంబయం

దారసు లుద్భవించిరి మహాత్ములు నల్వరు సజ్జనస్తుతో

దారగుణాభిరాములయి యన్నయభవ్యుఁడు సూరసూరియు

నీరుఁడు వల్లశౌరియును నీతయశస్కుఁడు లింగనార్యుఁడు.

28

వ. వారిలోన.

29

క. నల్లయమంత్రికీఁ బుత్తుఁడు

పుల్లయమంత్రి యనఁ బుట్టె భువి లింగన కు

త్సుల్లయశుఁడు సూరయయును

సల్లాలితనీతి యక్కసచివుఁడు దనయుల్.

30

క. వారలకు నగ్రజుం డగు

సూరయసూరప్రభుండు సుకవిత్వసదా

చారశివభక్తివినయో

దారత్వాదులఁ బ్రసిద్ధతముఁడై మించెన్.

31

క. వేడుక నాయన పెండిలి

యాడె వెలగలేటియమరనామాత్యసుతన్

ప్రీడావతులందును గొని

యాడం దగినయమలాంబ నఖిలగుణాధ్యన్.

32

క. అమలమహాగుణనిధి యా

యమలమ హరి ప్రకారయశమునఁ దనరెన్

గమలాలయాసరస్వ

త్యుమ లాలలితాంగిఁ బోల్ప నొనరెడుగరితల్.

33

ఉ. ఆయమలమ్మయందును గృహస్థశిరోమణి సూరశౌరి య

త్యాయతశీలురం గనియె నాత్మజుల న్ముగురన్ సుధీజన

ధ్యేయగుణప్రశంసు నమరేశ్వరమంత్రిని ధర్మనిర్మలా

పాయుని మల్లనార్యు నతిభవ్యత మించినయక్కధీరునిన్.

34

వ. అందు.

35

క. ఇమ్ముగ నుదయించిరి జన

సమ్మతుఁ డగుమల్లనకును జగ్గన యనఁగాఁ

దమ్మయ సూరయ చిన్నయ

తిమ్మయ లనఁ బరఁగునుతులు ధృతిబలసహితుల్.

36

క. ఆమల్లనకును జన్నను

చే మంత్రుల కెల్ల గుణవిశేషంబులచే

భూమిన్ జ్యేష్ఠఁ డనంగ మ

హామహిమాదార్యఁ డమరనార్యఁడు వెలసెన్.

37

సీ. * చిటువన దేచిరాజెఱుకమించినబుధో

త్తముఁ డేవధూమణితాతతండ్రి

యనవరత మునికి నాయూరిపేరఁ దా

వెలయు కేసయ్య యేవెలఁదితాత

యన్నయ బాపయ్య లగ్రజానుజులుగాఁ

బరఁగుభావయ్య యేగరితతండ్రి

జయనయొన్నతులు కొండయరాఘవాద్యు లే

సతి కన్నదమ్ములై సుతులు గనిరి

ఆ. పృథివి నేపురంధ్రి పెదతండ్రికొడుకు స

తీర్తిశోభితుండు కేసవిభుఁడు

తనరు నేగుణాధ్యపితండ్రిసుతుఁడు గం

గయ్య బహుసహోదరాంచితుండు.

38

తే. రమ్యగుణనిధి యన్నమ్మ రాచపూడి

గణపతిసుపుత్రి యేసాధ్వీకన్నతల్లి

యట్టియంబమ్మఁ బింగలియమరమంత్రి

పెంపు నింపును మెఱయంగఁ బెండ్లియాడె.

39

* వ్రాతప్రతులందుఁ బైయట్లుకలదు. ముద్రితప్రతిలో “చిటు
మనఁ దెచ్చి రాచటిక విచ్చిన” అని కలదు.

తే. అనఘసౌభాగ్యవర్తనార్థాంగలక్ష్మీ
 పింగలియమరామాత్యు నర్థాంగలక్ష్మీ
 యంబమాంబిక భోగభాగ్యముల మరుని
 యంబకును సంబికకు సాటి యనఁగ వెలసె.

40

క. ఆ దంపతులకుఁ బుత్తుల
 మై జనియించితిమి సూరనాఖ్యుడ నేను
 భ్రాజితమతి యమలార్యుడు
 రాజితబోధార్థనాభిరతుఁ డెట్టనయున్.

41

క. స్తోత్రముల కయ్యె సమ్య
 క్వాత్రము శ్రీరాచపూడిగంగనయును దా
 హిత్తులు గలుగఁగ వంశప
 విత్తం బామిధున ముభయవిధసంతతులన్.

42

క. అక్షయగుణవిభవై తా
 దృక్షకులోత్తంసునకు సదృక్షవిదూర
 ప్రేక్షాసలలితధర్మసు
 రక్షాంసునకు నురురుచిధురాహంసునకున్.

43

క. గౌతమగోత్రునకును బ్ర
 ఖ్యాతాపస్తంబసూత్రయాజుషశాఖా
 ధీతిపవిత్రునకును లో
 కాతిగవశితాజితాంతరామిత్రునకున్.

44

క. పృథులాకాశీనేతు
 ప్రథ నిడుమానూరికృష్ణరాయసముద్ర
 ప్రథితాగ్రహారభోగా
 తిథేయనిజసంతతి ప్రతీతాత్మునకున్.

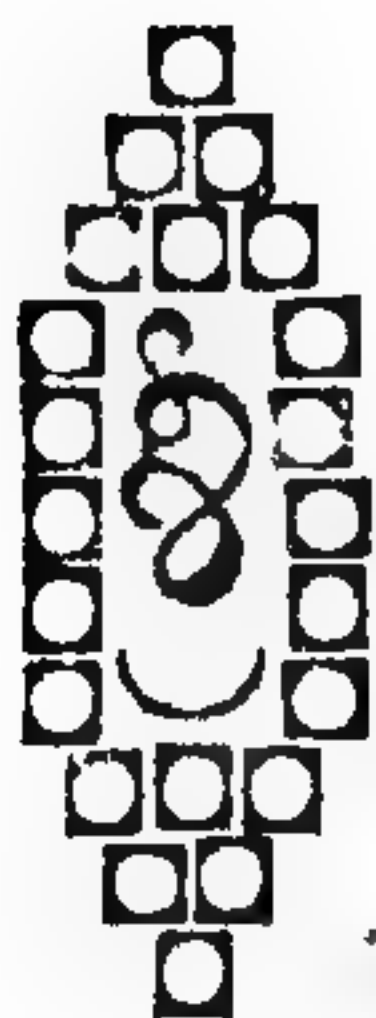
45

- క. గంగాశుచివృత్తికి నభి
షంగానామ్రాతనీతినంపత్తికి స
న్మంగళగుణపాత్రునకును
బింగళిసూరప్రధానుప్రియపుత్రునకున్. 46
- క. శ్రీమద్రాజేంద్రగురు
స్వామిస్థిరవంశకలశజలనిధిసోమ
తోస్మాంరాధ్యకృపాల
భౌమలశివభక్తి శోభితాచారునకున్. 47
- క. అమలాంబానందనునకుఁ
గమలాంబాగురుసమానఘనధైర్యునకున్
గమనీయమనీషివ్యుప
గమనీయున కంబమాంబికారమణునకున్. 48
- క. మజ్జనకున కర్చితధీ
మజ్జనకునకు నభినుతిసమార్జితమాయో
న్మజ్జనకున కమలచిదవ
మజ్జనకున కమృతరసనిమజ్జనకునకున్. 49
- క. అమరామాత్యున కురుమ
త్యమరామాత్యున కజోపయమనకృతార్థో
ద్యమరామాత్యుపమేయా
యమరామాత్యురుగుణోదయయశశ్శ్రీకిన్. 50
- వ. అక్షయకీర్తివై భవాభివృద్ధి యగునట్లుగా నేను సమర్పింపంబూనిన
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నంబునకుఁ గథాక్రమంబెట్టిదనిన. 51

శ్రీ శ్రీమల -

కాం ద వ టి. ఆంధ్ర రాష్ట్ర
పాఠశాల.

ప్రథమా శ్వాసము.

రమణీరమణీయమ

హోరస్థలుఁడచ్యుతుఁడుసముజ్జ్వలమహిమక

ద్వారక నుండఁగ నొకనాఁ

డారూఢాదరత నింద్రుఁ డవిభుకడకున్.

1

వ. లోకహితకార్యపర్యాలోచనంబునకై చనుదెంచువాఁడు నాకంబు

వెడలి యాకసంబున నడతెంచుచున్న సమయంబున.

2

సీ. ధాత్రీమహాదేవి తాల్చినమున్నీటి

మొలనూలిరత్నంపు మొగపనంగ

జలధి పేరిటిపాఁపతలచుట్టు గలధరి

త్రీమూర్తి శివుచిత్రతిలక మనఁగ

నపరదిక్స్థితి కట్టినట్టిసాగర మను

పుట్టంబుతుదివ్రాతమొగడ యనఁగ

వరుణగోపురబద్ధవార్ధితోరణమధ్య

గుంభితనవపుష్పగుచ్ఛ మనఁగ

తే. వివిధమణిమయగృహదీప్తివిసరవిసర

ణోపశోభిత మగుద్వారకాపురంబు

దవులఁ గాన్పించెఁ దనుఁజూడ దైవవిభుఁడు

వేయికన్నులుఁ జాలక వెఱఁగుపడఁగ.

3

వ. ఇట్లు గనుపట్టునాపట్టణంపుసాంపునకు శిరఃకంపంబు సేయునిలింప

వల్లభునింపు పెంపు పరికించి కించిదుల్లసితవిలోచనంబుల నానహస్ర

విలోచను విలోకించితదీ యరథసూతుం డగుమాతలి యిట్లనియె.

4

క. ఏమీ యిది దేవరకను

దామరలకు నింతవెఱఁగు దలకొలిపెడు నే

మే మనఁగ నహహ నాక

స్వామికి నబ్ర మగుప్రోలు వసుమతిఁ గలిగెన్.

4

క. జడనిధి యనుతెరమఱుఁ గటు

వెడలి నిలిచినట్టియాటవెలఁదియపోలెం

గడు నింపులు గులుకుచుఁ దన

రెడు నీపురలక్ష్మి యవధరించితె యధిపా.

క. పడమట సంభోరాశియుఁ

గడమదిశల ననచయంబుఁ గప్పారఁగఁ దా

నడుమఁ బురలక్ష్మి గనుప

ట్టెడు హరియురమున సుఖించుకీవి దలిర్పన్.

6

ఉ. దోహదధూపధూమములతోఁ గనుపట్టెడుతత్పురీనన

వ్యూహమునోసమ స్తవిబుధోత్తను చూచితె యంబుపానకౌ

తూహలలంబమాననవతోయదరాజవిరాజితాబ్ధిసం

దేహనితాంతకందళనదీపితనైపుణి నేపుఁ జూపెడున్.

7

ఉ. భోగపుఁజుట్లు కోటలుగ భూరికీరీటసముజ్జ్వలత్ఫణా, పూ

గముసౌధబృందముగభోగికులేంద్రుఁడుపేంద్రుఁ బాయలే

కీగతిఁ దాను వచ్చి భజియించెనొకో యవతార మంచుఁ జే

తోగతి నాకు నెంతయును దోచుచునున్నది నిర్జరేశ్వరా.

8

(మ) అవచూడోపలదీ ప్రిచిత్రితములై హర్ష్యాగ్రవిన్యస్తకే

తువులం దేర్పడకొప్పెనప్పురముపై త్రోవన్ మొగుల్లేఁగియి

ద్రవితోకించితె యెంతనేలచని యేర్పాటయ్యె హానమ్మరా

దవికాలాగరుధూపధూమతతులొ యభ్రంబులొ యిప్పుడున్.

9

సమ హాసకాశము —

చ. హరిహయచూడుమాతెలియు టబ్రము డగ్గటిచూచికాని
యాం, గిరసుని కై న నల్లయది కెంపులమేడలతోడివిస్ఫుర
న్మరకతకుట్టిమస్థలియొ మవ్వపులేజగురాకు కెంపు ము, మ్మర
మునఁ దేజరిల్లు నెఱమామిడిమ్రాకులతోడితోటయో.

10

సీ. కలధౌతకేళినగంబు గాఁబోలును

దనరుచున్నది శంభుతనువులీల

ఘనపుష్పచాంపేయవనరాజి గాఁబోలు

నేలుచున్నది పులితోలుసిరుల

హరినీలసోపానసరణి గాఁబోలును

బగటుచున్నది నల్లపాఁపపేరుఁ

బవడంపుటలువసౌభాగ్యంబు గాఁబోలుఁ

జాటుచున్నది జటాజూటరుచిని

తే. సరసి గాఁబోలుఁ గ్రాలెడు సురనదిగతి

నోడ గాఁబోలుఁ బోలెడి నుడువతికళ

ననిమిషాధిప చూచితే యల్లససిఁడి

కోటనడిమిశృంగారపుదోటలోన.

11

సీ. ఆలోలశై వాలజాలలాలిత్యంబు

జంగమోద్యానవేషము వహింప

రంగదుత్తుంగతరంగసంఘాతంబు

నడగోటలతెఱంగు నపుడుచుండ

డిండీరమండలాఖండసౌభాగ్యంబు

చరసౌధచయనిలాసము భజింప

శ్రీకరశీకరాస్తోకప్రవర్షంబు

కానుకముత్యాలకరణిఁ బరఁగ

తే. నగడితలు తత్తదాశోపయాతవాత్
 వశతచేత నేతత్పురవర్యపర్య
 పాసనాశాసనాసీతపరపురీప
 రంపరాల్లీల నెఱపెడు సింపుమీటి.

12

క. పడమటియది సాగర మని

యెడు తజ్జలమాటఁ దక్క నేతత్పురి న
 ల్లడలందుఁ బరిఖ లెవ్వియొ

జడనిధి యెయ్యదియొ తెలియ శక్యమె ప్రజకు.

13

చ. తను ధరణీతటిద్వివృతిధన్యనావళి యీత మీఱుటల్
 కనియును మేఘ మిచ్చటి కలజ్జతఁ జేరెడుఁగాక చేర కే
 గినను గొఱంత యేమి పురికిం బుప్పఁదేనియసోనకాలునల్
 జనములపైరుపంటలకుఁ జాలవె యెన్నట్టికై న నెన్నఁగన్.

14

వ. అని యివ్విధంబున రథికసారథులు తత్తద్వస్తుసందర్శన సమయ
 సముచితవచోరచనల వినోదించుచుం గొంతదవ్వున నయ్యుర్వికి డిగ్గి
 యన్నగరంబు చేరం జనునంత నతనిరాక విని వనజోదరుండు ప్రియ
 సహోదరుం డగుసాత్యకిం బిలిపించి యద్దివిజవల్లభు నెదుర్కొని
 తోడితెచ్చుటకు నియోగించిన నతండు సముచితపరివారసమన్వి
 తుండై యెదుర్కొని తోడ్కొని చన వేడ్క లిగుగొత్తుచిత్తంబున
 సద్దేవోత్తముండు నూత్నగారుత్మత స్తంభసంభృతభేదావలంబిరం
 భాతరువిభూషిత గోపురపార్శ్వభాగంబగు తత్పురంబు ప్రవే
 శించి యుభయపార్శ్వసౌధవీధికాధిరూఢప్రథవిలాసిసీకటాక్షనివహ
 బహుగుణీకృతమార్గతోరణుం డగుచు వారిజనాభుమందిర ద్వా
 రంబు చేరి నరిగె నతండును సుగ్రసేనవసుదేవసంకర్షణ గదా
 క్రూరప్రముఖులతోఁ గఘ్నాంతరంబులు గడచి యెదురు వచ్చి
 తత్ప్రవేశవిధానంబు యథోచితంబుగా నడపి పరస్పరార్హసంభావ

ప్రథమాశ్వాసము

నంబు లస్తంభసంభ్రమసంభృతంబులై జరగునంతఁ గుశలప్రశ్నంబుఁ
గావించిన నద్దివిజనాయకుండు జనార్దనున కిట్లనియె.

తే. ఇపుడు నీదర్శనం బనియెడుకుశలము
కలిమి ప్రశ్నకుమే చెప్ప వలదు కష్ట
యటమటముగాక యట మునుపటికుశలము
నఖిలపిదుఁడ వీ వెఱుఁగనియదియుఁ గలదె.

15

క. ఐనను నాచేతను వినఁ
గా నభిమత మయ్యెనేని కమలోదర నీ
కే నెఱిగించెద విను మన
ధానముతో మన్మనోవ్యధాభర మెల్లన్.

16

చ. తపమున వజ్రనాభుఁడనుదైత్యుఁడు బ్రహ్మఁ బ్రసన్నుఁజేసి న
బ్రపురి యనంగ నొక్కనగరంబును మేరువుపొంత మారుతా
తపములకు న్నిజానుమతిఁ దక్కఁ బ్రవేశ మొనర్పరానియ
ట్టిపనఁదనర్చుదానిని ఘటించి యతండుఁసఁగన్ బ్రదీప్తుఁడై .

17

వ. యథేష్టవై భవోపభోగంబులం బ్రవర్తించుచు.

18

ఉ. ఆతఁడు మొన్న నున్నతమదాంధత దాడిగనేఁగుదెంచియా
పోతర మేమి చెప్ప ననుఁ బూరికిఁ గైకొన కప్పరోవధూ
వ్రాతనిశాతపాణిరుహవారిసలాలసనవ్యపల్లవం
బై తనరారునందనమహావనిలో విడియించె సేనలన్.

19

సీ. దనుజాధిరోహతాడనభంజనాదుల

కోర్చునే కల్పవృక్షోత్తమములు
శోష్యపర్యుషితమనుష్యమాంసంబులు
పూనునట్టివియె సంతానకములు
దానవద్విపఘటాలానతాదురవస్థ
సైరించునే హరిచందనములు

మనుజభాదిస్వేదమలిననస్త్రాదులు

దాల్పఁ బాలివియె మందారతరులు

14

తే. నందనమ్మునకును వజ్రనాభదైత్యుఁ
డపుడు చేసినకష్టపాటబ్జనాభ
యిపుడుఁ దలఁపునఁ బాటిన హృదయమునకు
నధికతర మైనపరితాప మావహిల్లు.

20

తే. వాని కెదిరించి పోర దేవతలలోన
నెవ్వరును జాల రిది బ్రహ్మ యిచ్చినట్టి
నగములోపలియదియ పంకరుహనాభ
మది కలఁకఁజేసి మునుచెప్ప మఱచినాఁడ.

21

వ. కావున వానిచేత లన్నియు నప్రతిహతంబు లయి సాగుచుండె
నంత నేనును బృహస్పతియును విచారించుకొని యద్దురాత్మునకు.

తే. అక్కసెలియండ్రసంతాన మైనయట్టి
మనకు మనలోన నింతదుర్మత్సరంబు
వలదు మాపల్కు నీవు నీపలుకు మేముఁ
జేసి బ్రదుకుట మేలంచుఁ జెప్పఁ బనిచి.

22

వ. కొంత శాంతసంగంభంబుగా మఱియు నప్పటితీరిమిఁకొలంది యెంచు
కొని చుట్టటికంబు నెరపుచుం బట్టణంబులోనికి రప్పించి వానికి
నానిసేనలకు ననూనంబుగా విడుదులు పాలు పెట్టించితి మట్టి సమ
యంబున.

23

నీ. తన కులుపా చాల దని మిట్టిపడఁగ న
నామధేయపుదైత్యునకు నడంగి
తనలిడిదికి రంభ ననుపనై తని తిట్టు
కిగ్గాడి యసురకుఁ గేట మొగిచి

తనకుఁ బెద్దటికంబు మును నేయ వని దూఱు .

నధమరాక్షసునకు నర్చ లొసఁగి

తన కమృతముఁ బోసి యనుప వంచు నదల్పుఁ

బినుగురక్కసునకుఁ బ్రియము చెప్పి

తే. పంకరుహనాభ యేఁబడ్డపాటు లరయ

నెందు నెవ్వరుఁ బడరు నీ కేమి చెప్ప

నెంతసాపంబు చేసినజంతువొక్కొ

యింద్రుఁ డగు నని యపు డాత్మ నెన్నుకొంటి.

24

ఉ. వారిజనేత్ర యే నిపుడు నచ్చుచు నుండి యతొకికాద్భుత

శ్రీరుచిరత్వదీయసగరీగఁమాతిశయావహోకలీ

లారసదూరధూతసకలవ్యధచిత్తుఁడ నై యథాపురా

కారత నీకుఁ దోఁచెదనొ కాని తనుద్యుతిఁ బొసితంజుమీ. 25

వ. అది యట్లుండె నవ్విధంబున వివిధోపచారంబుల సంఘటింపఁ బె

పునం బ్రవర్తిల్లుచుండు యాచండదానవుం డొకానొకనాఁడు సకల

సైనికసన్నాహసంపదం బొదలుచుం గదలి యేతెంచి మదీయము

దిరద్వారంబునఁ దనబలంబులనెంచి నిలిచి మాటలాడఁ బని గలిగి

వచ్చితి నని లోనికిం జెప్పి యనుపుటయు నేనుచు దత్ప్రవేశంబు

నడుపం దగువారి నియమించితి నప్పుడు. 26

చ. మెఱియలవంటిరక్కసులు మిక్కిలి లెక్కకు మీఱిక్రొవ్వు నే

డైఱయుఁ దలిర్పఁగా వడివడిం దనవెంటనెద్వారపాలురన్

నెఱి చెడమట్టికొంచుఁ జొర నిర్భరగర్వమునుబ్బుబింకమున్

మెఱియఁగ వచ్చి యాయసురమించె మదగ్రమహాసనస్థితిన్. 27

చ. బలిమిఁ దదీయు లప్పుడు సభామునిముఖ్యుల రెట్టఁబట్టియా

తలఁ బడనై చుచుం దమకుఁ దామె యవారణఁ దత్తిదాసనం

బులు గొవి కూరుచుండిరి తపోధనులున్ సుగలు న్వేడంగుసా,

టొలయఁగ గ్రక్కు-మిక్కుమన కుండి కొదుగుచు నక్కడక్కడన్.

ఉ. యాదవసింహ నాతలపు నప్పడు వారలపా టొకింత యాఁ
గా దనుదాఁక లేదు గలఁకం బడఁ జొచ్చె ఖలుండు వీఁడుపెం,
పేదఁగఁ జుట్టుముట్టి మము నిద్దఱఁ బట్టిన నేది దిక్కుప్రా
మాదిక మైనమోస మిది మస్మతి కంచు జనించుశంకతోన్. 28

న. ఏ నప్పు డుప్పతిలైడుమదికలంక యెఱుకపడకుండ గాంభీర్యంబుఁ
డెచ్చుకొని తనకు వస్త్రాభరణాదిసంభానన లొనర్చుటకు వారి వీరెం
బిలిచి నియోగించుచు సంభ్రమించుటఁ గనుంగొని యన్నియు
నచ్చెం జాలు నిలు మని వారింపుచు నిలింపద్యేషి యిట్లనియె. 29

ఆ. వలసినట్లు దివ్యవస్తువు లెల్ల నా
యిచ్చ ననుభవించి వెచ్చపెట్టి
ప్రభుత నెఱప కకట పరుఁ డిచ్చునందాఁక
నెదురు చూచుడైనన్య మేల నాకు. 30

క. నీమంచితనపునటనల
నే మొగమోడుచు నెఱుంగ క్లింపిండితిఁ గా
నేమిటికి నాకు నీదున్య
థామాధురి యొందు వినుము తగవరి వైనన్. 31

మత్తకోకిల. ఎంతకాలము నీవు నాకము నేలి తిచ్చట నుండి నా
కంతకాలము నేలఁ బాడి బిజ్జొజ కశ్యపమానిరా
ట్సంతతిత్వము మీకు దానవజాతికి న్సరి గాదె నీ
వింతయుం గని రాద్యహీనత నేఁగు మెచ్చటి కేనియున్. 32

ఆ. ఇట్లు సేయవేని యింద్ర మీరెల్ల నా
చేతిలోనివార చెప్పనేల
యిపుడ పట్టి నిగ్రహించెద నావుడు
నేను నగుచు యాతుధానుతోడ. 33

ఆ. నిగ్రహముల కేమి నీవును మేము న
 న్యోన్యమైత్రి బాదలునట్టితెలుగు
 నడపవలయుఁ గాక యెడసి పోనాడుకోఁ
 దడనె వేగిరింపఁ దగునె యనఘ.

34

వ. దానవేంద్రా నీపలికినట్ల మన మిరుదెగలవారముం గశ్యపు సంతానం
 బగుటంజేసి మనయెల్లవివాదంబులు నతండ తీర్చ నర్హుండు గావున
 నమ్మహామునీంద్రుకడకు నరిగి యతనియెఱుకమీఁద నీకు నాకాధి
 పత్యంబు నొసంగవలసిన నొసంగెదఁ దొలుత మదీయవచనంబులు
 విని యిట్టిసై రణ వహించి తది తుదముట్ట నడపక విడిచిపెట్టుట
 నీయట్టిగట్టిదొరకు నుచితంబే తియ్యనినోరం జేఁదు మేయుట
 నాయంబుగాదని మఱియు ననేక ప్రకారంబుల నొడంబఱిచి యతని
 యతివ్యగ్రతకుం బ్రతివిధానంబుగానకయేనపుడ యప్పటికి దొరకిన
 బృహస్పతి ప్రముఖులు సహాయులుగా నమ్మహాదైత్యువెంటం
 గశ్యపుపాలి కేగితి నప్పు డప్పరమతపోధనుండు యజ్ఞదీక్షితుండై
 యున్నవాఁడు. గావున మావివాదంబులు నిజయజనావసానంబు
 నందు విని తీర్చుటకు నియమంబు చేసి యాసురవిరోధిని యథార్హ
 నాంత్యనాలాపంబుల శాంతుం జేసి యిప్పుడు నీవు నీవజ్రపురంబు
 నకు జనుమని యాజ్ఞాపించిన.

35

ఉ. ఇం బడరంగ నియ్యకొనియెన్ రజనీచరుఁడేమిభాగ్య మో
 యంబుజనాభ యప్పటికి నమ్మునిసత్కృప నేము నేమి చె
 ప్పం బులినోరికండ విడి పడ్డగతిం దలపట్టి చూచుకొంచుం
 బెనుచేటు దప్పె ననుచుం దివి కేగితి మొయ్య నొయ్యనన్. 36

చ. అడరి మదోద్ధతత్వమున నద్దనుజుం డెపు డేమఱిచి పైఁ
 బడునొ యెఱుంగరాదు సురపట్టణరాజ్యసుఖాశ యేర్పడ

న్విడిచితి నింక నీవు తల నిండఁగ నర్థము వోసిజేసి నే

నడు గటు పెట్టఁగా వెఱతు నచ్యుత నిన్ను నె కొల్చియుండెదన్. 37

వ. అనుటయుఁ గర్ణంబులు మూసికొని వాసుదేవుండు. 38

ఉ. పాడిఁ దొఱంగఁ జన్నె యొకపట్టునఁ గొల్చెద నంచునెఱమా,

టాడితి సర్వదై వతకులాధిప యోడలు బండ్లనచ్చు బం,

డ్లోడల వచ్చు నొండొరుల కొక్కొకచో ననునై నతావులం,

గూడుట యిష్టబంధులకుఁ గ్రొత్తయై యిత్తటి నింతయేటికిన్. 39

ఉ. ఎన్నఁగఁ దొల్లి యీకొలఁది యేబలురక్కసులెందఱెందఱ

త్యున్నతిఁ గ్రొవ్విఱుల్లరు బిజ్జెజ తుదిం బడిపోరె వాంఛ్రునిఁ

డు న్నిజనాశకానము కడు న్నికటం బగుడు శ్శలంగఁజే

సె న్నిను నింత సత్పురుషచిత్తము నొచ్చిన రిత్తవోవుకే. 40

మ. వసుదేవుం డిపు డధ్వరం బొకటి నిర్వర్తింప నున్మృక్తమా

నసుఁ డైనా డదియున్ ద్వదర్థమకదానా కేశ యాకార్యమె

ఘ్నసమాప్తం బగునంతనుండియువర ప్రోల్లాసినాదుష్టరా

క్షుసుసాధించుటకుం బ్రయత్నముఁదగంగావంత మేకాగ్రతన్. 41

క. నీవు నుపాయాన్వేషముఁ

గావింపుచు నుండు మల్పకార్యం బదిగా

దేవెరవునఁ దత్పురి చొరఁ

గా నలయునొ యెవ్వ రోర్వఁ గలరో వానిన్. 42

వ. అని యింద్రు వీడ్కొలిపి వేడ్క భాసిల్ల వాసుదేవుండు ననుదేవ

యజ్ఞనిర్వహణధూర్వహుం డయ్యె నంత. 43

సీ. నిఖిలదేశాయాత నృపతిభూషాకర్ష

రేణుసంపాషితక్షోణికంబు

మహితావభృథలాభమహిమధన్యత్వభా

గ్జలదర్శితాపూర్వసౌష్ఠవంబు

వరమృతతంత్రహన్యద్రవ్యపాఢ్యుణ్య
సంభృతానలనవౌజ్వల్యకంబు
సన్నతసాన్నాయ్యసౌరభ్యసంపదా
ధ్యంభవిష్ణుప్రపూతానిలంబు

తే. హోమధూమామరంజితద్యోతలంబు
నగుచు వసుదేవునధ్వర మతిశయిలై
భవ్యలీలామహాభూతపంచకమున
కొక్కొకవిశేష మొసగుచు నొప్పుమీటి.

44

శా. అక్షయ్యం బగుపెపుదాల్చును దపోయజ్ఞక్రియామత్ తదీ
యక్షేమంకరనామసంస్మరణపుణ్యావాప్తి నాపుండరీ
కాక్షుం డచ్యుతుఁ డాదిపూరుషుఁడు ప్రత్యక్షాకృతిం దానె సు
రక్షింపం బెనుపొందుయజ్ఞమునకున్ బ్రాశస్త్య మీకేమనఁ. 45

వ. అది యట్లుండె ననంతు యాగసమాప్తిసమయంబున సమస్తదేశా
యాతు లైనబంధుమిత్రాదులం దత్తదర్శనంభావనలచేతం బ్రీతులం
జేయుచున్నయల్లటి భద్రుం డనునటుం డచ్చటికి నచ్చి యత్యద్భు
తం బగువర్తనప్రవర్తనంబునం బరితోషంబు నొందించి సభాసదు
లయిన మునులచేత వివిధంబులైననరంబులు నితరులచేతం బారితో
షికంబు లైనయంబరాభరణముఖ్యంబులుఁ గైకొనుచు వారిని
వేలువేలు యనేకప్రకారంబులం బొగడుచుం బ్రవర్తించున్నంత.

చ. కలికిపిసాలినవ్వలెనఁగ న్నోయధూర్తులు గొంద తొంపొరుం
దలకొన నెచ్చరించి తమదండపుఁగోలల నున్నమాటుగో
చులు వెసఁబుచ్చివైచి కడుసొంపులుగాఁబొగడించుకోఁజ మీ
తలఁపఁగ నిప్పు శీత తెగుదారుల మైతిమిభద్ర నావుచుఁ. 46

క. ఎలన వ్యోలయఁగ నాతఁడు
కలయఁగ నవి చుట్టి పట్టి గంభీరపుఁబే

రెలుఁ గొప్ప నొహోహో యని

పలుమఱు నెగురంగ నైచి పట్టుచు వేడ్కఁ.

47

సీ. వేదసౌరభములు వెదచల్లఁ గలశుచి

బ్రాహ్మణజాతికోరకములార

పరిశుద్ధి పెంపొందుబ్రహ్మవర్చసపాన

కస్ఫూర్జితస్ఫులింగంబులార

యరయ నట్టిక సీలలంత లయ్యును బింక

మున బ్రహ్మశిఖి ముట్టుప్రోడలార

దంటమాటలకు ధౌర్జ్యమునకు నానతి

పడిపట్టినట్టినత్పాజ్జులార

ఆ. చిన్నవడుగులార వెన్నునివామన

త్వంబు నభినయించుతంద్రులార

మీప్రసాద మీది సమృద్ధికారణము మా

కఖిలకార్యముల మహాత్ములార.

48

వ. అని పొగడిన నవ్వి యవ్వటువులు దుండగంబున.

49

ఆ. ఓరియాటకాఁడ యారీతియఱపులా

పొగడు టనఁగ మెచ్చు పుట్ట దిందు

మగుడఁ బుచ్చుకొనఁగఁ దగదు నీవంటిన

గోఁచు లిపుడు పుచ్చుకొనక చనము.

50

వ. అనుచుఁ దలంగి పోక యిట్టు నట్టుం జుట్టు మెట్టాడుచిట్టివడుగుల

నానట్టు నగవునుం గోపంబుఁ గదుర నదలించుచుం దనమేళగాండ్ర

నాలోకించి యిబ్బెలకులు మనవాలకపు సొమ్ములందు నేమేనియు

నపహరించుటకు నట్టాడుచున్నవారు మీర లీముచ్చల నెచ్చరికం

గనిపట్టుకొని యుండుఁ డనుటయు నుదరిపడుచు నప్పడుచులు గడు

సుందనంబున నతని నధిక్షేపించి.

51

నీ. ఏము మ్రుచ్చులమె యూహింప మ్రుచ్చుదనాల

పుట్టినయిండ్లు మీబోండ్లై కాక

యాటవాండ్రని నమ్మి యనుమతింపఁగ నెట్టి

పుర మైన సశ్రమంబునను జొచ్చి

పగలెల్ల నాటల బ్రమయించుచును సందు

గొందులెల్ల నెఱింగికొనుచు రేలు

కన్నగాం డ్రగుచు నగళ్ళుః ప్రవేశించి

యందు నెంతటివార లడ్డ మైనఁ

ఆ. జక్కడఁచుచుఁ బేనుగ్రుక్కినపాటిగా

నిష్ట మైనయర్థ మెల్లఁ బడసి

బ్రతుకు చునికి మీస్వభావమింతయును ద

ప్పదు యథార్థమనుచుఁ బలుకుటయును.

52

మ. వనజాక్షుం డపు డింద్రకార్యముదెస న్వర్తిల్లుచి త్తంబుతో

ననికి న్వజ్రపురంబుఁజొచ్చుట కుపాయాన్వేషియైయున్కిఁ జే

సి నిజాపేక్షకు నుత్తరంబుగ గ్రహించె నివప్రవాక్యం జనా

ర్దనయన్మాటయథార్థమైపరఁగఁదద్వాక్యక్రమంబంతయున్.

53

వ. ఇవ్విధంబున విశ్వంభరుండు వటువచనంబు లుపశ్రుతిగం జేకొని

తదనుసారంబున వజ్రపురప్రవేశంబును వజ్రనాభవినాశంబును నతి

సుకరంబులుగా మనంబున నిశ్చయించుకొని తత్ప్రయోజనంబునకు

నరుగ నర్హుం డెవ్వఁడొకో యను విచారంబునం బ్రవర్తిలై నట

మున్న యమరనాయకుండు దనుజాపాయంబునకు నుపాయంబు

భావించి దేవశైవలినీ విహారమహారసతరంగితాంతరంబు లగు

చక్రాంగంబుల రావించి సగౌరవంబుగా నిట్లనియె.

54

తే. హంసవరులార మా కొక్కయవసరంబు

గలిగి పిలిపించితిమి మీరు గలుగుటకును

ఫలము మీచేత నై నయీపని కొదవుట
గావున వినుండు వివరింతుఁ గార్యసరణి.

55

క. మము వజ్రనాభుఁ డనియెడు

నమరరిపుఁడు పఱచినట్టియాపాట్లు సమ
స్తము మీ రెఱుఁగుదురే కద

క్రమమున నవి చెప్పనేల ఖగవరులారా.

56

ఆ. మాకు నిపుడు వాని మర్దించుయత్నంబు

గలిగి యున్నయది ప్రకాశ మైన

నెఱ్ఱ పుట్టుగాన నీరహస్యంబు మీ

మనసునందె పెట్టుకొనఁగ వలయు.

57

క. మాకంటె వాఁడు మునుపుగ

నేకార్యము సేయఁ గలఁడొ యెఱుఁగము మీరల్

జోకగఁ దత్పురి మెలఁగుచు

నా కేదొకపనికి వేగు నడపఁగ వలయున్.

58

చ. ప్రతిదివసంబు వానినగరంబునఁ బుట్టువిశేషము ల్భన

న్మతిపసనన్నియుం డెలిసిమాకెఱిఁగించుటమీప్రయోజనం

బితరులచేతఁ గా దిది తదిష్టము లేక చొరంగ రాదు మా

రుతమునకై నఁ దత్పురమొరు లొచ్చరఁజాలమి చెప్పనేటికిన్.

59

క. మీరాకపోక లింపు సు

రారాతికిఁ గేళిదీర్ఘికాదులకు నలం

కారములు మీవిహారము

లారయ నేరికి నతిప్రియంబులు కావే.

60

వ. అనుటయు నాపులోమజావల్లభునకు శుచిముఖవల్లభుండను మరాళ

తల్లజం డుల్లసితవదనుం డగుచు నెదుర నిలిచి దేవా యీవేళ

కావజ్రనాభుండు ప్రాభవాభిమానంబునఁ గన్నుఁగానమిఁ దన్నుఁ

దా నెఱుంగకున్న వాఁడు నాకుఁజూడ నిప్పటికి కా దెప్పటికి నప్పరమ
తామసుం డింక నీవంకకుం గదలిరా నెఱుంగఁడని తోచుచున్న
యది యైనను మానసంబున దేవర దేవకార్యం బేమియు నేమఱ
కుండు నది యిదియంతయు నింతకుమున్ను వజ్రపురినుండి యేము
గొందఱము వచ్చితిమి గానఁ గానంబడిన యర్థంబు విన్నవించితి
నెంచి చూడం గించిదూనంబుగా వానిరాజ్యసంపదయుఁ దుదకు
వచ్చినది యిది మదీయజాయవలన వినంబడియెఁ దద్విశేషంబును
దానిచేత విన్నపంబు చేయించెద నని తనచెలువం బిలిపించి బలరి
పుం గనిపించి నీవు నాకు వినిపించిన వజ్రనాభురాజ్యావసానసామీ
ప్యంబు స్వామికి నేమియుం గొఱంతపెట్టక విష్ణువింపు మనుటయు
నాశుచిముఖ శతమఱున కభిముఖయై యిట్లనియె. 61

చ. తడవులఁ బట్టి యేము సతతంబును బోదుము వానివీటికిఁ
గడు మతి చాలమిం గడుపుఁగక్కుఁటితిన్సురలోకనాథ మా
యెడఁగలయట్టి తప్పిదినహింపుము పక్షులమాటనొక్క వెం
బడి నిది చెల్లఁగాక రిపుప్రాంతము చేరెడువార లాపులే. 62

వ. ఏమునుం బోక మానెద మని తలంతు మేని. 63

సీ. గగనస్రవంతిలోఁ గలసువర్ణాబ్జంబు

లందు మేలేర్చి తా నపహరించి

మానసంబు శతాత్ముమానసంబును బోలె

నిస్సారసత్వంబు నెరయఁ జేసి

బిందుసరంబులోఁ గుందనపుందమ్మి

పేరు లే కుండంగఁ బెల్లగించి

సౌగంధికాఖ్యకాసారంబు జలమాత్ర

శేష మై దీనతఁ జెందఁ జేసి

తే. మఱియుఁ గలదివ్యసరసులు నెఱయఁ జెటిచి
తనదుకేలిదీర్ఘికలందుఁ గనకనలిన
జాతు నెల్ల నాటించినాఁ డాతఁ డింద్ర
యటు చనక మేఁత నడుచునే హంసములకు. 64

వ. అది యట్లుండె నట్లు వజ్రపురంబునం గలకొలంకులం దటాకంబులం
గేళాకూళుల బొడ్డనబావుల నడ్డపెట్టులేక విహరించుటకు వజ్రనా
భుముదల యడిగి, తజ్జలాశయంబు లన్నింటికి నస్మదీయ సంక్రీడ
నంబుకలిమి యలంకారంబగుట యెంచి యతం డంగీకరింప యభేష్ట
విహరణంబుల నహరహంబునుం బ్రసర్తిల్లుచున్న యేము నిన్నఁ
గన్యకాంతఃపురంబున నొక్క సరోవరంబునం బరఁగుతటి సామ్రా
జ్యలక్ష్మీసాక్షాత్కారానుకారిణియైన యొక్కకన్యకామణి తన
చెలిక త్రియతోడం దత్తటంబునం గ్రొత్తవిరిగుత్తిమొత్తంబుల నత్యం
తంబు చెలువొందుగురివిందపొందరింట నొంటినుండి యవ్వలుఁ
గంటితోడ. 65

చ. కమలదళాక్షిరో వినవుగా కల యొక్కటి గంటి వేకునకొ
సమధికమైనయద్భుత మొనర్చుచు నున్నది యెన్నుకొన్న లో
కమునను గన్నవిన్నయది గాదది కొంతనిజంబు కొంత స్వ
ప్నము ననిపల్కి సిగ్గుకతనన్ మఱిచెప్పక దాఁచె దాఁచినకొ. 66

క. ఒట్టిడుకొంటివి గద నీ
కెట్టిరహస్యంబు దాఁప నే నని మనలో
నిట్టివి గలవా యని చెలి
యట్టే తప్ప దన విరచితాంగీకృతి యై. 67

వ. అవలకంఠి తనకల సకలంబు సకలంకసౌహార్దంబున నిట్లనివినిపించె.

చ. హిమగిరిరాజకన్య పరమేశ్వరి నాకల సుప్రసన్న యై
విమలదరస్మితామృతము వెల్లువ చెక్కులఁ బిక్కటిల్ల నకొ

మమతః జేరఁగాఁ బిలిచి మక్కువచే నను నొక్క కేల మే
నిమురుచునీకునొక్కమగనిఁ ఘటియించితి నంచుఁ బల్కుచున్. 68

సీ. సంకల్పమాత్రతక్షణసన్నిధాపితం

బగుచిత్రఫలకంబునందు నొక్క

పురుషు నత్యాశ్చర్యతరరూపలావణ్య

గాంభీర్యశౌర్యాదిశుంభదళుల

గుణములఁ గొమఁగొందుకొమరుఁ బ్రాయపువాని

వ్రాసి యితండ నీవల్లభుండు

ప్రద్యుమ్నుఁ డనియెడుప్రభుకుమారుఁడు మీకు

నిద్దఱకును జనియించినట్టి

తే. పుత్తుఁ డీపురి యేలు నోపాలఁతి యనుచుఁ

బలికె నట నేను నచటిపెద్దలు గఱపఁగ

మ్రొక్కి యనిపితి నట యిందు నిక్క మగుచుఁ

బడఁతి యున్నది తచ్చిత్రఫలక మిపుడు. 69

మ. అనుచు న్నేచ్చెలితోడ నచ్చెలువ యట్లత్యద్భుతస్వప్నమున్,

వినిపింప న్నికటంబున న్మౌలఁగుచున్ వింటి న్సురాధీశ దా,

నన యే నెన్నిక నిర్ణయించితి మదిం దధ్యంబుగా వజ్రనా,

భునకుం గాలము చేరువౌట యిది నీబుద్ధి నివేకింపుమా. 70

సీ. ఆయింతిఁ బ్రద్యుమ్నుజాయగాఁ బలికిన

గౌరిమాటకు బొంకు గలుగ దనుము

దనుజవిరోధిపుత్తునకు నాదుష్టదై

త్యుఁడు తనంతఁ దనూజ నొసఁగఁ డనుము

ప్రద్యుమ్నుఁ డట్లు ప్రభావతీపతి యైన

దానవునకుఁ బోరు తిప్ప దనుము

వజ్రపురము ప్రభావతికొడు కేలుట .

యనురకు జయ మైన బాసంగ దనుము

తే. చిత్రఫలకంబు ప్రత్యక్షసిద్ధ మగుటఁ

జేసి యాకల యధికవిశ్వాసయోగ్య

మదియు వేకునఁ గావున నచిరభావి

ఫలము దేవేంద్ర నీ వెంచి తెలిసికొనుము.

71

వ. ఆకన్నియపేరు ప్రభావతి యగుటయు నది వజ్రనాభుని కూతు

రగుటయుఁ దదీయస్వప్నకథనానంతరప్రవృత్తంబులయిన యమ్మ

త్తకాశినుల యుత్తరప్రత్యుత్తరంబుల వెంబడి నెఱుంగంబడియె

నవియుం గొన్ని వినఁచెద భవిదీయ కార్యోపకారి యైనయశంబు

గలిగిన గ్రహించునదియని యాయంచగరిత యకవిదంచిత సహజ

మాధురీ ధురీణవాణీరామణీయకంబు కార్యకామనీయకంబున నిను

మడించి బిడౌజునిబిడౌజుం జేయుచుండ నిట్లనియె.

72

క. విను మట్లు తనదుకల చె

ప్పినయాయమఁ జూచి దాని ప్రియసఖి యనయం

బును వెఱుగందుచు మెచ్చుచు

వనితా నీవెంతభాగ్యవతివే యనుచున్.

73

వ. శిరఃకంపం బొనర్చి.

74

తే. మునుపు శౌరివరంబుచేతనే జనించి

తబల నీవె నిన్లన్న మీయమ్మ నేమ

మట్టి దిట్టిది నాఁ జన్నె యగజ నీవు

నింత మెప్పించుకొంటి నీకెవ్వరీడు.

75

చ. సలిమలయాఁడుబిడ్డ కల వచ్చి యనుగ్రహమెంతయేనియుం

గలుగక యిట్లు చిత్రఫలకంబున నీకు లిఖించి యిచ్చునే

చెలుపునినింతవృష్టముగఁ జెప్పెన నొండాకపోతుటీగకున్

బాలయఁగ రానిదోట నిది పుట్టుట నెగ్గగు నీదుతండ్రిచేక.

76

ఆ. చిచ్చు లేక చిముడుమచ్చరీఁ డీసుద్ది
నజ్రనాభుఁ డోర్పువాఁడె యకట
యగజపేరుపెట్టి యతిన యెస్వతొ యింత
చేసె ననుచు మమ్ముఁ జెండుఁ దొలుత.

77

క. ఆదిత్రఫలక మెవ్వరు
చూచిన వెలివినరి యపుడు సుబ్బెడు నది నీ
వే చూచు టేను జూచుట
యోచంచలనయన యింతయు నెఱుంగుమవే.

78

చ. ఇతరులు రాకమున్న యది యెక్కడఁ బెట్టినదాననో సుశీ
ఘ్రతఁగొనితెమ్ము తల్లిఖతుఁగన్నలఁజూచినదాఁకనామనం
బతిముదితంబు గా దగజ యారసి యెవ్వనివ్రాసెనో సుగూ
పతపస నీకు జోడయిన భవ్యుఁడు దుర్లభుఁ డెల్లస్పష్టిగోన్.

79

వ. అనవుడు నక్కాంత యిక్కడ నొక్కచిగురుంగొదరుటీఱు నిడిన
దాన నని యాక్షణంబ తెచ్చి నెచ్చెలియుం దాను నప్పలక కన్పఁ
బానడ యెడలించి.

80

చ. కలకల నవ్వినట్ల తెలికన్నుల నిక్కమ చూచినట్ల తోఁ
బలుకఁ గడంగినట్ల కడుభావగభీరత లబ్ధినట్ల పెం, పొల
యఁ దనర్చి జీవకళ యుట్టినడన్ శివ వ్రాసినట్టియా, చెలువు
న కాభిముఖ్యము భజంపఁ దలంకెచు దాను బోటియున్.

81

ఉ. విత్తరు నన్న నిశ్చయముచే నెరుగుడి మొగంబు చూడమో,
మెత్తును సత్యపుం భ్రమసమృద్ధిని గ్రమ్మఱు దక్షణంబ లో,
నొత్తుదుఁదల్తఱంబుఁ ద్రపయున్ మగుడంగ నిరీక్షణేచ్ఛఁబో,
మొత్తును భర్తచూపు దనుమోచుట దోచిన నోసరిల్లుచున్.

82

తే. నెఱయుఁ ద్రపయు లోనుగఁ గలవిష్ణుసమితిఁ
గడుఁ గలఁగి పోక యుండఁ దా నడుమ నడఁచు

నేచి చిత్రతానిశ్చయ మెచ్చరింప

నింతి క్రమమునఁ బ్రియునిరూపల్లఁ జూచు.

83

వ. అత్తలోదరిచెలికత్తెయు నత్యంతవిస్మయాయ త్తచి త్తయై యొక్కింత
తడవు చూచి యిట్లనియె.

84

ఉ. ఇంతబెడంగు లోకమున కెవ్వరి కున్నది యంబ తా నిజా

త్యంతినై పుణీమహిమ మంచన వ్రాసెనొ యేమొ కాక యా,

చింతయుఁ గూడ దీతని సృజించియె జోడుగఁగోఁసుముద్దా,

నెంతయు నేర్పుమీఱ నజఁ డిట్లు సృజించెనినుం బ్రభావతీ.

85

వ. అనుటయు నక్కాంతాతిలకంబు.

86

ఉ. ఇచ్చక మాడుమాట లివి యెల్ల నటుండఁగ నిచ్చిసీకు నీ

నెచ్చెలితోడు సుమ్ము సఖి నిక్కముచెప్పుము వ్రాతనేర్పుగా

కిచ్చెలువంబు గల్గు ఘనుఁ డెక్కడ నే నొకఁడుండె నేని నేఁ

దచ్చరణద్వయంబునకు దాస్య మొనర్పఁగ నైన నర్హనే.

87

వ. అని మఱియుఁ బెక్కుచందంబులం గందర్పరాగంబు తేటపఱుచు

మాటలం దనబోటితోడం దడవు సంభాషించుచుండె నవియుఁ బది

లంబుగాఁ దెలిసిన నమ్ముద్దియ ప్రద్యుమ్ను శ్రీఘ్రానయనంబునకు

నుద్యోగంబు తద్దయుం జేయుట సంభావితంబు గావున దేవకార్యం

బునకు నుపకారంబు వోలెఁ దోచుచున్నది యని చెప్పుటయు నన

హితమానసుండై యాకర్ణించి.

88

శా. ధారుణ్యాభరణాయమానబుధతాధారుండు భూమోల్లస

త్కారుణ్యామృత శైత్యనిత్యదృగలంకారుండు నేత్రాంత గా,

హారుణ్యాంకురకల్పితారిమదసంహారుండు కీర్త్యంగనా

తారుణ్యాంగళనాషధాభిజనవిస్తారుండు శూరుం డనిన్.

89

క. సారతరవై దిక్సమా

చారుడు బహున్యపకృతోపచారుడు నిరహం

కారుడు సాంగానంగా

కారుడు సన్నతవచః ప్రకారుడు సభలన్.

90

కవిరాజవిరాజితము.

జలధిగభీరుడు శాంతవికారుడు శాస్త్రవిహారుడు సామనసా,

చలపరధీరుడు శశ్వదుదారుడు సంహృతవైరుడు శంభుపదా,

చలితవిచారుడు సాదిమసారుడు సత్పరివారుడు సర్వసుతో,

జ్వలగుణవారుడు సంవిదగారుడు సంశయదూరుడు సద్విధులన్.

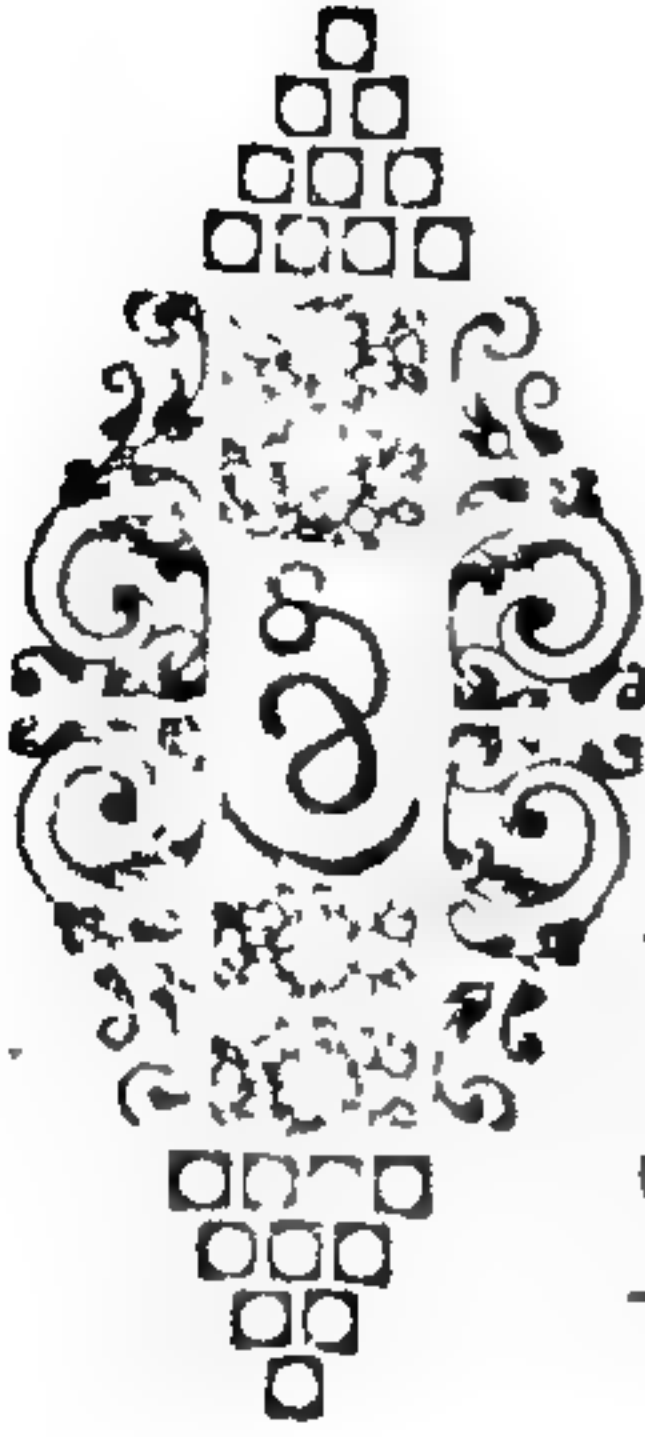
గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవై భవ పింగళి

యమరనార్యతనూభవ సౌజన్యజేయ సూరయనామధేయ

ప్రణీతం బైన ప్రభావతీప్రద్యుమ్నం బను మహా

ప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

చణగౌతమగోత్ర
ప్రాచీనామాత్య కీర్తి భామావిష్వ
ద్రీచీనగమనశిక్షై

తాచార్యుఁడు సూరమంత్రియమరాఝ్యుఁడిలఁ. 1

వ. ఆసహస్రాక్షుం డపేక్షితప్రయోజనానుకూల్యంబుకంటె నాపెంటి
రాయంచయంచిత వచనరచనావిచక్షణత్వంబు చిత్తంబునకుం గ్రొత్త
యింపుసొంపుసంపాదింపుచుం బెంపుమీఱ నింపులగు మెచ్చు నచ్చె
రువు నిచ్చలంబులై తనర నిట్లనియె. 2

నీ. శబ్దసంస్కార మెచ్చటను జాటఁగనీక
పదమైత్రి యర్థసంపదలఁ బొదలఁ
దలఁపెల్ల న క్లిష్టతను బ్రదీపితముగాఁ
బునరు క్తిదోషంబు పొంతఁబోక
యాకాంక్షితస్ఫూర్తి యాచరించుచును శా
ఖాచంక్రమక్రియఁ గడవఁ జనక
ప్రకృతార్థభావంబు పాదుకో నదుకుచు
నుపపత్తి యెందు నత్యుర్జితముగ

తే. నొకటఁ బూర్వోత్తరవిరోధ మొంద కుండఁ
దత్తదవయవవాక్యతాత్పర్యభేద
ములు మహాకావ్యతాత్పర్యమునకు నొనరఁ
బలుక నేర్చుట. బహుతపఃఫలము గాదె.

క. నీ వెవ్వరకొలఁదియు గా

వోవరాటముణి విహంగయోషవె భాషా

ప్రావీణ్యము చూడఁగ వా

గ్దేవతవో కాక యాకె దిద్దినకవివో.

4

క. అనుటయు రెండవపక్షం

బనిమిషవర తప్ప దెట్టియర్థమును దగు

లొక్కనఁ దివియక వెలివో ని

చ్చునె బుధుఁ డూహించి చేయుసుకవిత్వంబుల్.

5

ఆ. విను సురేంద్ర పద్మజునితేరు దివుచు సా

రంధరాఖ్యుఁ డగుమరాళవిభుని

బిడ్డ నేను వాణి పెనుపంగఁ బెరిఁగి త

ద్విమలశిక్షఁ గంటి విద్య లెల్ల.

6

వ. అని రాజహంసి తనపూర్వం బెఱింగించిన దేవేంద్రుండు దానంజేసి
కాదే నీవిత సామర్థ్యంబునం బాలుపు మీటుచున్నదానవు మీఁది
కార్యంబునకుం బర్యాకులిత భావంబునం జేసి త్రోవఁ గానక దీనత
నున్న మాకు మాపాలి భాగ్యదేవత యీవిధంబున నిన్ను నన్నిటికి
నాధారంబుగా ననుగ్రహించెం గావున దేవకార్యంబు కడముట్ట
నిర్వహించుటకు నీవతక్క నొరులు నేర రిది యంతయు నెఱింగి
యెంతయుం బ్రార్థించెద నంచబలఁగంబుతో నెప్పటియట్ల వజ్రపు
రంబున కరిగి కేలిదీర్ఘి కల విహరించుచుఁ బ్రభావతితోడి చెలిమి
కలిమికి నుపాయంబొనర్చి యమ్ముద్దియకుం బ్రద్యుమ్ననం దను
రాగంబు బలియునట్లుగా వలయు తెఱంగున నతనిగుణంబు లభి
వర్ణించి యాయుద్దటకును శీఘ్రసంగమం బెవ్విధంబున నగు నది నీవ
యెఱింగి సంఘటించుము.

7

క. ఏ ననిపితి నని ద్వాదశ

తీనగరికిఁ బోయి వాసుదేవునితో నీ

పూనిక సకలము పెప్పి న

వీనాదృతి నతనిబుద్ధి విని చనవలయున్.

8

క. అని హంసంబుల నన్నిటిఁ

గనుఁగొని మీ రెల్ల దీనికార్యవిధికి న

త్యనుకూలత మై నేత

ద్వినియోగము నడపవలయు దేవహితముగన్.

9

ఆ. అని యనుప మరాళి యమరాళికార్యం బొ

నర్పఁ జనియె సురలు నమ్మి పొగడఁ

బరిగణింప విశదపక్షపాతులప్రవ

ర్తనము లెట్లు నమ్మఁ దగక యున్నె.

10

న. అది యట్లుండె నట్లు గదలి చని.

11

తే. అష్టమహిషీనమేతుఁ డై యాలయాప

వనసర స్తీరమంటపవ ర్తి యైన

కృష్ణు దవుడప్పులన విలోకించి తెలిసి

యిదిని నెఱిగించుకొన వేళ యిదియ యనుచు.

12

క. తనయంచబలంగముఁ దా

నును శుచిముఖ నభము డిగ్గి నూత్నవిలాసం

బానరించె సరోలక్ష్మికిఁ

గనకాంచితపక్షచకచకద్వ్యుతిచేతన్.

13

వ. తదనంతరంబ తా నొక్కతియ రక్కసులగొంగచెంగటికి నల్లనల్ల

నడచి.

14

స్త్రీ. తొడలు తలాడగా నిడి రుక్మిణి భజింపఁ
 బదము లొత్తుచు సత్యభామ కొలువ
 సురటి చేకొని భద్ర శుశ్రూష గావింప
 విరిచామరము మిత్రవింద యిడఁగఁ
 గాళింది వేడ్కతోఁ గాళంజిఁ దాల్చ జాం
 బవతి తములపాకు మడిచి యొసఁగ
 గొడుగు పావలు కేలఁ గొని నాగ్నజితి యుండ
 జలబులగిండి లక్షణ వహింపఁ

తే. గ్రొమ్మెఱుంగులతోడి కాన్మొగులు వోలె
 నొప్పుకృష్ణునిచేరువ నొప్పె హంసి
 నిండు నెలరీతిఁ దారకాన్వితనభంబు
 పాలుపుఁ దెలిపెడి నెత్తమ్మికొలనికెలన.

15

తే. బెదరు లే కిట్లు మిక్కిలి గదియ వచ్చి
 యున్న తనదిట్టతనమున కువిద లెల్ల
 నరుదుపడఁ గృష్ణఁజూచి న న్నమరవిభుఁడు
 పనిచె నీ కొక్కమాట చెప్పంగ ననియె.

16

వ. అని తదనంతరంబ.

17

క. తనతనయుఁడు రాక్షసుపైఁ
 జనియెడు నని రుక్మిణికి నసమ్మత మగునో
 యనుశంకఁజేసి హంసాం
 గన యేకాంతంపుమాట గల దని పల్కెన్.

18

క. పలికినఁ గమలావిభుఁ డా
 పులుఁగుపడఁతిమాట నేర్పు బుద్ధికళాకా
 శలమును మెచ్చుచు నెంతయు
 మొలకనగవు చెక్కుటద్దములఁ దఱుకొత్తన్.

19

చ. చెలువుగభోజకస్యతొడఁ జేర్చినమూర్ధముసత్యభామయా
 రులపయి నున్నపాదములుఁ బ్రోజ్జితలీలఁ దరల్చి లేచి యు
 జ్వలనిజపాణిపద్మమునజాంబవతీకర నాగవల్లికా, దళ
 ములుపుచ్చుకొన్నఁ బ్రమదల్చునిరందలుఁ గొంతదవ్వుగన్. 20

తే. ఇట్లు గోవిందుఁ డేకాంత మిచ్చి వినఁగ
 హంసి తము వజ్ర పిలిపించు టాదిగాఁగ
 నచటి కనుచుట తుదగాఁగ నతనితనువ
 చఃప్రసంగంబు నిరవశేషముగఁ జెప్పె. 21

వ. ఇట్లు చెప్పిన. 22

చ. వడుగులస ల్కువశ్రుతిగ వారక మున్న సునిశ్చితత్వము
 బడసినకార్యపద్ధతికిఁ బక్షివధూవచనక్రమంబుచే
 గడమ సమర్పితం బడుదుఁ గంజదళాక్షుఁడు సంతసిల్లెనే
 ర్పడియెను వజ్రనాభవధభారవహుండిపుడంచునాత్మహోన్. 23

వ. ఇట్లు సంతసిల్లి శుచిముఖ కిట్లనియె. 24

చ. బలవిభవాభిశోభితుఁ డభంగురశౌర్యధురంధరుండు కా
 వలసినమాయలు ద్వివిజవైరులకంటెఁ గరంబు నేర్చు నీ
 పలుకులచంద మారయఁ బ్రభావతికిం బతిగాఁ గలాఁడు ని
 చ్చలముగరుక్మిణీసుతుఁడు చంపు ననశ్యము వజ్రనాభునిన్. 25

క. ఆరాక్షసుపట్టణ మె
 వ్వారికిఁ దదనుజ్ఞలేక వైరమునఁ జొరం
 గా రాదట. ప్రద్యుమ్నుఁ డ
 వారణఁ దత్పురముఁ జొచ్చువైపు విను మిఁకన్. 26

సీ. భద్రాఖ్యుఁ డగు నటప్రముఖుఁ డొక్కరుఁడు ము
 న్నరుడెంచి మజ్జనకాధ్వరమున
 ననయంబుఁ గూడిన మునిసభం దన నాట్య
 గరిమచే మెప్పించి వరము గాఁగఁ

దన కవధ్యతయు సస్తద్వీపగమనంబు
నాకాశగతియు నాట్యములయందు

నెవ్వరిదూపు వహించె వారలయట్లు
తాను భేదములేక తనరుటయును ,

తే. బడసి యేడుదీవుల నాటపస నెరపుచుఁ
దిరుగుచున్నాఁడు వానిపై దితిసుతునకు
వేడ్కఁ బుట్టంగఁ జెప్పి యవ్వీడు చొరఁగ
ముదలగొను మాతఁడై వచ్చు మదనుఁ డంత. 27

వ. ఇది నీకుఁ బరమప్రయోజనంబు దీన నుపయోగింపఁ దగిన యవాం
తర కృత్యంబులుఁ దత్తమపాయంబులు నీవ యెఱుంగుదు పొమ్ము
సురకార్యంబు నిర్వహింపు మని వీడుకొలిపినం దనమరాళజాలం
బుతో జాలపాదవనిత గగనంబున కెగసి వజ్రపురంబున కభిముఖం
బుగాఁ బ్రయాణంబు సలుపునప్పుడు ద్వారకానగరబాహ్యప్రదే
శంబున వాహ్యాళి విహారసారస్యంబునం దగిలి యున్న ప్రద్యుమ్న
ముందు. 28

చ. తనహృదయంబువెంబడిన తప్పక ఘోటక మంతనంతనే
పనుపడ నిల్చి ముందటకుఁ బాటి కెలంకులకుం దొలంగి దా
వెనుకకు నేగుదెంచి కడువేడ్క యొనర్పఁగ బంతియాడ నె
మ్మిని గనకంపుఁగోల నడిమింటనె త్రిమ్మరఁదారికొట్టుచున్. 29

వ. మఱియును. 30

చ. ఎగురఁగ వైచి కొట్టు టది యెంతభరంబని బంతియగ్రగా
మిగ వడిఁ బాటవైచి పుడమిం బడనీకయె దాని మీఱి చి
త్రగతిహాయంబుఁదోలుచును గ్రమ్మటమీఁదికిఁగొట్టియాడెవిం
తగఁ దనచేతిరత్నమయదండము కాంతులుగాడి పాటఁగన్. 31

వ. వెండియు నతండు మండలగతుల నతులంబుగాఁ దురంగంబుఁ దోలి
యాడె నప్పుడు. 32

సీ. తొలుదొల్త నయ్యేకతురగంబు మండల

గతిచారి యగుచు నిక్కంబు తోచె

నావెనుకను సరూపాశ్వాలి చెదరక

చక్రాకృతిని బర్హుసరణి తోచె

నంతట ననతిస్ఫుటావయవంబుగా

నెనసి యేకాంగవేష్టనత తోచె

దుదః దద్విభూషణద్యుతి రాజిమాత్రంబు

కొఱవి త్రిప్పినరీతి మెఱసి తోచె

తే. నంతకంతకు గతివేగ మగ్గలింప

రాఁగ నాగె యెచ్చరిక పరాకు జియ్య

యనుజనులు టిచ్చవడి తమపని మఱవఁగఁ

బరఁగునమ్మేటి నెఱకాతు ప్రాధికతన.

33

చ. ఉరుజవశాలి యత్తురగ ముల్ముకచక్రనయానలంబి యై

తిరుగు రయంబుచేత నెడత్రైవ్యక కుమ్మరిసారెచాడ్పునన్

బరఁగెఁగడున్ ధృతాభినవభాండతకుందగనున్కిపట్టుదాఁ

దరలక పైని దద్భ్రమణదండగతిన్ హరిపుత్రుఁడొప్పఁగన్.

34

వ. అతఁ డంత.

35

క. నల్గితముఖగతిపంచక

వల్లువిహారముల సైంధవము నలయించెన్

వల్లావిభాగకుశలత

వల్లత్కుండలమరీచివల్లరు లెసఁగన్.

36

శా. నానావీధిగతి ప్రభేదవిహృతిన్ సంతృప్తుఁడై కంతుఁ డిం

పూనన్ వాగె గుదించినన్ బురుషకప్రోన్నమపూర్వాంగమై

కానంగాఁ బడియెన్ మరుజ్జవన మాగంధర్వ మర్కాశ్వసంతాన

స్పర్థను మిన్ను వ్రాకెడుక్రియన్ దా నెంతయుంజూడ్కికిన్.

37

సీ. సముపలాలనయుతస్కంధాంతికాస్ఫాల
 దమితతేజోమహశాద్ధత్యకంబు
 దంతాళికానియంత్రణసమున్నామితా
 కుంచితగ్రీవాసమంచితంబు
 దందస్యమానశబ్దాయమానఖలీన
 ఖషణర్ఘ్యర్ఘ్విరితస్పృక్వద్వయంబు
 ఘనఘర్మడిండిరఖండపాండురితప
 ల్వయనవర్ధోభయప్రాంతకంబు

తే. నగుహయము డిగ్గె బ్రద్యుమ్నుఁ డంకవన్నె
 యొకటి సాహిణియవ్వల నూఁదిపట్టె
 దనయనుఁగుచెలికాఁడు కై దండ నొసఁగ

ప్రజ సురాళించి మణులు వస్త్రములు వైవ.

38

ఆ. అపుడు గగనసరణి నరిగెడుశుచిముఖ
 యతనిఁ జూచి యల్లయతఁ డితండ
 కావలయు నవశ్య మీవరపురుషుతో
 మాట లాడి చనుట మనకు మేలు.

39

క. అని యాప్రద్యుమ్నునకున్
 వినఁబడునట్లుగ మరాళవితతులతోఁ బ
 ల్కి నిజోక్తి కతఁడు వెఱఁగం
 ద నయంబున నవియుఁ దాను ధరణికి డిగ్గెన్.

40

సీ. మరునశ్వగతి మెచ్చి సురలు వైచిన పైఁడి
 వ్రాతకొమ్మడుఁగుదువ్వలువ లనఁగఁ
 దర్పకు నెఱరౌతుతనముపేర్మికిఁ గ్రమ్ము
 కొనుసతేజఃకీర్తిఘనము లనఁగ
 హయఘోనధావశ్యయాచ్ఛార్థమై వ్రాలు

తటిదనుగతసితాబ్దంబు లనఁగ
 వాజవిభ్రమజితావర్తత దొలఁకుది
 వ్యులయేటిసాబ్జరేణూర్ము లనఁగఁ
 తే. గనకరేఖలతోడితెక్కలబెడంగు
 చూపఱకుఁ గనుపండువై సొంపు మీఱ
 జలదపథముననుండి భూస్థలికి డిగ్గు
 హంసములు వర్ణనాసీమ నతకరించె.

41

సీ. ఇట్లు గన్పట్టుచు నేతెంచి యంచలు
 వసుధచేరువ నేటవాలుగాఁగ
 నతినిశ్చలప్రసారితపతత్రంబులై
 డిగుచుఁ గామునిముందటికిని గొంత
 సరి గడవఁగఁ బాటి మరలి బోరలు దెట్ట
 గిల నొక్కకడ వంచి మలపు దిరిగి
 యెఱక లంతట రెండు నెఱయఁ జక్కఁగఁ జూచి
 యవనిఁ గా లోపి తెక్కార్చి ముడిచి
 తే. మొగము లొకవంతయొయ్యారముగ మృలంచి
 యీకను విదిర్చికొనుచు నొక్కింతతడవు
 హైమరేఖావిచిత్రనిజాంగరుహవి
 నిర్మలతఁ జూడ్కులకు నింపు నింపు చుండె.

42

వ. అంతఁ బ్రద్యుమ్నుఁ డుద్యోతమానకౌతుకంబున వాని నుప
 లక్షించి పక్షివరులారా తొలుత నితనితో మాటలాడవలయు నను
 కొంటి రిచ్చట నెవ్వనితో నేమి మాటలాడ వలయు నతనిం బిలిచి
 సంభాషింపుఁ డెట్టిప్రయోజనంబున నెందుఁ బోవుచున్నవారలో
 మీర లన్యోపరోధంబునం గార్యవిరోధంబు సైరించి యుండరు
 గదా యనుశంకచేత సంకోచంబు లేక వేగిరించి యీగతిఁ బలుక

వలసెఁగాని భవదీయసన్నిధానసౌభాగ్యంబునం దనిసి కామ మీ
రూపచేష్టావచోవిశేషంబు లరయ దివ్యజాతిపక్షులరు గాని ప్రకృతి
హంసంబులు గా రనుటయును సంత శుచిముఖ యఖిలజన మనో
హరం బై నమధురస్వరంబున నిట్లనియె. 43

ఉ. ఇచ్చట మేము వేట మఱి యెవ్వరితోడను మాటలాడఁగా
వచ్చెద మచ్యుతాత్మజ దివస్పతిపంపునఁ గృష్ణపాలికిన్
వచ్చియతండువీడ్కొలుపవారలయిద్దఱయాజ్ఞలున్ గడున్
హెచ్చరికన్ ధరించియిపుడేఁ గెడులాగిది యొక్కచోటికిన్. 44

ఉ. ఇప్పుడు నిన్నుఁ జూచి కొలు వించుక చేయ కతిక్రమించి పో
నొప్పదటంచువచ్చితిమి యోగ్యసమర్థాణమానుజెంతయు
స్తప్పగదయ్య యాదవవతంస నినుం గని నీయనుగ్రహం
బొప్పుగఁగాంచిపోవుట ప్రయోజనసిద్ధికిమూలమారయన్. 45

క. నీవలికినట్ల యేము సు
రాపగఁ గ్రీడించుదివ్యహంసమలము నీ
చూపునకుఁ దప్ప గలదే
యేపట్టున నై నఁ బంకజేక్షణతనయా. 46

వ. ఏము కాశ్యపులము మమ్ము నింద్రుండును మీతండ్రి యుపేం
దుండును నిజపరివారంబులోనివారిఁగా విచారించి యారీతిఁ బని
పంచి నడుపుకొనుచున్నవారు వారిజాతునకు దక్షిణభుజాదండంబు
నుం బోలె నఖిలకార్యంబులందు నత్యంతధురంధరత్వంబు వహించి
యున్నవాఁడవు గావున మావిధంబు నీకు విన్నవించుకొంటి మెల్ల
పట్టునం దృష్టిఁబెట్టుకొని యుండునది యేము పోయి వచ్చెద మనినఁ
బ్రద్యుమ్నం డిట్లనియె. 47

తే. మీరు పోయెడికార్య మెవ్వారలకును
జెప్ప రాదేమొ పోనిమ్ము చెప్పు మొకటి

యల్ల యతఁ డితఁ డనుకొంటి రాది నెచట
నాప్రసంగంబు రాఁ గారణంబు గలిగె.

48

క. అదియును జెప్పఁగ వచ్చిన
యది యైన నొకింతవడి ప్రయాణత్వరయున్
గుదియింప వచ్చునేనిన్
బదరక నిముషంబు నిలిచి భాషింపఁదగున్.

49

చ. అనుడు రహస్యమైనదియె యశానుభవత్పరిపృష్టమెంతయున్
జనక నిమేషముం దడయ సంగతి గాదును మాకు నైన నీ
వనఁగ జనార్దనుం డనఁగ నారయ భేదము లేదు కావునన్
వినువినిపింతుమాపనియు నీదు ప్రసంగముమున్ను కల్మియున్. 50

వ. అని శుచిముఖి యిట్టట్ట పలుకఁ గొంకి నలువంకలుఁ బొఱఁజూచు
టయు నాచూపు వెంటనె శంబరాంతకుచూపు దీప్తితై కాంతకాక్షం
బగుచుం బరఁగినఁ బరిజనసమానంబుగా మాననీయులు నాయన
యున్నచోటికిఁ గడు నెడగలుగఁ దొలఁగి చని రంత నంతఁ గంతు
నభివీక్షించి యంచచెలువ చెలువంపుఁజెలుపు గులుకుకలికిపలుకుల
కలకలంబు వీనుల కపూర్వపర్వంబగుచుఁ బర్వచుండ నిట్లనియె.

క. వినవయ్య వజ్రనాభుం
డనియెడునొకడై త్యుఁ జంప యత్నము సతతం
బును నడచుచున్నయది బహు
దినములనుండియును హరికి దేవేంద్రునకున్.

52

క. తమకంటె మున్ను వాడే
తమమీఁదట నేమి కీడు దలఁచునొ యనుచున్
మము వారు వేగు పంపఁగ
నమరాహితువీటి కిప్పు డరిగెద మనఘా.

53

వ. అనిన విని యతండు.

54

క. కటకట మనవా రిది దు

ర్థటముగఁ గొని యెంతచింత గావించెద రె

ప్పటి కింక నేము మే మెం

తటిపగయును దీర్ప లేమె తమయాజ్ఞ పసన్.

55

క. అకట తమమహిమ తా రెఱుఁ

గకయో మఱి యేలొ తెగరు గాక మరుత్కం

టకుఁ బీచ మడంపనె న

న్నొకనినె పంపినను దమనియోగముబలిమిన్.

56

వ. అనుడు శుచిముఖ మెచ్చు నచ్చెరువు నిరవుకొన నతనిం జూచి

యి ట్లనియె.

57

చ. భిదురధరుండుఁ జక్రియును బెట్టుగ దీర్ఘవిచార మింత చే

యుదురఁట దైత్యుఁడెంతబలియుండొకదాయని కోఁచవాఱకి

ట్లుదుటున వానిఁద్రుంచు ననునొక్కనిఁబంపిననంటి చాలదే

యిది నెరవై నబంటుతన మిట్టిది నీకతగుం గుమారకా.

58

ఉ. కయ్యపువేడ్కరేచుకొని క్రమ్మెడుతమ్మెదిరించియేమియున్

డయ్యక కొంతసేపు పెనుథాకను జేతుల కాఁటి నిల్చువాఁ

డెయ్యెడఁ బోటుబంటుకు నెంతయుఁగొతుకకారిగాఁడె నీ

వయ్యసురేంద్రతోడియనికాన యొనర్చుటయుక్తమెన్నఁగన్.

59

ఆ. తమకుఁ దామె ప్రల్లదంబునఁ బనిలేని

కయ్యమునకుఁ జనరు గాని తగిన

దురములైనఁ దివురుదురు తమయంతన

పిఱికికండ లేనిబిరుదుమగలు.

60

వ. అది యిట్లుండె నింక నీప్రసంగంబు మున్ను వచ్చిన తెఱంగున విన్న

వించెద వినుము.

61

ఉ. ఇంతకుమున్ను వజ్రపురి కేగుచు నుండుదు మేముగావునన్
 గాంతతరాంగి నద్దనుజకన్యక నే నొకనాఁడు గంటి శు
 ధ్ధాంతరసప్రకాండసముదంచితకేళిఁ జరించుచుండి త
 త్ప్రాంతలతాగృహంబున వయస్యయుఁ దానును ముచ్చటాడఁగన్.

క. తిర్యగ్వినితను నన్ను న
 మర్యాదానందమగ్నమతిఁ జేసె మహా
 శ్చర్యముగఁ దద్వధూసౌం
 దర్యం బపు డేమి చెప్ప నలినాక్షసుతా.

63

సీ. నె త్తమ్ము లనుచుఁ గ్రొన్నెల లంచు నటఫల
 శ్రీ లంచు తాఁబేటిచిప్ప లనుచు
 నమ్ములపొదు లంచు ననఁటికంబము లంచుఁ
 బులిన మంచును నుడిచెలువ మనుచు
 హరిమధ్యమం బంచు హైమకుంభము లంచు
 నవమృణాళము లంచుఁ జివురు లంచు
 మదనుశంఖ మటంచు మణిదర్పణము లంచుఁ
 బగడ మంచును దిలప్రసవ మనుచు

తే. శఫరు లనుచు సింగిణు లంచుఁ జంద్రఖండ
 మనుచు శ్రీకారము లటంచు నళు లటంచు
 నిట్టివి గదయ్య చెప్పఁబోయిన నుపమలు
 వీనిఁ దడవ సిగ్గొదవు నవ్వెలఁది నెంచి.

64

తే. చామరంబులు వెనుకకుఁ జనుట నీల
 రత్నములు పూరిఁ గలుచుట భ్రమరక మని
 తేటిబిడ్డ పేరిడుటయా తెఱవకురుల
 కధికనీలిమ నోడి సూ హరితనూజ.

65

క. అకలుషనీలిమ నాక

న్యకకచమున కోడి పాటినవియై తేటుల్
మకరందార్థము తటచుగ

* వికచములగుపుష్పములకె వెదకుచు నుండున్.

66

తే. చంద్రభీతఘనధ్వాంతసంచయమున

కభయ మొసఁగి వేణీభరం బనునెపమునఁ
దనవెనుక వేసికొన్నది తరుణిమొగము

చంద్రుఁ గైకొనమి కిదియ సాక్షి గాడె.

67

క. కాంతతరఫాలసంజ్ఞిత

కంతువిజయలేఖ పట్టికావిన్యస్తా

ద్యంతశ్రీకారము లన

నెంతయు నాయింతివీను లిం పెసలారున్.

68

చ. తిలకము సంహితోర్ధ్వముఖతీక్షణశరాగ్రముగాఁగనాసికాం

చలవిలసత్ప్రకోష్ఠసుమసాయకముష్టిగృహీతమధ్యశా

ర్జలత యనన్ బొమల్ దనరఁగా నిరుగొమ్ములవ్రేలువెల్లజ .

ల్లులగతినవ్వుడాలు పొదులున్ మదిరాక్షి మెఱుంగుఁజెక్కులన్..

ఉ. అంబురుహాక్షినాసిక నిజాన్వయశత్రువుఁ జంపకప్రసూ

నంబుఁ గరంబు గెల్చుట మనంబునఁబెట్టి తదీయపార్శ్వయు

గ్మంబున నిత్యనేవకతఁగ్రాలెడునీక్షణతారకాఖ్యరో

లంబకదంపతుల్ పెనువళావళినెంతయుసంభ్రమించుచున్.

70

* వికచములు = కచములు లేనివి, వికసించినవి. లోకమున నోటమిఁజెందినవారభిమానవంతు లగుదురేనిఁ దమప్రత్యర్థులను మరల సంపూర్ణపరాభవ మందింప గాఢప్రయత్నము కావించుటయు, నంతటిశక్తి సంపాదించుకొనువఱకు వారలఁ గదియంబోకుండుటయుఁ గలదు గావున నైల్యమునెడఁ దేంట్లు కచముల కోడిపోయి వాని జయించుతలంపున ముందు వికచము లగు పుష్పములయందలిమకరందమును గూడఁ బెట్టుచున్నవని భావము. (తేనెతాఁకినవెండ్లుకలు తెల్లనగునని లోకప్రతీతి.)

ఉ. బింబఫలోస్థికన్ను లనుబేడిసమీ లిరుదిక్కులన్ సమా
నంబుగఁ బర్వచున్న శ్రుతినామసరోయుగశోభ లిట్టు న
ట్టుం బిరువీచునేయఁగఁగడుదమి నెందుకుఁగాక రెంటిమ
ధ్యంబునఁ బాతెడిం బరువు లారయఁ జాపల మట్టిదేకదా. 71

తే. కలయ నాపాదమస్తకాంగములయందు
మించి పటలీలఁ దరళతోదంచిత మగు
యువతిలావణ్యమును గన్నుఁగవయునతను
దంటమీలఁపెక్కియ మనఁ దనరుఁ జూడ. 72

ఉ. ఎప్పుడు భక్తభావమున నిం పలరన్ ద్వీజరాజుపాదముల్
దప్పక సేవ చేయుసుకృతంబునఁ గాంచె జకోరయుగ్మమీ
యొప్పన నొప్పుఁగన్ను లవియోలిని గ్రోలినతేటవెన్నెలల్
చిప్పిలినట్లు మించు సతిలేనగవున్ దెలినిగ్గుఁజూపులున్. 73

ఉ. సౌవరమాధురీస్పృహపసం బికమో శుకమో తదీయజ
హ్వవిలసత్సరస్వతి నుపాసన చేయుచు నగ్రభూమి నిం
పావహిలంగ నేర్చి యుపహారముగా నిడినట్టి పల్లవం
బో విమలంపుబింబఫలమో యనవాతెఱయొప్పునింతికిన్. 74

క. మగువయధరంబు పగడముఁ
జగురును బింబమును బంధుజీవకమును గ
ట్టిగ గెల్చి కన్నసత్కీ
ర్తిగతి న్నాసాగ్రమణిమరీచి వెలుంగున్. 75

తే. మృదులపవనాహతి నొకింత గదలి యాడు
పల్లవముమాటునను దోచుమొల్లమొగ్గ
చాలుగతిఁ బల్కుబడి మోవిచాటునఁ గనఁ
బడుచు నింతిపల్వరున కన్భ్రాంతి పఱుచు. 76

క. చెలునలు కమృతరసములు

గలుగుట వీనులకె కాదు కోమలదంతా

వళిరుచియును శీకరపుం

దెలినిగ్గునఁ గన్నులకును దెల్లమ చూడఁ.

77

తే. కనకకర్ణికాధారాళ కాంతు ల్బదికె

బాహులతికలు బిరుదుసంపంగిదండ

లిరుగడల వ్రేల వైచినకరణిఁ బరఁగఁ

గంబువిజయము పవరించుఁ గాంతగళము.

78

క. ఖరకరకరభిన్నము లై

కర మెలమి వహించునరుణకమలంబులతోఁ

బురుడింపఁ దగునె గొజ్జఁగి

విరిజేకులబంతిగములు వెలఁదికరంబుల్.

79

ఆ. జిలుఁగుబయ్యెద యనువలలోన నాచెల్వ

గుప్పచనుఁగవ యనుకోకయుగళి

యెగయఁ బెనఁగురీతి నెనఁగుఁ గ్రేనలఁ జల

త్పక్షలీల మెఱుఁగుఁదరఁగ లడర.

80

తే. చారుతరనాభి యనెడుగంభీరసరసిఁ

గడఁగి క్రీడించుమరునిశ్చంగారరసపుఁ

జిమ్మనపుఁగ్రోవిధార నాఁ జెన్నుమీఱుఁ

బడఁతినూఁగారు కన్నులపండు వగుచు.

81

చ. తనుతరరోమవల్లరికిఁ దా నిరువంకలఁ గల్దు లేదు నా

ననయము సూక్ష్మసూక్ష్మముగ తజ్జలజాననకౌను మించి లో

చనముల కిం పొనర్చుఁ గడుసన్నపుఁగారుమెఱుంగుఁదీఁగె చ

క్కనినిడుబీటవాటి కనఁగాఁబడున ట్లతియత్నదృశ్యమై.

82

క. చనుఁగవ వ్రేఁగు గిటగిట

మనునెప్పుడు మేమి యగునొ యనియెడిశంకన్

గనకపుఁగట్టిడినాఁడో

ననజాసనుఁ డనఁగ వనితవళు లిం పెసఁగున్.

83

తే. నెన్నడిమి పేరిమింట నన్నెలఁతబొడ్డు

పొన్నవిరి నిక్కముగఁ జూచి చిన్నఁబోదు

రభ్రకుసుమసౌరభసాధనార్థహేతు

వాశ్రయాసిద్ధ మనియెడియయ్య లెల్ల.

84

చ. సుకవులు క్రిందుమీఁదరసిచూడక యీడనియామకొన్న హా

టకకదళీవిలాస మకటా విపరీతము గాక సాటియే

యకలుషరామశీయకసమంచితకోమలతద్వధూరుల

క్షీకి సరిగావ యెంత తలక్రిందయినన్ గరిరాజహస్తముల్.

85

తే. రమణిజంఘలు శాలిగర్భములు హీర

దీప్తిజలపూర్తి నొప్పునందియలు మళ్ళు

వానిలోపలఁ జలువకై వచ్చియున్న

కచ్చపంబులఁ బోలి మీఁగాళ్ళుదనరు.

86

క. కెందామరలుఁ జిగుళ్ళును

సౌందర్యశ్రీలఁ దమకు సరి గా వని యా

యిందుముఖిపాదములు నగుఁ

గందళదుజ్జ్వలసఖాంశుకై తవయుక్తిన్.

87

శా. శృంగగ్రాహికఁ జెప్ప వేతె తెరువున్ సిద్ధింపమింజేసి చి

త్రాంగశ్రీనిధి నవ్వధూమణిని స్థూలారుంధతీన్యాయమా

గ్లాంగీకారమునన్ వచించితిని జంద్రాద్యోపమ ల్నాచనా

భంగుల్లానియధస్సహస్రగుణసౌభాగ్యంబులాయజ్ఞముల్.

88

ఉ. వెన్నెలతేటనిగ్గు నరవిందపుతేకుమృదుత్వముం బదా

ర్వన్నియజాళువాపసిఁడిరంగు మెఱుంగులధాళధశ్యమున్

- గన్నియరూపుగాఁ గరువుగట్టిమనోజుఁడు పోతఁబోయఁబో
లు న్నెఱనేర్పుతో ననుటలోకులపల్కిదిచాల దేమియున్. 89
- ఉ. ఎమ్మెయిఁ బ్రజ్ఞ మీఱ వచియించెద నన్న వచింప లేన య
కొమ్మబెడంగులోన నొకకోటితమాంశమునైన నంతమా
త్రమ్మ మదుక్తిశక్తి యనరాదతివాఙ్మహిమాధ్యనేనుమా
యమ్మ సరస్వతీసతి తనంతటిదానిఁగ నన్ను దిద్దుటన్. 90
- వ. అని తాను బ్రహ్మదేవుని రథవాహనం బైనసాగంధరుండచు హంస
వంశాతంసుకూతు రగుటయుఁ దదీయసంబంధ వశంబున సంబుజా
సనురాణివాసంబునందు వానిపెంపఁ బెరుఁగుటయుఁ దదనుగ్రహం
బునం దనకు నఖిలవిద్యలుం గరతలామలకం బగుటయుం జెప్పి
మన్ముఖంబు శబ్దసంస్కారపూతం బుబుద్ధి న్దేవీయ నాకు శుచి
ముఖి యను పేరిడియె నని యిట్లనియె. 91
- చ. నలినజురాణివాస మొకనాఁడు ననుం దనచేతిప్రోదిరా
చిలుకనువాదుకుంగవితచెప్పఁగఁ దానియమించియందునా
పలుకులఁగొంతవాసిగనిభానమునంగడు మెచ్చుచున్న ఖాం
చలమున నాదుతెక్కనులిచక్కఁగదువ్వచుగారవిందుచున్. 92
- చ. ప్రబలము లైన కౌతుక కృపారసవత్సలదాదరంబులన్
శబలితచిత్తయై యపుడు నాకుపమాతిశయోక్తికామధేను
బిరుదమిచ్చి తల్లిఖితనూపురము న్భుననై కమాత యయ్యబల
మదంఘ్రిఁ దాదొడిగె నా బిరుదు బిది చూచు మేర్పడన్. 93
- క. అని నిజనూపురగతవ
గ్గనికాయముఁ ద్రిప్పి చూపి నారాయణనం
దన యిట్టినాదుపలుకుల
కు నగమ్యము దనుజకన్యకొమ రూహింపన్. 94
- వ. ఆజగన్మోహనాంగిం జిత్రఫలకంబున వ్రాసి యైనం జూపెదనంటేని.

క. ఏయంగకమును భానన

చేయక వ్రాయంగ రాదు చేసిన నాసం

దాయత్తత మది చొక్కుఁ బ

రాయత్తపుబుద్ధిఁ జెలువ నలవియె వ్రాయన్.

96

వ. అదియునుం గాక.

97

క. అత్తరుణీమణిరూపముఁ

జిత్తరువున వ్రాయునేర్పు చేకుఱునేనిన్

దత్తుల్యవనిత నెందే

నత్తోలువేలుపు సృజింపఁ డాతనసృష్టిన్.

98

ఆ. అజుడె యొకప్రసంగమై చెప్పవింటి న

క్కాంత యతనిసృష్టి గా కునికియు

నాదిశక్తి శివుమహాదేవి తనదైన

చిత్రమహిమచే సృజించుటయును.

99

క. విను మిపు డది సంస్కృతిపద

విని జెందెను మాటమాటవెంబడి నెందే

ననుభవభవసంస్కారం

బున కుద్బోధము ప్రసంగమున నగును గదా.

100

మ. దనుజేంద్రాంగనకంబికావరమహత్వస్ఫూర్తినాలోకమో

హన జన్మించుట వింటి వెండియుఁ దదంగాతాకికశ్రీప్రవ

ర్తనమూహించిననట్లరెంటికిఁగడున్ దార్కాణమయ్యెన్మనం

బునకీట్టిప్పుడుసంస్కృతంబునయంభోజాతజాతోక్తియున్.

101

క. వినుము ప్రభావతి యన న

వ్వనితామణినామ మర్థవంత మృగుచున్

దనరారుచుండు ననయం

బును యదుకులకలశజలధిపూర్ణశశాంకా.

102

తే. ఆప్రభావతి తనకల నగజ వచ్చి

వ్రాసి దయ నిచ్చె నని యొక్కరమ్యపురుషుఁ

జిత్రఫలకాభిలిఖితు నెచ్చెలియుఁ దాను

గరము వేడుకఁ జూడ నేఁ గంటి ననఘ.

103

క. ఆకన్న ప్రతిమనుద్దులు

మాకు మునుపు కలిమిఁ జేసి మహనీయతదీ

యాకృతిపాలు పంతయు భవ

దాకృతి గని యతఁ డితండ యనుకొంటి మొగిన్.

104

వ. అని పలికి మాకు నిక్కడ మిక్కిలిం దడయుట యుచితంబుగాదు
పోయివచ్చెద మనుప నవధరించితే మనుచుఁ దోడి యంచలుం
దానునప్పులుఁగుచెలువయుప్పరవీధికెగసె నప్పు డమ్మరాళంబు లరా
ళంబులుగాక యకాశభాగంబున గమనవేగంబున దీఁగసాఁగినబాగు
మెఱయునిజగరుత్కనక రేఖామయాఖంబు లాఖండలారిదిక్కునకు
నక్కజంపుటెలమిం గొనలువాటి యుద్దీపించుప్రద్యుమ్నప్రతాప
వై భవంబునుం బోలెఁ జాల నాలోకనీయంబు లగు చుండఁ దత్పు
రస్సరత దీయకీర్తిమూర్తివిశేషంబులో యన సోయగంబున మీటి
గగన మంతయుం గబళించుటకు నొక్కకడకు నొత్తుకొనిపోవ
బారలు చాఁచినచందంబున నిస్పందప్రసారితంబులై నతనూరుహం
బులతోడం జూడ నొప్పారుచు నప్పటప్పటికి నవిరళధవళిమస్పర్థ
నుభయపార్శ్వభాగపాండురబలాహకంబుల నహంకృతిపెక్కువ నొక్క
పెట్ట కలహించుటకుం బిలుచుభంగి సంఘటిల్ల నుల్లసిల్లుపక్ష
యుగళ విక్షేపవ్యాపారంబులచేత నుద్యోగించుచు నొక్కొక్కయెడఁ
బ్రడీనోడ్డిననండినయానభేదవినోదంబు లాచరించి రోదోంతరం బం
తయు నెంతయుం గలయ మలయుతమయమలంపుఁ తెలిదభుకుఁ

జలికి యది మలయజంపుఁగలయంపిచెలుపు నలవరింప నందుఁ గుం
దనంపురంగవల్లికామతల్లికలయుల్లాసంబు వెల్లిగొలుపు గురుదంత
కాంతివల్లరులచేత నతిశయిల్లుచు నొక్కొక్కచోట నొండొంటి
నందున సందర్శనీయంబు లగునభోవిభాగంబులవలన నస్థానభాను
సంభవాసంభేదసంభృత సబలతావిలాసభాసుర సురాపగా ప్రవాహ
సందేహకందళనంబులకు ననుగుణం బయిన పరపున నిడుపౌఁజాలు
గట్టి యిట్టట్టు చెదరక చెదలనడచుచు వజ్రపురంబు చేరి తొంటి
యట్ల సకలజలాశయంబుల విహరించు చుండె నందు శుచిముఖ
కన్యాంతఃపురసరోవిహార సమయంబుల.

105

సీ. జలభేలదంగనాకలకలంబులకు మి

క్కిలి దవ్వు వాఱక నిలిచి నిలిచి

పడఁతు లొక్క రొకళ్ళపైఁ జల్లుజలబిందు

లొడలు సోఁకినఁ బోక యొర్చి యొర్చి

యోలలాటలతమి నొండొరుఁ దఱుముచె

ల్వలఱాక కులుకక మెలఁగి మెలఁగి

లీలావతీహస్తలీలాబ్జకేసరం

బులకును బసి గొంచు మలసి మలసి

ఆ. క్రమముతోడ దనుజకన్యకాంతఃపుర

కాంతలకును బెదర కింత నంతఁ

జేరికలఁ జరించు టారూఢిఁగా నల

వాటు చేసికొనియెఁ బాటవమున.

106

శా. ప్రద్యుమ్నండు ప్రభావతీరుచిరచూపబ్రహ్మమున్ హంసయో

షిద్యాథార్థ్య ధురీణవాగుపనిషత్సిద్ధాంత మార్గానుసా

రోద్యత్ప్రజ్ఞనుబల్మఱున్ మనసంయుక్తంబు గావించుచున్

హృద్యంబై యది యంతకంతకలరన్ నిల్పెంగడుంజి త్తమున్. 107

నీ. కనఁ డొద్ద నున్న వానిన వీరు వా రని
 కనినఁ దదర్శనవర్తనలు మఱచు
 వినఁడు చెప్పినపల్కె వేమఱుఁ జెప్పక
 వినిన నే మే మంటి రనుచు నడుగుఁ
 జనఁ డెత్తు లిడక మజ్జనముఖ్యవిధులకుఁ
 జనినఁ దబ్బిబ్బుగాఁ జలుపుఁ గ్రియలు
 కొనఁడు నానాసేవకులసేవ లెవ్వియుఁ
 గొనిన వీడ్పాటుగాఁ బనులు పనుచు

తే. శుచిముఖవాక్యదర్పణస్ఫురితనిరుప
 మానదనుజేంద్రకన్యకామణిమనోజ్ఞ
 రూపరేఖావిలాససంరూఢ మైన
 యాత్మ మరలింపనేరక హరిసుతుండు.

108

ఉ. ఉద్యదపేక్ష పక్షివనితోక్తులవెంబడిఁ జంచరీక చం,
 ద్రాద్యుపమానశోభకు సహస్రగుణంబుగ హెచ్చఁ గేశవ,
 క్రాద్యఖిలాంగలక్ష్మి మదికందిన యంతయునున్ నయించియా
 హృద్యతరాంగిమూర్తిసాబగెల్ల నొకింతగఁజూచునాత్మలోక. 109

చ. మది గొనినంతమేరయును మాన కతం డుపమానకోటి యొ
 ప్పిద మఖిలంబు నిట్లు గడుఁ బెక్కుమడుంగులుగాఁ దలంచి
 తత్తదవయవత్వసుస్థితికిఁ దార్పఁగ నమ్మదిరాక్షిరూప మె
 య్యది యదియే కనంబడియె నచ్చపుబుద్ధికి లేవగమ్యముల్. 110

నీ. ఆరూపు మదిఁ జాల హత్తించు హత్తించి
 యతివ యట్టిది గాక యనుచు మెచ్చు
 మెచ్చి కన్గొను కోర్కి హెచ్చించు హెచ్చించి
 యంతమే లెట్లబ్బు ననుచు వగచు

వగచి నిట్టూర్పులు నిగిడించు నిగిడించి
 తడవలోకము లేనిబ్రదుకు రోయు
 రోసి దాని కుపాయ మాసించు నాసించి
 కలఁక నేమియు దొరకమికిఁ గుందుఁ

తే. గుంది తలపోతలకు మదిఁ గొల్లవిడుచు
 విడిచి దరిదాపు లేమిఁ బెన్వెతల మునుఁగు
 మునిఁగి యెవ్వరు పిలిచినఁ గినియు మిగుల
 హరిసుతుండు ప్రభావతీవిరహవశత. 111

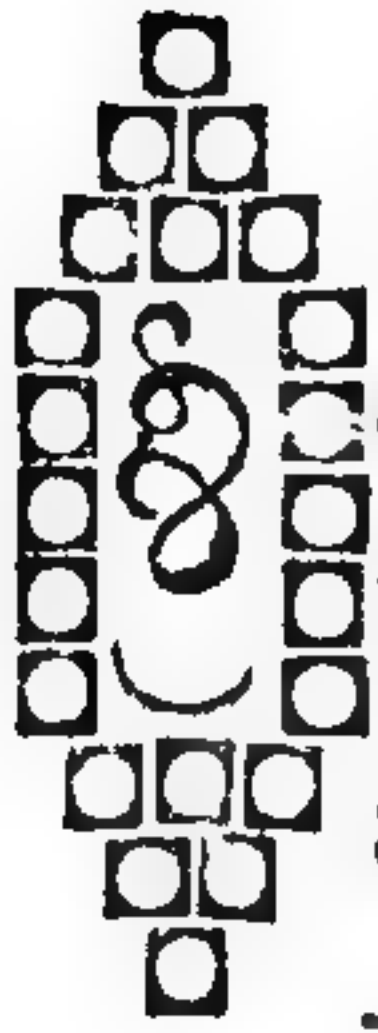
శా. ధీమంతుండు పటుప్రతాపనయమైతీనిత్యనమ్రాభవ
 త్సామంతుండు సుకీర్తిమాక్తికమణిసగ్భాషితాశావధూ
 సీమంతుండు. విపక్షమంత్రిముఖరాజీవప్రభోచ్ఛాటనా
 హేమంతుండు నిజస్తవానుకలనాస్త్రీమంతుఁడత్యంతమున్. 112

క. అబ్బింబావరుఁ డఖిలక
 కుబ్బింధవరమ్యకీర్తికుఁడు నలినీప
 త్రాబ్బిందుసమప్రకృతి
 క్షుబ్ధోధమయాత్మతత్త్వకోవిదుఁడు మహిన్. 113

తరల. కుముదబంధునిభుండు పింగళిగోకమంత్రి యశఃకథా,
 సమదనల్పసభుండు వైదికశాస్త్రసింధునిరంతర
 ప్రమథనాత్తశుభుండు సంతతభక్తియుక్తి సమర్చిత
 ప్రమథలోకవిభుండు విత్తనిరంకుశప్రతిభుం జిలన్. 114

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరి లోకాంగీకార తరంగిత కవిత్వవైభవ
 పింగళి యమరనార్య తనూభవ సౌజన్యజేయ సూరయనామ
 ధేయ ప్రణీతంబైన ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నం బను మహా
 ప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

మద్భక్తి విశేష
సేమావిశ్రాంత విహితశివతత్త్వ కథా
మీమాంసుఁడు పింగళియమ
రామాత్యవతంసుఁ డపరహంసుఁడు దీప్తిక.

- వ. హరికుమారుం డొక్కనాఁ దేకాంతవర్తియు హస్తవిస్యస్త గండస్థ
లుండు నగుచు నిట్లని తలపోయం దొడంగె. 1
- చ. కలుగునొకో కనుంగవకుఁగాంతఁ గనుంగొనుభాగ్య మెక్కడన్
గలిగెడుఁదత్పురంబు చొరఁ గల్మియ దొడ్డఁట చొచ్చిచూడఁగాఁ
గలిగిన నవ్వలొసవతిఁగొఁగిటఁ జేర్పకయోర్పు టెట్లు నా
తలఁపుబడిం దదాత్మయును దాహ్మొన కె ట్లది సంఘటిల్లెడున్. 2
- చ. శుచిముఖమాట యొండరసిచూడఁగ నెంతయునాసపాటొన
ర్చుచుమదిఁద్రిప్పుచున్నయది చూడ్కికినన్న నెపోలువానినా
రుచిరతరాంగిచిత్తిరువురూపాకటిన్ రహిఁజూడఁ జెప్పెఁ ద
ద్వచనము చొప్పునేమినియతంబు సమాకృతులెందుఁ గల్గవే. 3
- చ. ఇది పదిలంబుగా నడుగ కే నపు డక్కట కోర్కె దాఁచి వ
ట్టిదొరతనంపునీటు ప్రకటించితిఁ బాపపులజ్జ నన్న నో
రదిమె ననాదరంబుతెఱఁగై యది హంసికిఁదోఁచెనేమొ ని
ల్వద మఱి యిండు కై న గరువ ల్చవిగానికథ ల్వచింతురే. 4
- ఉ. ఏ నొక యిండుకంత మనసిచ్చినమాటలు పల్కకుండఁగాఁ
గాని మరాళి యద్దనుజకన్యకకై నను నొత్తి చూచి యే 5

మైన ననంగఁ బూను నని యాత్మకుఁదోఁచుచున్నదిప్పు కా
దేని ప్రసంగముందిగిచియేల నుతించుఁ దదీయరూపమున్. 6

మ. అటుగా కద్భుతరామణీయకగుణాధ్యం బై ననన్వస్తువున్
బటువాచారసికుల్పప్రసంగమయినన్ బొరంబుముట్టన్ రసో
త్కటతం జెప్పక మానఁజాల రనుపక్షంబొందుభావించినన్
ఘటియిల్లు న్వనితాంగవర్ణనకు నిక్కం బన్యథాసిద్ధియున్. 7

చ. హరియును వాసవుండుఁ దమునంపినకార్యముహంసితానయై
ధరణికి డిగ్గి చెప్ప మదుదగ్రమనస్థితిఁ గాంచు తెన్ననా
సురరిపుఁ జంప నన్న నుపుసుద్దులుపుట్టఁగఁ బోలు నెల్లెడన్
సరసిజనేత్రుదక్షిణభుజంబవు నీ వని సల్కినందుచన్. 8

ఉ. అన్నియు నేకవాక్యముగ నారయ నాసలు పెంచుపక్షమే
యున్నది కొంత మించియిదియోజనసేయఁగ నాదురూపె యా
కన్నియచేతిచిత్రఫలకంబున నున్నది యెవ్వ రట్టివో
నన్ను నెఱింగివ్రాయసనినన్ శివ వ్రాయుటవింటిఁజొప్పడన్. 9

సీ. శివ నన్నె వ్రాసియిచ్చినపక్షమునను లే
ఖననిమిత్తము వేట కలుగు నొక్కొక్క
కలుగ దంతఃపురకన్య కీటిది భర్తృ
పరతఁ దక్క ఘటిల్లు టరుదు గాన
నది యల్ల యైనను దదభీష్టయువపరీ
క్షామాత్రఫలకమై జాటు నొక్కొక్క
జాట దీశ్వరి యిచ్చె సత్కృప నని బాల
వేడ్కఁ జూచుటఁ జెప్ప వింటిఁ గాన

తే. నిట్టిగతిఁ జెల్వ కుమ వెడ్డుపెట్టు నొక్కొక్క
పెట్ట దది దా సృజించినబిడ్డ గాన

బొం కగుచు నంత కిదియ త్రోపువడు నొక్కొ
పడ దజుడు చెప్పె నని వినఁబడియె గాన.

10

చ. మును తనసృష్టికామి నలుమోములవేలుపు చెప్పింటి నే
ననుచు మరాళి పల్కనపు డక్కటయే నడుగంగ లేన యే
మని ననుఁ దిట్టుకొందు నజుఁ డట్టిప్రసంగపువేళ నవ్వరా
ననకు విభుం డితం తడఁ డనన్ వినఁబడ్డది యేమి గల్గెనో.

11

ఉ. వావిరి నవ్విలాసవతివార్తలపట్టున నెన్నియెన్ని ప్ర
శ్నావసరంబు లైన నొకయర్థము నే నడుగంగ లేమి ని
చ్చావిముఖుం డితం డని ప్రసంగము వచ్చిననూరకుండునే
మో వరటాలలామ యికముద్దియసన్నిధినేమిసేయుదున్.

12

ఉ. పోవునొకోసరోజముఖిపొంతకు నిం కొకమాటుహంసి నా
నావలనం దదిష్టవచనం బొకటేన్ గొనిపోవఁ గానమిన్
బోవుట నిష్ఫలం బనుచుఁ బోకయెమానునొకాకపోవునో
దై వత కార్యభారమును దద్వశ మైనది కొంత గల్గినన్.

13

క. తరుణికడ కంచ యేగతి

నరిగిన నాస గల దది మహామతి నాయం

తరగతిఁ గనదే వినదే

ధర నప్రతిషిద్ధ మనుమతం భవతి యనన్.

14

క. ఏపనియు లేకయుండిన

నాపడఁతుకఁ జూడఁ జనక హంసి నిలువ నె

ట్లోపెడును దానిఁ జూచిన

జూపఱకును వశమె తిరుగఁ జూడక యుండన్.

15

క. అని భావనాబలంబున

మనమున ఘటిత మగుమగువ మధురాకృతి య

క్కునఁ జేర్చఁ గడఁగి తత్తట

మునఁ గానక వెగడు పడుచుఁ బొదలు విరాళిఁ.

16

వ. ప్రొద్దు గడపుట తద్దయు భరం బగుడు నుద్యానంబునకుం జనియె
నప్పుడు.

17

సీ. నిబిడంపుజిగితోడ నించుపూగుత్తులు

బిగువుపాలిండ్లయొప్పిదము నెరప

నునుఁగెంపు గ్రక్కునూతనపల్లవంబులు

కరతలంబులసోయగంబుఁ దెలుప

నెలమిఁ బర్వదనట్టియెలదీఁగియలసొంపు

సుకుమారబాహువిస్ఫురణ జరుపఁ

గడుఁ బేరములువాటుగండుఁదుమ్మెదచాలు

కడకంటిచూపులబెడఁగు నడప

తే. విరుల తెలిదాలు చిలునవ్వుసిరులఁ జిలుక

మధురసపునిగ్గు లావణ్యమహిమ గులుక

నతనిచూడ్కికిఁ జూడ నుద్యాన భాగ

మంతయుఁ బ్రభావతీమయం బగుచుఁ దోఁచె.

18

ఆ. యువతిపై విరాళి యొక్కింత మఱతునో

యనుచు నాస నేఁగి యచట నతఁడు

మఱచెఁ దదితరంబు నెఱయంగ నిది సుమీ

యొకటి కోర వేఱ యొకటి యగుట.

19

వ. అతం డివ్విధంబునం బ్రభావతీవిభ్రమభ్రమవశంబున లతలతఁ

దప్పకుండఁ గదియం జనుచు.

20

సీ. తరుణికెంగే లంచుఁ దమిఁ బట్టి కటకటా

చిగురాకె యిది యంచుఁ జిన్నవోయి

వెలఁదిపాలిం ద్లంచు వెన నంటి చెల్లఁబో

పూగుత్తులే యంచుఁ బొలుపు దటిగి

చెలువపయ్యెద యంచుఁ జేసాఁచి యయ్యో ప

రాగోదయమె యంచు రహి దొఱంగి

రమణివేనలి యంచు రతికాంక్ష నొడిసి హా

తేఁటిమొత్తమె యంచుఁ దెల్లఁ బాటి

తే. యకట యనిమిత్తకృపఁ దాన యరుగుదెంచి

హితవు నెరపెడిహంసితో హృదయ మిచ్చి

పలుకనికృతఘ్నునకు నాకుఁ బ్రాప్తమగునె

యట్టియువతిపొం దనుచుఁ దా నాత్మఁ గుందు.

21

వ. అంత నంతర్గతంబున.

22

తే. ఉవిద నాకుఁ బ్రాపించు టటుండ నిమ్ము

హంసి యింక నొకమఱి చూడ నబ్బునేని

నాదుకన్నులు కన్ను లెన్నంగ నేన

యగ్రగణ్యుండ ధన్యాత్ములందు నెల్ల.

23

ఆ. వచ్చునొకొ సురారివార్త చెప్పఁగఁ దాను

వచ్చి కడలఁ బోక యిచ్చటికిని

దెచ్చునొకొ ప్రభావతీక్షేమవృత్తాంత

మాత్ర మయిన నంచమగువ నాకు.

24

చ. వినుకలిచేతనే విరహవేదన నామది నింత వర్ధిలెన్

గనుకలి నిట్లు చిత్రఫలకంబునఁ గాంచినయింతి నెమ్మనం

బునఁ గడు నింతకెంతపరిపూర్తివహించునొ ఎంతనొచ్చునో

ఘనమనివింటిఁజిత్తరువుఁ గన్గొనుప్రేమయు నేమిసేయుదున్.

25

ఆ. అందుమీఁద హంసి యరిగి నాతోడఁ దా
మాట లాడుటయును మద్విధంబుఁ
దెలుప నాన లేమి దలపోసి యె ట్లనొ
చెలువ యకట యేమి సేయువాఁడ.

26

మత్త. అంచతోయ్యలి దేవతాపతియానచొ ప్పొనరించి యే
తెంచు టెన్నఁడు దానిచేత మదీయహృద్గతిఁ జెప్పి యే
బంచు టెన్నఁడు గావున న్వేసఁ బత్రికన్ లిఖియించి యా
యంచ కిప్పుడు పంచెద న్నతి కంత దెల్పెడు నట్లుగాన్.

27

వ. అని తలంచి యాక్షణంబ శుచిముఖిపేర లేఖ వ్రాసి యిది గొంపో
వువా రెవ్వ రని నివ్వటిల్లెడుచింత నంతరంగంబు గలంగ నుద్యాన
మధ్యంబునకుం గ్రమ్మట నరుగుదెంచి యత్తటి నుత్తరంబు చను
వాని నెల్ల నుద్దేశించి తద్దయ దుర్దమం బైనవిరహార్తికతన వార్తా
హరణయోగ్యామోగ్యవివేకంబు లేక యిట్లనియె.

28

సీ. కృప నెఱిగింపరే కీరోత్తమములార

వజ్రపురికిఁ బోవువారె మీరు
సదనుగ్రహమునఁ దుమ్మెదలార చెప్పరే

వజ్రపురికిఁ బోవువారె మీరు
కరుణతో వినిపింపఁ గదరె కోయిలలార

వజ్రపురికిఁ బోవువారె మీరు
తెలుపరే దయఁ జూచి మలయవాయువులార

వజ్రపురికిఁ బోవువారె మీరు

తే. చలువ లొసఁగెడు మేఘరాజంబులార

యమలపక్షత నొప్పురాయంచలార

నిలిచినామాటలకు మాటు పలుకరయ్య

వజ్రపురికిని బోయెడువారె మీరు.

29

క. అని పలుకుచున్న నమయం

బున నొకశుక మభ్రమార్గమున నేగుచు నా
తని దీనాలాపంబులు

విని కారుణ్యమున నిలిచి విస్ఫుటఫణితిఁ.

30

ఆ. ఏను వజ్రపురికి నేగెడుదాన నా

వలనఁ గార్య మేమి కలదు నీకుఁ

దెలుపు మొకటిరెండుపలుకుల ముగియఁగా

ననుచుఁ బలుకుటయును యాదవుండు.

31

సీ. ఓపక్షివర విను మాపురి సుచిముఖి

యనుపేరి యొక రాజహంసి యుండు

నది యున్నచోటు నీ వరసి యీవత్రిక

యందింపవలయు మత్స్యార్థనమున

నన విని యాచిల్క యట్ల చేసెద సహా

యంబు పోయెద మాట లాడ నాకు

లే దవకాశంబు లేశ మాత్రంబును

నాదుపక్షంబులనడుమ లేక

ఆ. యొరుల కెఱుకపడక యుండునట్లుగఁ గట్టు

మతిరయంబుతోడ ననుచు నతని

దండ కరిగి నిలిచెఁ దడయ కాతఁడు నట్లు

చేసె నదియుఁ జనియె శీఘ్రగతిని.

32

వ. అంతకు మున్ను శుచిముఖియును నుచితప్రకారంబున నట్లు తన

బలఁగంబునుం దానును దానవాంతఃపుర కామినీసమీప సంచార

పరిచయంబు సంపాదించుకొనుచుం గ్రమంబునం బ్రభావతితోడి

చెలిమిగలిగించుకొనుటకుం దఱివేచియుండుఁ గావున నదిగని పట్టు

కొని యుండ నొక్కనాఁ డక్కలకంతి : తొంటిసరసిపరిసరంబునం

దమందకందర్ప తాపశమనార్థంబుగ రాగవల్లరి యను నెచ్చెలియుం
దానును వచ్చి వనవిహారంబు సలిపె నప్పుడు. 33

సీ. అతివమందస్మితద్యుతిప్రసాదంబున
విరులపాండిమ యభివృద్ధిఁ గాంచె
సతికటాక్ష శ్రీలసాహాయ్యకమునఁ దు
మ్మెద పిండుచెలువ మభ్యుదయ మొందె
జలజాక్షీకరతలచ్ఛవియనుగ్రహమునఁ
జివురుఁగెంజాయ పుష్టిని వహించె
దరుణినిశ్శ్వాసగంధము ప్రోది మలయవా
యువుల నెత్తావివై భవము చెందె

తే. నవి లతాంగికిఁ దోడ్తోన యార్తిఁ బెనఁచె
బాటిలదె రజోమాలిన్యపల్లవత్వ
చాపలంబుల కాధార మై పరఁగెడు
వారికిని మే లొనర్చినవారి కెగు. 34

సీ. విరహిరక్తముతోడి మరునిబల్లెము లన
నెల్లెడ విలసిల్లుపల్లవములుఁ
బాంధ మేదస్నేహభరితకామాస్త్రాళి
నా నొప్పుసరసప్రసూనములును
భావజుమిడివింటఁ బొలునీలపుగుండ
భంగిఁ జరించుపుష్పంధయములుఁ
జేతోజబలసముద్ధూతధూళి యనంగ
రాజిల్లుసుమనఃపరాగములును

తే. నసమసాయకజయబిరుదావళీప్ర
పాఠకరవందిజనఘనార్భటి యనంగఁ
గడు విజృంభించు శుకపికకలకలములు
నెలఁతకును గుండెదిగులు జనింపఁ జేసె. 35

వ. ఇవ్విధంబున నయ్యింతి తంతస్యమానకంతుసంతాపయగుచు రాగ
వల్లరిం జూచి యిట్లనియె. 36

మ. అకటా యిట్టిది ప్రాదు పుచ్చుట కుపాయంబే విరోధంబ కా
క కడుం జాలు వనాంతఫలన మింకం గన్నార మత్ప్రాణనా
యకురూపంబును జూచు చుండుటయె మే లామీద భావ్యర్థ మం
బిక యొక్కరై యెఱుంగుఁ దత్ఫలకమున్ బింబోష్ఠితేవే వెసన్. 37

వ. అని తెప్పించి యప్పలక యందు నాత్మసంకల్పవాసనావిశేషవశంబున
ననేకవిధశృంగారభావచేష్టావిశిష్టతం గనుపట్లునట్టి లిఖితరూపయదు
కులప్రదీపు నెదుర నుండియుం గ్రేడించియు నిన్నిమేష యయ్యు
నిమిలితాక్షి యయ్యుం గొంతతడ వనేకభావంబు లానహిల్లం
జూచి చూచి. 38

చ. అనయముఁ దృప్తిగావలయునంచు నజస్రము నెంతచూచినన్
గనుఁగవ కంతకంతకును గాటముగానొక వింతవింతయుం
పు నెరపు చున్ననుం దరలి పోవఁగ నీ దింక నోర్వఁ జాలనే
ననుచు రసోద్ధతిం గదియ నక్కునఁ జేర్చె నిజేశురూపమున్. 39

తే. చేర్చి యొక్కింతతడవు నిశ్చేష్ట యగుచుఁ
జొక్కి కనుఁగవ యరమోడ్చి శోభనాంగి
యంతఁ జిత్రరూపత మదియందుఁ దోపఁ
గమ్మఱఁగఁ బుచ్చి కనుఁగొంచుఁ గాంక్ష లడర. 40

ఉ. ఇట్టిమనోహరాంగుఁ డొకఁ డెందయినం గలఁడేని గల్గియుం
గట్టిగ నా కతండు బిగికొఁగిట జేర్పఁగ నబ్బునేని నే
నిట్టటు గొంచిన నివడక యిష్టవిహారము లెల్లఁ గాంక్షఁ జే
పట్టి యొనర్చునేని రసభావము లెట్టివి యొక్కొయత్తటిన్. 41

క. అని యువ్విఘ్నారుచు మది
ననయముఁ దలపోయు నున్ను రనుఁ గాంతాళం

బునఁ బొరలు నిట్లు విరహం

బున కోర్వక యవ్వధూటి బోటిం బలికెన్.

42

క. ఉమసేవ యేను సలిపెడు

సమయంబునఁ గర్తుకర్మసాధనవై గు

ణ్యము లేమి గలిగెనో యి

ట్లమితవ్యధఁ దెచ్చి పెట్టె నాయమ నాకున్.

43

క. ఇటు గాక లోకముల నిం

తటిఁజెలువఁడు గలఁడె గలిగినను నుబ్బదె యి

చ్చట నచ్చటఁ గలఁడని య

క్కట నన్నిట్లేచు టంబకరుణ తెలుంగే.

44

సీ. అని పల్కు-పల్కు లాయవసరంబునఁ దత్స

మీపంబునం దనురూపగతిని

శుచిముఖ సంచరించుచు విని యిత్తన్వి

చిత్తంబు వడసి యేఁ జెలిమికలిమి

హత్తించుకొనుటకు ననుగుణం బగువేళ

యిదియ యటంచు చూహించి మదిని

దగునుపాయంబు వితర్కించి యపుడు య

దృచ్చనపోలె నా తెటవయెదుట

తే. నడ్డముగ నల్లనల్లన యరుగుచు సవి

మర్శదృష్టినిఁ బలుమలు మరలి మరలి

చిత్తఫలకంబునంక వీక్షించెఁ గొంత

సరిగడచుదాఁక నొకవింతసగణి మీఱ.

45

క. అపు డమ్మరాళిచందం

బుపలక్షించుచుఁ గపోలయుగ్మము దరహఁ

సపుఁగాంతిఁ దనరఁగా నా

చపలేక్షణ తనదుప్రాణసఖ కిట్లనియెన్.

46

క. కటదులపులుఁ గిది తా నే

మెఱుఁగునొకో తిరిగితిరిగి యీఫలకముపైఁ

బఱిపెదుఁ జూడ్కుల నా నా

మెఱుఁగుంబోడికి మరాలి మృదుమధురోక్తిన్.

47

వ. ఇట్లనియె నోపడంతీ నీ పలికినట్ల మాయట్టితిర్యగ్గతువు లేమియు

నెఱుంగమి యథార్థంబ యైనను నేను నీచేతి చిత్రఫలకం బబ్రపడి

చూచుటకుం గారణంబు వినుము మున్నొక్కచోట నొక్క పురు

షుం జూచి తత్సమాన రూపుని మఱియెందునుం గానక యిష్ట

డిందు నతన్నికై వడి దోచిన నిది తదీయరూపం బెఱింగి వ్రాసిన

తెఱంగోయటుగాక యట్టివాఁడె వేఱొక్కఁ డెక్కడనైనం గలి

గెనో యని యించుక విమర్శించి వీక్షించితి నన విని ప్రభావతి

యద్భుతప్రమోదనందేహంబులు డెందంబునం గ్రందుకొనుచుఁ

గందళింప నవ్వలుగుం దప్పక చూచి యిట్లనియె.

48

శా. ఏమేమీయిఁకనొక్కమాట చుపుమా యీకన్నరూపిట్లయో,

యే మైనం గలదో విభేద మిట రమ్మొక్షింపు మింకన్ వచ,

స్సామర్థ్యం బరయన్ మహాత్మనని యస్మద్భుద్ధికిందోఁచె దా,

హా మాభావము గానలేనె మదిలో హంసీభయం బేటికిన్.

49

వ. అనిన నది మదిరాక్షి నీక్షించి యిట్లనియె.

50

క. నీ వనినయట్ల యేను భ

యావహులను గానివారి నాకృతిన కనం

గా వలఁతి నైసఁ బిలువక

యే వెఱిసె చేర నిరువు రేకత మాడన్.

51

వ. అనిన వెఱఁగంది యాయుందుముఖ సఖయునుం దానును నొండ్

రుల మొగంబులు చూచి నగుచుఁ జెవులకుం జవులుమివుల నలన

రించు గులుకుటెలుంగు గలకలికిపలుకులకె వలచి మొలచు కుతుకం
 బున నలివశంవదహృదయలై తమకీడ్డటకుం దాని పెద్దబుద్ధులు
 సుద్దులు ముద్దు రప్పించుచుం దద్దయు నుద్దీపితరాగంబు లగుచుండ
 రాగవల్లరి యాగఱునతనంబులాగు లేగరితలందును మున్ను కన్నవిన్న
 యవియె దీనికఱదులెంతయరుదులు చూచితేయంచు నాయంచపై
 నాదరాష్ట్రాదమేదురనిరీక్షణంబుల నీక్షించి యోపక్షికులభూషణంబ
 నీభాషణంబు నిక్కంబ మిక్కిలి నక్కట పడివేడక ప్రోడ లగు
 గఱున లిరువు రేకాంతమాడుచోటికేటికీ బోయెద రిది యట్లు
 గాదుగదా యే మొక్క సందియంబు నివర్తించుకొనంగోరి యిత్తటి
 నత్యంత ప్రార్థనంబు గావించు చున్నవారము గావున నీకన్నయచ్చ
 రుషుని యొప్పు నిస్సలకపై వ్రాసినరూపంబు చొప్పు నొక్కటి
 యగునో కాదో యీదండకు వచ్చి నిచ్చలంబుగాఁ జూచి నిశ్చ
 యించిచెప్పు మిప్పడుచు నేను నిట్టివాఁ డెందును లేడు కలఁ డను
 వివాదంబునం బన్నిదంబు చఱచినవారము. 52

క. అనుటయుఁ బందెముకొఱకై

నను వే టొకపనికిన్తెన నాకది తెలియఁ
 బని గలదె మీకు నాచే

వినవలసినయర్థ మరసి వినిపింతుఁ దగ్గ.

53

తే. అనుచు శుచిముఖ తనమాట కాపడంతు

లీక్షి తాన్యోన్యవదన లై యెంతదూర
 మరుగుచున్నది దీనివాక్యాశయ మని

మివుల వెఱఁగందఁ గొంతచేరువకుఁ బోయి.

54

క. సవిమర్శదృష్టి నాటిత

కవిధాన మొకింత నడపి కడుఁ బదిలముగా

వివరింప నతనిరూపము

యవు నౌ నది యిందు నందియము లే దనియె.

55

చ. అనుటయు రాగవల్లరి మహత్తర మోదవిశేషసంభ్రమం, బునఁ
బటతెంచియప్పులుఁగు ముద్దియఁ దద్దయు ముద్దుగారవం, బును
జిగురొత్త నెత్తుకొనిపోయి ప్రభావతి దండఁబెట్టి యొ, య్య
నఁగొన గోళ్ళఁ దత్తనురుహంబులు దువ్వచుఁ గూర్మినిట్లనున్. 56

ఉ. అంచవు గావు నీవు ననునారసి ప్రోవఁగ మూర్తిమత్త్వముం
గాంచినభాగ్యదేవతవు గాని ముదుక్తిశైలంగు నేఁడు గె
ల్పించితి వేజగంబునను లేఁ డిటునంటిమనోహరాంగకుం
డంచుఁ గలంచు నిజ్జలరుహనన మానక నాదుచిత్తమున్. 57

వ. అనిన విని ప్రభావతి నిజవయస్యం జూచి. 58

తే. రాగవల్లరి నీ వేల వేగిరించె
దింతమాత్రంబ చాలునే యీస్థితార్థ
సిద్ధి కతనిలక్షణము లీచిత్రమూర్తి
యందు నేమైనఁ గల వేమొ యదుగవలయు. 59

వ. అనిన విని యాహంసి యాచిత్రరూపంబు నిరూపించి ప్రభావతి
నుద్దేశించి యిట్లనియె. 60

ఉ. ఆరయ నింక నే మడిగె దల్లవె యాతఁడు శంబరుం ద్రిలో
కారిని ద్రుంచునప్పటిప్రహరకీణంబు లురంబునందు నా
హ రతికంకణాంకములు నల్లవిగో మెడయందు వీరశృం
గారకళాధ్యు నిట్లతని గట్టిగ నెవ్వ రెఱింగి వ్రాసిరో. 61

వ. ఈలక్షణకథనంబుచేత నతనినామజాత్యాదు లత్యంతప్రసిద్ధంబులు
మీరు మీయంతనె యెఱింగెదరు గావలయు సంతఃపురవాసినులు
గావున నెఱుంగరో యని యెఱింగించెద నంటినేని. 62

చ. ఎనయఁగ నెవ్వ రెంతమన సిచ్చి వచించిరి తాను వారితోఁ
బనువడనంతమాత్రప్రతిభాషణమాడుట యుక్తమండ్రు మీ

కొనరంగఁ బన్నిదంపుగెలుపోటలు దీర్పంగ నిప్పుడేను జె
ప్పినదియచాలు నింకఁదలపెట్టుటచెల్లదయెస్కడేమియున్. 63

తే. నీవ కద ప్రభావతి యన నిన్ను మున్ను
తరుణి నే వింటి రాగవల్లరియె బోటి
పేరు నీ విపు డన వింటి మీ రిరువురు
నీ యెఱుక మఱచెదరు సూ పోయి వత్తు. 64

ఉత్సాహ. అనుచు గగనభాగమునకు నంచ యెగయఁజూచినన్
దనుజకన్యకాలలామ తనదురెండువేతులన్
వినయ మొప్పు పొదుగఁ బట్టి వేనవేలుభంగులన్
దనరఁ బ్రియము జెప్పుచుచు ముదం బెలర్ప నిట్లచున్. 65

సీ. నిద్దంపుఁబండువెన్నెల గాయుఁతెక్కల
యొప్పు చూడఁగ నొక్కయుత్సవంబు
మెఱుఁగుదీఁగెలబాగు మించుపక్షాంతహా
టకరేఖ లరయ నొండ్లొక ప్రియంబుఁ
గమనీయ మగుమహాగమనగాంభీర్యాది
విలసనం బీక్షింప వేతె యింపు
మాధుర్యగుర్యహోమలవచనామృతం
బనుభవింపఁగఁ గౌతుకాంతరంబుఁ

తే. గలుగఁ జేయుచు నువ్విప్పు గొలుపునీదు
సంగతి యొకింత గని యెట్లు జూటవిడుతు
నింక రాగవల్లరి పేరు నీవు నిజము
ననఁగ నీతో నొనర్తు నెయ్యంపుఁ జెలిమి. 66

ఆ. ప్రణయ మొప్పు మిగులఁ బ్రార్థించుచున్నట్టి
న న్ననుగ్రహించి నాదుచెలిమి

కొడఁబడంగవలయు నోహంసభామినీ
యనుచు వేడుకొనఁగ నంచ పలికె.

. 67

ఉ. ఇప్పుడు నీవు చెల్మికిని హేతువుగాఁగ గణించినట్టివా
యొప్పును గిప్పుఁదా నెచట నుండురహస్యవిచారవిఘ్నమా
ఁబుప్పుడు నీకుఁ దోచె నపు డింతయు రోసెను దీనిచేత మీ
యిప్పటిమంతనంపుఁ బనియేమట కంపుఁడు పోయి వచ్చెదన్. 68

వ. అనిన విని రాగవల్లిరి హంసీమతల్లికం జూచి యిట్లనియె. 69

క. పోయెదఁ బోయెద నం చి

ట్లోయంచలతల్లి యేల యుడ్డాడింపక
మాయేకాంతపుఁబనికిని

నీయునికి విరోధి గాదు నిర్వాహకమున్.

70

వ. ఇదే నిమిత్తంబుగా సఖ్యంబు గావలయు నని ప్రార్థించెదము గాని.
కేవలంబైన తావకరామణీయకంబునన కాదు నీదు పలుకుండెరు
వులు పరికింప నిది నీవును దెలియుట విస్పష్టంబ యైనను శుద్ధాంత
స్థితిదోషంబునంజేసి యే మయి యీమాట మాటు పెట్టక గొబ్బు
నం జెప్ప నేర కున్నవారము చెప్పి వేడికొనక యేపనికిని నీవు
చొరమి మొదలన పదిలంబుగాఁ దెలిపినదానవు గావున. 71

ఉ. వట్టిమఱుంగుఁ బెట్టి చుడునం బని లే దది యెల్ల భేరి జో
కొట్టుట కాక ని న్గెలువఁ గూడునె మాటల నీవు గంటి న
న్నట్టిశుభాంగుఁ డీరమణియాసల కాస్పద మిప్పు డాతని
నట్టిగ నన్వయాది కథనంబువఁ దెల్పి యనుగ్రహింపవే. 72

తే. ఇప్పు డిది చెప్ప కెడ సేయు టీలతాంగిఁ

బ్రాణసంకటఫఱుచు టోఫక్షిరమణి

కావునను గావవలయు శీఘ్రంబు చెప్పి

నెనుక నెఱిగింతు నీకు మావృత్తమెల్ల.

73

వ. అనిన శుచిముఖి పచనవక్రత చాలించి యిట్లనియె. 74

ఉ. అంతిపురంబుకన్యలఁట యాత్మ తెఱంగు గభిధాప్రయుక్తి నొ
క్కింతయు నేర్పరింపరఁట యిట్లన నిట్లని నాకు నాకె య
థాంతరము ల్గడించుకొని యంజకయెట్లు యువస్తుతు ల్ప్రపం
చింతునటంచు నుంటినిఁకఁజెప్పెద మీరలు గుట్టుదెల్పుటన్. 75

వ. అని పలికి ప్రభావతిం జూచి నీకు మనోహారి యైన యాపురుష
రత్నంబు తెఱంగు విను మని యిట్లనియె. 76

క. భారతవర్షమునందున్

ద్వారక యనుపురము గలదు తద్వర్ణన వా
ణీరమణున కైనను దు

ష్పార మపారము సమస్తసౌభాగ్యములన్. 77

ఆ. ఏను దానిమహిమ నానేర్చినంత వ

ర్ణింతుఁ గొంత యని తలంతునేని

నీవు ప్రకృతయువకధావిలంబమునకు

నోర్వ వేమొ యది యటుండనిమ్ము. 78

క. నా విని నీకీది చెప్పం

గా వలయునె యెందు మిగులఁ గతరాజపు నీ

వోవరటారత్నమ యని

యావనితలు నవ్వ నవ్విహాగి యిట్లనియెన్. 79

ఉ. ఆనగిరంబునన్ యదుకులాభరణం బగుమర్త్యజన్మమున్

బూనినసర్వభద్రపరిపూర్ణుఁడు కేశవుఁ డుండు నాథుఁడై

యాసలినాఁడు షోడశసహస్రవధూప్రియు మిక్కిలి స్థూణ

శ్రీనలరించి యష్టమహిషీజను లెంతయు మింతు రున్నతిన్. 80

ఆ. అందు సగ్రగణ్య యై యొప్పు రుక్మిణీ

నామధేయ యొకతె యామగువకుఁ

బట్టి యొక్కఁడు గలఁడు ప్రద్యుమ్ననాముఁ డా
యానఘురూప మిది సుధాంశువదన.

81

ఉ. శౌర్యమయుం డతఁడు భుజన త్వనిధానము కాంతిరాశి గాం
భీర్యపుఁ బ్రోక సత్కథల పెన్గని రూపము దాల్చి నట్టి యా
దార్యము పెక్కు లేటికి నుదాత్తగుణోదయ మా యపూర్వసౌం
దర్యత కెంత యెంత యుచితం బగు నంతయుఁ గల్గి శోభిలున్. 82

వ. అని చెప్పిన.

83

శా. సంతోషం బపు డాత్మఁ బిక్కటిలుచున్ సర్వంకషంబైశరీ
రాంతర్భాగముఁ బట్టఁ జాలక నిలింపారాతిరాట్కన్యక
త్యంతంబు నికసిల్లఁ జేసె ముఖపద్మంబున్ద్రాపాశిక్షంద
త్కాంతారత్న మొనర్చునట్టియవహితాయత్న మున్నీలుచున్. 84

మ. ప్రమదం బొప్పఁగ రాగవల్లరియు నాపద్మాననం జూచి చి
త్రము నీకిచ్చినదేవివాక్యమునకున్ దార్కాణగా నామ జ
న్మములున్వొంటిగదమ్మతద్వసతియున్ సంసిద్ధియయ్యెంగదా
కమనీషుం బగునీమరాళికృప నింకన్మాను మాందోళమున్. 85

వ. ఇమ్మరాళ బాలికయాలాపచాతుర్యంబు చూడఁ గడమకార్యం
బును సాధించిపెట్టునట్టి దిట్టతనంబు గానిపించుచున్నది మొదల
నుండియు సకలకళల సడిసన్నఁ జదురుల ప్రోదిఁ బెరిగినది గాఁబోలుఁ
గాలిపెండెరంబు నొక్కటి గలిగి యున్నది యని తదక్షరంబు
లీక్షించి చదువుకొని యాబిరుదంబునకు నరుదుపడి యాహంసినలనం
దజ్జన్మనామవిద్యాభ్యాసాదులు విని మనంబునం గడు ముదం బందు
చుం బ్రభావతిం జూచి యోచెలువ మనకొదవ లన్నియుం దీర్చు
టకు శరణం బింక నిదియకాని వే తొండు గాన మని పలికి యా
పులుఁగుఁజెలువకుం దనచెలికత్తె కలతెఱంగు సకలంబునుం జెప్పి

తదాది గా నప్పటితుదకు ముదిత కొదవినమదనావస్థ లెల్ల సవిస్త
రంబుగా వినిపించి యింతకుం డెల్లంబుగ నీపల్లవాధరయాకారంబు
పరికించి చూడు మని యిట్లనియె. 86

సీ. నెలఁతముక్కరయందు నీలంబు గాదు సూ
తెలిదఱుకొత్తుము త్తెనుము గాని
యువిదసందిల్ల బాహుపురులు గావు సూ
మితి చూడ నిడినయూర్మికలు గాని
సుదతి పాలిండ్ల గస్తురినల్పు గాదు సూ
కనుదోయికాటుకకప్పు గాని
రమణికర్ణికల వజ్రపుదీప్తి గాదు సూ
ప్రాగెంపుదునుకలరంగు గాని

తే. యూర్పునేడిమి గృశత బాహ్యదయమున
గండపాండిమ దత్తత్ప్రకారములను
గానఁబడియెడు నోవిహంగమపురంధ్ర
యింక నీచేత నున్న దీయింతిబ్రదుకు. 87

చ. అరయఁగఁ దల్లి కక్కచెలియండ్రకుఁ దక్కును గల్గినట్టి చు
ట్టరికమువారికి న్నైరయ డాచు రహస్యము లీవిజాంతర
స్మరవికృతిప్రవర్తనలమాటలు వీని వినంగ నావ్తలై
పరఁగెడునెచ్చెలుల్ చెలికిఁ బ్రాణములిచ్చిన నప్పుదీటునే. 88

సీ. కావున నోహంసి నీ వెఱుంగనిసఖి
ధర్మంబు లేదు విద్యజ్ఞనంబు
సఖ్యంబు నెంచును సాప్తపదీనంబు
గాఁగ నట్లాట వేగంబ యరిగి
యదుకుమారకునకు హృదయంగమముగ నీ
యతివసౌందర్యాదు లభినుతించి

యేతన్మనోరథం బీడేర్పవలయునీ

వని పల్కుటయును నాహంసరమణి

తే. యతనియొద్ద నీయంగనయంగకముల
చక్కదన మెల్ల నొక్క ప్రసంగవశత
నేను మున్న వర్ణించినదానఁ దత్ప్ర
సంగ మెయ్యది యంటేని సకియ వినుము.

89

ఉ. ఏ నిట మున్ను నివ్వనరు హేక్షణఁ గన్గొని చన్నదాననై
యానరవర్కుఁ గాంచి యరుదై నతదాకృతిశోభ కెన్న జో
డై నది యావిలాసవతి యాకృతిచెల్వమ కావునం దలం
పైన వచింపఁగా వలసె నాతనియొద్దఁ బ్రసక్తి వెంబడిన్.

90

క. వచియించిన నోఁ గా దను
వచనం బపు డేమియు నుడువక యుండె నతం
డచలస్థితి నాకును సది
య చాలు సప్పటికి నేతదర్థ మెఱుఁగమిన్.

91

క. అన విని మనసు చివుక్కురు
మనఁగఁ బ్రభావతి వివర్ణ మగువదనముతోఁ
గనుపట్టుదు నింతనె ముగి
సెనె కార్యం బేల యింత చింతిల ననుచున్.

92

వ. అద్దనుజరాజకన్యక శూరార్చి హంసి యిట్లనియె.

93

మ. అతివాని నివనిపించువేళఁ బ్రతివాక్యం బేమియు న్లేమిఁ ద
ద్రతికాంతున్ వెసఁడెత్తుఁ బంపుమని పంతంబాడుకోరాదుగా
ని తగం దెచ్చెద. నశ్చలం బయనపూసీ న్నిద్ధగంధర్వదై
వతదై త్యాదికులంబులం దొకని నెవ్వని న్మదిం గోరినన్.

94

తే. తాను జెప్పినవానిని మాని యితర
పురుషు నేఁ గోర నుమచిత్తమునకు రాదొ

యనవలదు భక్తపరతంత్ర కాభవాని

కరయ భవదిష్ట మెయ్యది యదియ ప్రియము.

95

వ. కావున సందిగ్ధఫలం బయిని ప్రద్యుమ్నవాంఛ విడిచి దేవదైత్య
సిద్ధవిద్యాధర గంధర్వాదులందు నెవ్వఁడు గావలయు నన్న నతని
నతనుపావక ప్రజ్వలనధాయ్యా మంత్రాయమానంబయిన తావకీన
సౌందర్యసంపత్సహస్రతమభాగ కథనమాత్రంబున నపాస్తధైర్యం
జేసి తెచ్చి నీకుఁ గింకరుంగావించెద నీవించుకయు నీరామణీయక
మహిమయెఱుంగవు గాన యిది వినిన మదనవశంనదహృదయుండు
గాని వాఁడునుం గలండె యదుకుమారుం డొక్కరుండ యనుప
మేయరూపలావణ్యగర్వంబునం గన్నుగాన కున్నవాఁడు గావలయు
నతండట్లయుండనిమ్ము తత్సమానులనరాదు గాని నానాభవనసాచా
రిణి నై న నాకు నక్కడక్కడ మిక్కిలిం జక్కని కొమరుఁ బ్రాయం
పుఁగొమరు లెంద టెందఱైనం గనంబడుదురు వారల నందఱ
లిఖించి తేవలసివచ్చినం దెచ్చెద నిచ్చకు మెచ్చునచ్చినవాని వరి
యింపుమనిన నమ్మాటలు పెడచెవులంబెట్టి యొక్కింతతడవు చిం
తించి కటకటం బడుచుఁ బ్రభావతి యిట్లనియె.

96

మ. చిరకాలంబునఁబట్టియేనుమదిఁగాంక్షింపంబ్రయోదంతమి
ట్లరుదార నివినిపించి ప్రాణసఖివై హంసీ తుదన్ యుక్తమే
విరసం బైనవచఃప్రపంచనముచే వేపంగ నిందాఁక నిన్
సరసత్వంబునఁ బ్రౌఢ వంచు మదిలోఁ జాలంగనేనమ్మితిన్.

97

తే. వజ్రనాభుండు మును స్వయంవరపువిధికి
నను నియోగించి దేవగంధర్వసిద్ధ
యక్షవిధ్యాధరాదుల నసురవరుల
విశదముగ వ్రాసి చూపించె వేఱువేఱు.

98

క. వారలలో నెవ్వని

గోరెడునందాక లేదు కొలుపద యుల్లం

బారసి చూడంగ నై నను

బ్రారబ్బం బెట్టు లున్నయదియె యెఱంగు.

99

చ. జనకుడు నప్పు డీసకలసద్గుణపూర్ణుని వ్రాసి చూప నా

కనుకడు వ్రాయునంతటి సమర్థులులేమి నొ తానెఱుంగఁడో

మనుజుడటంచు గొనఁడో మత్కులవైరి తనూజుడంచు మా

నెనొ యెఱుంగన్ సురారికులనిర్మథనుండని విందుఁ గేశవున్. 100

చ. అది తలపోసి కుందఁ దగునా యదునందనునందు నున్ననా

మదితెఱుగున్ జగజ్జననిమాటలుఁ జెప్పఁగ వించు శంకచే

సెదు పురుషాంతరానుమతి చేకుఱునో యని నీకు నింకనా

హృదయములోతు గానఁబడ దే నెఱిగింతుఁ బ్రతిజ్ఞయొం డిఁకన్.

క. విను ప్రద్యుమ్నునిఁ దక్కన్

మనమున నే నొరు వరించుమాట విడువు మా

ఘనుఁ డొల్ల కున్నఁ జెందుదు

మనసిజశిఖఁ దనువు వ్రేల్చి మఱుసటిమేనన్.

102

ఉ. ఈతుదిపక్షమే మదికి నిప్పుడు నిశ్చిత మెట్లటన్న ము

న్నాతఁడు వించు నాకథల కట్టిటు పల్కమి గాక తద్గళ

ద్యోతితకంకణాంక యగుతొయ్యలినొక్కతెఱగల్గఁజెప్పి తీ

వేతప మాచరించెనొకొ యిందుల కారతిప్రాగ్భవంబునన్. 103

వ. అని తదీయం బయినసతీహల్లభ్యంబునకు ముచ్చటపడుచు నొక్కింత

తలపోసి.

104

సీ. ఆరతికీఁ గరంబు లైతిరే నవ్విభుఁ

శాఁగిలింపఁగ నబ్బుఁ గరములార

యాంబులికిఁ గుచంబు లై తిరే నతని వ
 ట్లోనిపీడన మబ్బు గుచములార
 యాలతాంగికిఁ జెక్కు లై తిరే నారమ్య
 శీలుచుంబన మబ్బుఁ జెక్కులార
 యానెలంతకు వీను లై తిరే నాకళా
 విదుమంతనము లబ్బు వీనులార
 యట్లుగా నోచ కేల నాకై తి రకట
 యని నిజావయవంబుల కాత్మ నగు
 బాల్యమునఁ దన్ను రమణ సౌభాగ్యకలిత
 యనిననాముద్రికులమాట లరసి తిట్టు.

వ. ఇవ్విధంబునం బెద్దయుం బ్రొద్దు విరహవేదనాదోఘాయమాన
 మానస యగుచు నుండి యంతట శుచిముఖం జూచి యిట్లనియె.

నీ. ఓహంసి నిన్ను నే నొక్కటి తుడమాట
 యడిగెద నీహృదయంబునందుఁ

గలయట్లు చెప్పుమీ కల్ల లాడిన నీకు
 నాతోడు నుమ్ము ప్రాణసఖ నీవు
 తడయక ప్రద్యుమ్నుకడ కింక నొకమాటు
 పోయి దుస్తర మైననాయవస్థ
 చెప్పి చేరికఁ గొంత చేయ నచ్చునొ రాదొ
 యీదురాశాపాశ మెందుఁ దెగని

తే. బంధ మై ప్రాణముల వెలువడఁగ నీక
 యీఁగి పెంచెడు మదనాగ్ని నహరహంబు
 నీవు చని యవుగాములు నిశ్చయించి
 యాశఁ దెగఁగోయు మదియ మత్ప్రాణరక్ష.

వ. అనుటయు నాతరుణికిం గల హరితనయవరణానురాగం బెవ్వారికి
 నవారణ్యం బనియును నింక నియ్యాస చెడకుండ నిర్వహింపక

వీక్ష

(గంభీర)

లక్ష

తలము

శ్రీరామ

మీ

తడసినం గడు నెడరువాటిల్లఁ గార్యంబు దప్పుననియు నిశ్చయించి
యంచ యిట్లనియె. 108

చ. మదితమిఁజూడఁ గొన్ని వెడమాటలు పల్కితినీవు నమ్ము మేనిదె
భవదీశుఁ దెత్తు నపుడేమి పరాకున మాటుపల్కఁడో సుదతి
యెఱుంగఁగాని యింకఁ జూడుము తావకరూపవై భవా,
భ్యుదయమువిస్తరిన్ బ్రియముపూనియతండు విరాళిఁ గుండెడున్.

వ. దీనికి నిమిత్తంబును దైవనియమంబు గల దది విను మెఱింగించెద.

తే. బ్రహ్మకును సరస్వతికిని బ్రణయకలహ
మయ్యె మును పొక్కనాఁ డపు డబ్జభవుఁడు
తద్విరహపీడ సైరింపఁ దరము గాక
వాణిఁ దేర్పఁ దదాపు లెవ్వారో యనుచు. 111

క. ఆరసి ననుఁ బిలిపించెను
శారదకడ నప్పు డేను సరసక్రీడా
చారసచివత్వమున సు
చారముఁ గావించు చునికి జంద్రనిభాస్యా. 112

వ. అట్లు పిలిపించి నన్నుం దనపాలఁతిపాలయలుకం దీర్చుటకుఁ బనుపు
చుండి యగ్దేవి నుద్దేశించి. 113

నీ. నీనుప్రసాదసన్నిధిమహత్త్వము సుమీ
నిగమరాశి ముఖస్థ మగుట నాకు
నీవిలాసమచర్చికావిశేషము సుమీ
సంగీతసాహిత్య సౌరభంబు
నీకటాక్ష శ్రీవిపాకభేదమ సుమీ
వేణువీణాదులరాణ లెల్ల
నీ వనుగ్రహలీలఁ గావించుటన సుమీ
యఖిలలోకవ్యవహారసిద్ధి

తే. కావున నొకొంత యోవాణి నీ వలిగిన
 నొకవినుదంబు నొదవ దే నోర్చు పెట్లు
 విరహ మేకాంతదాస్యకింకరునియందుఁ
 గరుణ లే కింతతడ వలుగంగఁ దగునె. 114

క. అని యేఁ దనుఁ గడుఁ దూటితి
 నని మత్ప్రియకడకు నేఁగి హంసి పలుకుమీ
 యనుచు నపు డంతకంతకుఁ
 దనరు మనోజ్ఞార్తి గరముఁ దప్తుం డగుచున్. 115

తే. ఏలరా మన్మథుఁడ నన్ను నింత యేచు
 శ్రమి మేలు రానున్నవి యిట్టిపాట్లు
 నీకు నిఁకఁ బ్రభావతి యనునెలఁతపై వి
 రాళి కారణముగ వేగిరంబు వలదు. 116

క. నా విని యేను రతిప్రియు
 భావము నట్లపహరించుపాటిది యైన
 నీ వనిన వనిత యెక్కుడె
 లావణ్యాదులను రతివిలాసిని కనువడున్. 117

క. రతిరూప మెక్కడ ప్రభా
 వతిరూ పెక్కడ విమర్శవంతులు దెలియన్
 రతిసాబగుకంటెను ప్రభా
 వతిపస ముమ్మడి నలుమడి వాసి మరాళీ. 118

వ. ఆప్రభావతిరూపంబును మదీయస్థిష్టియం దతిదుర్లభం బద్దిపార్వతీ
 వరప్రసాదజనిత యై పొలుపొందు నని పలికి నిజాంగనారోషంబుఁ
 దీర్చుటకు సత్వరంబుగాఁ బనిచిన నే నతని కాలవిలంబనాసహిష్ణు
 త్వంబు దెలిసినదాననై యప్పు డేమియు నడుగ వెఱచి యరిగితి
 మఱియుఁ గ్రమక్రమంబున నట్టి ప్రభావతివి నీవ యని నిశ్చయిం

చితింగావున్ స్వీవల్లభుండు భవదాయల్లకభరంబునం బరితప్తుం డగుచు
నిన్ను వరియించుటకు నీకంటెను వేగిరించు నని తోచుచున్నయది
రతీవిలాసంబును దదంతరాయంబు సేయం జాలదు నీవు సకల సంశ
యంబులు నుడిగి సుఖం బుండు మనిన విని యద్దనుజేంద్రనందన
తనడెందంబున సందియంబు నొందుచు రాగవల్లరిమొగంబు చూచు
టయు నది తదభిప్రాయం బెఱింగి హంసి కీ ట్లనియె. 119

తే. ఏమిటికీ హితవుగఁ జెప్పి యెందు నదికీ
తచ్చెరువు నీదుమాట లోయంచగరిత
కాముఁడు ప్రభావతీకాంక్షఁ గలఁగెనేని
మనచెలియ కిష్టుఁడు విరాళి గొనుట యెట్లు. 120

మ. అనిన న్నవ్విమరాళి యిట్లనియెఁ జెల్వొకాముఁ డన్వాని మీ
రును విన్నారు గదమ్మ యాసకలసద్రాపోషమానత్వ శో
భనకీర్తిప్రథితుండు తొల్లిటిసురూపశ్రీఁ గడు న్నించుచె
న్నొనరం బుట్టినవాఁడు రుక్మిణికీ బ్రద్యుమ్నుండనం బుత్తుఁడై.

క. అని నిజశంకల కన్నిటి
కినిఁ బరిహారములు చెప్పి గెంటక యుండన్
దన యాస నిలుప దితిసుత
తనయ రమణుఁ గలయ మిగులఁ దమకించుమదిన్. 122

వ. హంసిం జూచి. 123

నీ. నీచెప్పినట్ల యిన్నియునైన మొదలఁ ద
త్పుర మెంత దవ్వో నీపోవు తెపుడు
పోయి వేళ యెఱింగి పొసఁగ నవ్విభున కీ
దృశ మైననాకోర్కిఁ దెలుపు తెపుడు
తెలిపిన నేవిఘ్నములకు లోబడక నా

పై నతఁ డనుకంపఁ బూను టెపుడు
పూని తా నిచటికి రా నొక్క నెసమున
గురునాజ్ఞ దొరకించుకొనుట యెపుడు

తే. నట్టి పెనుమచ్చరపురాశి వజ్రనాభఁ
డన్నదిచ్చకు ననుకూలుఁ డగుట యెపుడు
విరహవారధి నేఁ గడవెళ్ళు టెపుడు
వలవనిదురాశలను గుమారిలుటె కాక. 124

క. అని తాల్మి వదల విడుచుచు
ఘనముగఁ బజ్జరిలుదర్పకజ్వలనముచే
సనయము శోషిలి చెలి లో
చనముల వెడలించె మోవిసరసత యెల్లఁ. 125

క. అట్టియెడఁ గట్టెదుర నొక
చెట్టున నురిఁ దగులువడినచిలుక వెఱపుతో
ని ట్టులు తెక్కలు తటశటఁ
గొట్టుకొనుచు నెగయఁ బెనఁగఁ గోమలి కనియెన్. 126

క. కని ఘనసంభ్రమమున ది
గ్గున లేచి డయాసులం బగుమనోన్మత్తిన్
డనతోఁ జెలియున్ హంసియుఁ
జనుదేరఁగఁ దానిఁ జేరఁ జనియె రయమునన్. 127

క. చని చిలుకఁ గదల కుండఁగ
ననువునఁ దాఁ బొదుగఁ బట్టి యంఘ్రియురి వద
ల్చిన నది రయమున నబ్బ
మిని కే ల్విడిపించుకొనుచు మింటికి నెగసెన్. 128

వ. అప్పుడు. 129

మ. శుకపక్షంబులలోననుండి తదతిక్ష్ణోభంబునం జాటి ప
 త్రిక నడ్డన్ వెఱుగంది యిట్టులనుడై తేమాధిపాంతఃపురం
 బకటావోద్యముచూచితే యిదికడున్దంసీనిచార్యంబు కొం
 కక యిదెవ్వరి కెవ్వ రంపిరొకా చిల్కం బట్టితే నోపుదే. 130

తే. అని ప్రభావతి పల్కిన హంసి యపుడ
 కూడఁ జని పట్టి తెత్తుఁ జిక్కుపడ కెంత
 దవ్వు పాతెడు ననుచుఁ బంతమునఁ బఱచె
 శీఘ్రగతి నింత నంత నాచిలుకఁ దగిలి. 131

ఉ. అంతఁ బ్రభావతీసతి నయస్యఁ గనుంగొని యింత చూచితే
 యెంతటివోద్యముల్ మొదల నిక్కడని ట్లరు లెవ్వ రొడ్డిరో
 వింత యటన్న నీచెవికి వేడిగఁ బల్కుపికాళిఁ బట్టి శి
 క్షింతునటంచు నేగడఁగి చేసినతప్పిది యొప్పునోర్వఁగన్. 132

క. చిత్రము మిక్కిలి నిపు డీ
 ప్రిక చందంబ యోప్రభాతాబ్జల స
 న్నేత్ర యది చూత మనుచున్
 బత్రిక పుచ్చుకొని విచ్చి భాసురఫణితిన్. 133

సీ. “శ్రీమత్సరస్వతీరామాకృపాసంప్ర

యుక్తోపమాతిశయోక్తికామ

ధేనునద్భిరుదాంకదివ్యమంజీరసం

శోభితపాదకు శుచిముఖకిని

బ్రహ్మముఁ డూర్జితప్రణయపూర్వకముగా

ననిపినయట్టి రహస్యలేఖ

ప్రప్రభావతిఁ బలుదెఱంగుల నీవు

వచియింప” నని చదువుచునె యుబ్బి

తే. సంతసము నాపఁజాలక చంక వైచు
కొనుచు నొకదాఁటుకొని నిన్నుఁ గూర్చి కాంతుఁ
డనిపినట్టి పత్రికయె కదమ్మ భాగ్య
వతివి నీ పని చెలి ప్రభావతిని బల్కె. 134

చ. పలికిన నట్ల యున్నదియె పత్రికలో నడకించెదో ననుక జెలి
యిటు చూపుమాయనుచుఁ జేరఁగఁ బోవుచుఁజేయిసాఁచెనా,
యలినిభవేణి తత్సఖయు నట్టిటుపాటుచు దేవునానయేఁ,
గలయదియంతయుం జదువఁగా విను చూచెదు కానినావుడుక.

ఉ. ఆవిధిఁ దప్ప కున్నఁజెలియా ననుఁ జేకొను పెట్టు ప్రప్రభా
భావతి నాఁగ నెవ్వతయొ పత్రిక యింకను లెస్సచూడు నా
కీ వల దన్న నెట్లెఱుఁగవే భవదాఖ్యయె కాదె యిట్లుగా
నోవనజాక్షి వర్ణపునరుక్తిగ వ్రాసినవాఁడు భ్రాంతిచేక. 136

వ. అనుటయు. 137

క. ఎట్టటు కాని మృది యింక
సట్టిటుపాటక మృగాక్షి యవలఁ జదువు మే
నిట్టే యుండెద నావుడు
గట్టిగ నట్లేని వినుము కడమ చదివెదక. 138

వ. అని ప్రథమశ్రుతాంతంబు నందుకొని యిట్లని చదువందొడంగె.

సీ. “ప్రప్రభాభావతిఁ బలుదెఱంగుల నీవు
వచియింప నపుడు నిర్వచనవృత్తి
నే నున్ని కల్లగు ట్టింతియె కాని యా
యింతియంగము లెవ్వ యెట్లు చెప్పి
తవి యెల్ల నట్ల నాయాత్మఁ దద్దయుఁ బడి
యచ్చున దిద్దిన ట్లమర నంటి
మలిచినగతిని మిక్కిలి దృఢత్వముఁ జెంది
స్వగుణసంపద్గౌరవమున నేమొ

శ్లో. యూఁది ఒడలించుచున్నవి యోమరాళి

యధరసుధఁ దేర్చుమని వేడు మామృగాక్షి ”

నని చదువునంత గొబ్బునఁ జని సురారి

పుత్రి సఖచేతిపత్రికఁ బుచ్చుకొనియె.

140

ఉత్సాహ. పుచ్చుకొనుడుఁ బెనఁగఁబోకబోటి చేయి వదలి పో

నిచ్చి నాకుఁ జదువఁ దగద యింతనుండి మిక్కిలి

బచ్చిగాఁగ నలపు తేటపటిచి వ్రాసినాఁడొ నీ

యిచ్చఁ జదువుకొనుము వెనుక నిపుడు దాచి నావుడు. 141

న. ప్రభావతి భావంబునం గోపలజ్ఞాలోల యగుచు లేఖ నలిపివేయం

బోయిన రాగవల్లరి పెక్కాన లిడుచుం బడుచుఁదనంబును మనం

బున నింతఘనంబుగాఁ బూనియున్నదానవే దానవేశ్వరతనూజా

నీయోజమేలు మేలు చాలుం బదివేలు వచ్చె నా చేతికిఁ దెమ్ము

తేవేనిం బదిలంబుగాఁ బొదివి దాచుము మొదల నీయాకునకు

నీకుం బని యేమి యామహామహుడు శుచిముఖపేరం బుత్తైచి

నాఁడింతియ యాశకుంతకాంత చూచుకొనకుండ మనలో మనమె

యడంచిన నది యెట్లుండు మనము దానితోడం జేసిన ప్రాణసఖ్యం

బెట్టిది యగు గట్టిగ నింతవట్టు నీవ భావించికొను మదియునుంగాక

నీపోకడమాలినతనం బేమి చెప్ప వల్లభుండు వాల్లభ్యంబు నెఱపి

యనిపిన పత్రిక భాగ్యవతులు కులదేవతంబలెఁ బూజించి దాచు

కొనుట యొప్పుఁగాక యిట్టట్టు నేయుటకంటె నమంగళంబు గలదే

యని యదరవైచియు బుజ్జగించియు బోధించియు వారించె నం

చయు నించుకదవ్వనన చిలుకం గూడ ముట్టి పదంబులం బొదిగి

పట్టిన నది యిట్టు నట్టుం బెనంగుచుం గీచు కీచు మని యటచుచుం

జరణంబులు గఱచుచు రాక చీకాకు పఱచిన రేసి యోసి గడుసుం

బులుంగ మెలింగించి చానక వేచేగ నావెంట ర్థము తెక్కలలో
దాచుకొని యెక్కడెక్కడి లేఖ లెక్కడికి నడుపుచున్నదానపు
రక్కసులతోని యాడుబిడ్డ నిన్నుంబట్టి తెచ్చునందాక నదె కదల
కున్నది యనిన నది యిట్లనియె. 142

క. చంపినఁ జంపుము న న్నటలు

గొంపోకుండినను జాలు కొసర కదయతక

జంపిన న న్నొకటిన మఱి

కొంపోయిన నెంద తెట్లగుదురో యెఱుంగన్. 143

వ. అనుటయు.

144

క. నిను విడిచినఁ గొంపోయినఁ

బనికొదవలు లేమి సరియె పత్రికచే జ

క్కిన యది నీ విక నీడిగి

లిన నొచ్చుట మీది మిక్కిలి విచేకింపక. 145

తే. వచ్చితేనియు విను ప్రభావతిమనమున

కెట్టిగతి నైన దయపుట్ట నేను జెప్పి

నిన్ను విడిపింతు ననుచుఁ దన్విడక బలిమిఁ

గొని చనంగ మరాళి కిట్లనియెఁ జిలుక. 146

ఉ. ఏల చలంబు నీవడిగెదేని వచించెద నాదుగోప్యముం

బేలవె యాచ్చి శేళుఁ దలఁబెట్ట రహస్యము దప్పు నన్నవోఁ

దాలిమిఁ గప్పి పుచ్చినను దద్గుణ మొక్కొక్కవో ఘలించురా

వేళబపంచు సేయ నొకవీసముఁ గల్గదు హింస తప్పదుక. 147

సీ. కావున నొకవివి క్తస్థలంబున నిల్చి

వినుము నాతప్పెల్ల వినినవెనుక

నీకుఁ దోచినయట్లు గైకొని చేయుదు

గాని నావుడు హంసకాంత దనకు

నప్పటి కదియ కార్యముగ వివేకించి
 చుట్టుపట్టుల నెందు జెట్టు చేమ
 తేక యొప్పెడునొక్క లీలామహీధర
 శిఖరంబుపై నిల్చి చిలుకఁ దనదు

తే. పక్షముల బల్మిఁ బట్టి యాపత్రికాప్ర
 కార మేమియు నీ వింకఁ గడమపెట్ట
 కంతయును నాకు నెఱిఁగింపు మనుచుఁ బలికె
 నంతఃతొయ్యలి కదియు నిట్లనుచుఁజెప్పె.

148

క. ద్వారక యనుపురమున కొక
 కారణమున నేఁగి నేను గ్రమ్మటి రాఁగాఁ
 బారుతరమూర్తి యొకఁ డొక
 యారామములో నతివ్యధాకులుఁ డగుచుకొ.

149

నీ. కృప నెఱిఁగింపరే కీరోత్తమములార
 వజ్రపురికిఁ బోవువారె మీరు
 సడనుగ్రహమునఁ దుమ్మెదలార చెప్పరే
 వజ్రపురికిఁ బోవువారె మీరు
 కరుణతో వినిపింపఁ గదరై కోయిలలార
 వజ్రపురికిఁ బోవువారె మీరు
 తెలుపరే దయఁ జూచి మలయవాయువులార
 వజ్రపురికిఁ బోవువారె మీరు

తే. చలువలొసఁగెడు మేఘరాజంబులార
 యమలపక్షత నొప్పురాయంచలార
 నిలిచి నామాటలకు మాటు పలుకరయ్య
 వజ్రపురికిని బోయెడువారె మీరు.

150

న. అని కన్నకన్నవారి నెల్లఁ బ్రార్థించు చుండ విని దయపుట్టి యేల
పలవరించెడు వజ్రపురంబునకు నేఁ బోయెడుదాన నావలన
నయ్యెడుకార్యంబుఁ జెప్పు మనిన నత్యాదరుం డై. 151

శా. శ్రౌతస్మార్తపథానువర్తనపరిష్కారాత్మచక్రాశ్రమ
స్థితాచారపవిత్రమూర్తి శమగాంభీర్యక్షమాసత్యని
ష్ఠాతుష్ట్యాదిగుణోరుక్తిర్తి సముగంచస్మీతివిద్యామహా
చాతుర్యాపరకావ్యుఁ డార్యజనతాసంభావ్యుఁ డత్యంతమున్. 152

క. చారిమకారిమహత్తర
గౌరిమహానిమహానీయగాఢయశుఁడు గం
భీరిమదారిసిఘాదుఁడు
భూరిమదారిమహిమవ్యపోహకుఁ డెపుడున్. 153

సగ్విణి. ఇందుపూతక్రతాయితనూజార్థరా
ణ్ణందనస్వాంతభూనైషధేళాసుతా
మందసౌందర్యసంస్మారకాకారసం
స్పందిత శ్రీధృతిప్రాభవుం డెంతయున్. 154

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవ పింగళి
యమరనార్యతనూభన సౌజన్యజేయ సూరయనామధేయప్రణీతం
బైనప్రభావతీప్రద్యుమ్నం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీ
యాశ్వాసము.

రుచిరతరుడు విమలా

చారధురంధరుడు సుకవిసముదయగోష్ఠి

సారస్వతరుడు పింగళి

సూరసయమరాగ్యనరుడు సురగురుఁడు క్షీ. 1

వ. ఆరామనర్తి యైన కుమారోత్తముండు నన్నుం జూచి యోచిలుకల
కులభూషణంబ నాకు నీనలన నయ్యెడుప్రయోజనంబు విను మా
నజ్రపురంబున శుచిముఖి యను రాజహంసి గలదు దాని నరసి
యొక్కలేఖ యందింపవలయు ననియె నే నతని యతిదైన్యాతి
భారంబు భావించి కారుణ్యపరవశత్వంబు నొందినదాననై తక్కిన
యాగాములు లెక్కసేయక యీకమ్మ హంసి కిచ్చు టింటియ
కదా యని కొంచుఁబోయిన నెంత తప్పు వాటిల్లెడు ననుతలంపున
నియ్యకొని యయ్యాకు పతత్రంబులోన లీనంబుగాఁ గట్టించుకొని
వచ్చి యుప్పు డప్పువ్వుదోటలోని కొలఁకులు కల హంసకుల
కలకలాకులంబు లగుటయుఁ దత్కన్యకాపరిచయంబున నున్ననిన్ను
బరికించి. 2

తే. ఇచట శుచిముఖి యనుహంసియీగడ యొక
కొంత దొరకునొ యంచు నక్కుజమునందు
నొయ్య నిలిచితి నంతనె యురుని దగులు
కొంటి లోనైతి నీపాట్లకు న్మరాలి. 3

వ. అని చెప్పుటయు. 4

క. తనకార్యమ యది యగుటకు

ననయము ముద మొదవ మదిన యడఁచి యిది యెక్కి

గినయది యితియ కావల

యును బత్రికచంద మింత యొనరునె యనుచున్.

5

వ. కావున నింక నీపత్రికాప్రసంగంబు నిస్సారంబుగాఁ బోనాసి ప్రసం

గాంతరంబున మఱపించి విడిచిద పని హంసి చిలుక కిట్లనియె. 6

ఆ. పక్షిపేర వ్రాసి పత్రిక యనిపెడు

నట్టివాఁడు బ్రాంతుఁ డగుట ధ్రువము

నా కతం డనిపినయాకమ్మ యెట్లుండె

నేమి మిగుల నొరసి యేల యడుగ.

7

క. నీ వాపురికిని మొదలం

బోవం బని యేమి చెప్పము యధార్థముగా

నావుడును నీళ్లు నమలుచు

నావిహగము చెప్పఁ గొంక నంచయు దానిన్.

8

ఆ. బిగియఁబట్టి యెందు బెగాఁక నీ కడిగె నే

యర్థ మిందుఁ గలదొ యనుతలఁపున

జడియ కదియుఁ జత్తు సరిపోదు మాటప

ట్టిక చెప్ప ననుచు వీక నుండె.

9

ఆ. నననిధానములును దవిలి యిచ్చిన నై న

మొడలమీఁద గత్తి యిడిన నై నఁ

జాల రసఘచరితు లేలినవారిర

హస్యభంగమునకు ననుమతింప.

10

వ. హంసియు దాని కడిగినమాట పట్టిచ్చె నదియు నిట్లనిచెప్పె.

11

క. విను వజ్రనాభుతమ్ముఁడు

సునాభుఁ డనుఘోరరాక్షసుఁడు గలఁడు త

త్తనయలు గల రిద్దఱు సొబ

గున నధికలు చంద్రవతియు గుణవతియు ననన్.

12

చ. అతఁ డొకనాఁడు నారదు విహారవశంబున నాత్మసత్సభా
గతుఁ డగువాని సద్వినయ శౌరవపూజలఁ దన్ని సౌవిద
ప్రతతులఁ గూర్చి లోపలికిఁ బంచెనుదేవులు నక్కుమారికా
ద్వితయము మ్రొక్కి రాతనికి దీవనలంఘటకై వినీతితోక్.

13

సీ. ఇవిధమ్మున నమ్మునీశ్వరుఁ బూజించి
యతనియాశీర్వాద మందుటకును

దనయంతిపురమువారిని సునాభుఁడు నియ

మించి పంచినఁ బరమేష్ఠినుతుని

వారును వివిధోపచారపూజలచేత

సంతుష్టుఁ జేయుచోఁ జంద్రవతియు

గుణవతియును భక్తి బ్రణమిల్లఁ బతిమనో

వల్లభలై పుత్రవతుల రగుదు

తే. నొప్పుఁ డనుచును దీవించె నశ్శ - డచటి

దాదు లోమునివర్య యీతలిరుఁబోండ్ల

కధిపు లెవ్వారు వారల నానతిండు

నావుడును గొంత చింతించి నారదుండు.

14

మత్తకోకిల. వీరి కిద్దఱకుం గ్రమంబున విస్ఫురద్గుణ శోభితుల్

ద్వారకానగరాశ్రయ ల్యదువంశజు ల్లదసాంబు ల

న్వారు నాథులుగాఁ గలా రని వారి కానతి యిచ్చె న

న్నారదోక్తికి వారు చిత్తమున స్వీచారము సంధిలక్.

15

తే. కుడిచి కూర్చుండి వెతఁ దెచ్చుకొంటి మొకటి

యెన్న నెక్కడిద్వారక యెక్కడిగద

సాంబు లివి విన్నఁ బెనుచేటు స్వామిచేత

నసురులకుఁ బగ వీడఁట యాపురంబు.

16

చ. అని తమలోనఁ దా రడచి రాసలు కెందును నుబ్బకండ న
ద్దినఁజవరేణ్యకన్యకలు తాపసవాక్యము విన్న యాదిగా
మనమునఁగూర్చి హెచ్చి నియమంబులు నోములుదానధర్మన
ర్తనలుఁ గరంబునల్పుదురు తద్గదసాంబళుభంబెకోరుచున్. 17

చ. క్రమమున భోగయోగ్య మగు ప్రాయమునిండుచు రాగభర్తృసం,
గమనమనోరథంబు నతిగాఢముగాఁగఁ బతిప్రవృత్తిలా,
భము గడు దవ్వుగా నలసి బాలిక లిద్దఱు తద్దయున్ గత,
క్షనుఁ గుసుమాస్త్రబాణములఁ గాంతియెచ్చిఁగఁజిక్కిరేమనన్.

ఉ. అచ్చపలాక్షు లిద్దఱును నర్మిలిఁ బెంచియుఁ బల్క నేర్చియున్,
ముచ్చటకాపుగాఁ దమవినోదపు నెచ్చెలిగా ననున్గమన్,
మచ్చికఁ జూతు రాసతులమన్ననకుం దగఁ బ్రత్యుపక్రీయా,
సచ్చరితంబుఁ జూపఁగ నజస్రము నేనును గోరుచుండుదున్. 19

క. కావున వారలయప్పటి

భావజశరపీడఁ జూచి భామినులారా

మీవల్లభులగుభస్థితి

నావెరవునఁ దెలిసి వత్తు నమ్ముడు మదిలోన్.

20

తే. మఱియు నప్పటికొలఁదిని మంతనముగఁ

జేరి మీకోర్కిఁ జెప్ప వచ్చినను జెప్పి

మాలుమాట యే దెచ్చెద మానసముల

సన్యచింతలు మాని న న్నునుపుఁ డనుచు.

21

వ. ఏను మద్విరహసహత్వంబునంజేసి వార లనుపం జాలక యనుమా
నించినను మానక యపుడ కదలి ద్వారకాపురంబున కరిగి నాచేత
నై నపాటిగమనకార్యంబు సాధించుకొని తిరిగి వచ్చునప్పు డాలేఖ

యట్లు ప్రాప్తం బయ్యెఁ దత్ప్రకారంబును వినిపించితి నన్నుఁ
బ్రభావతిచూచి గుఱుతెఱింగెనేని చంద్రవతీగుణవతులకు నేమికోఱ
గామి సంఘటిల్లునో యని తలంకెద నవ్వనితలకు మత్పునర్దర్శనంబు
నకై మితి పెట్టినదినంబు నేడ కావున వెంత వంత బొరలుచున్న
వారో వారికిం బొడసూప వలయు నన్ననిపి యనుగ్రహింపుము.

తే. ఘనపయోవృష్టికిని జాతకములు వోలె
గొమరునెన్నెలకును జకోరములు వోలె
భాస్కరోదయమునకు నబ్జములు వోలె
నెదురు చూతురు నారాక కిందుముఖులు.

23

వ. అనుటయు.

24

ఆ. ఏను నిన్ను విడువ కీట్ల వచ్చెద నీవు
చెప్పినంతవట్టు నప్పడఁతులఁ
బిలిచి నాయెదుటను గల దనిపించిన
విడుతు మదుపకారవృత్తి జెలిపి.

25

క. అనవుడు నట్లని కా ని
మ్మనుచుఁ దదాక్రాంతమూర్తి యగుచునె వెనఁ దా
జని చిలుక కెళవు లరయుచు
సునాభకన్యలు వసించుశుద్ధాంతమునన్.

26

క. ఒకసౌధవిటంకమత
ల్లికిమాటుగ వ్రాలి లాఁతిలేమ లచటఁ జే
రికఁ బొలయ కుండ నారసి

యకలంకస్వరతఁ బిలిచె నాకన్నియలన్.

27

క. పిలుచుటయు వార లిది మన
చిలుకయెలుం గనుచు నుల్లసిల్లి రపుడు వీ

నుల నూఁదుకస్పరపుఁజలు

వలఁ బోలి విరాళియలఁత నడి వది తీర్చున్.

28

ఆ. అట్లు సంశస్తి యతిసంభ్రమంబున

నరుగుదెంచి హంసికావృత మగు

చిలుకతెఱఁగుఁ జూచి వెలవెలఁ బాటఁ ద

ద్భయనివృత్తిగాఁగఁ బలికెఁ జీలుక.

29

క. నిను సంపినవారికి నీ

కును హితమె యొనర్తుఁ బ్రాతికూల్యం బొకప

ట్టునఁ జేయ ననుచు నిది నా

కు నిజముచేసినది మీరు కొంకకుఁడు మేదిన్.

30

వ. అని తనకును దానికిం బ్రాపించిన సంబంధంబు తెఱంగునుం గాను

మాటపట్టి పుచ్చుకొని తనకార్యరహస్యంబుఁ దెలుపుటయుం

దెలిసి యేను మీదాన నగుట మీచేత నెవ్వ నాడించుకొని మీ

కుపకాగం బెక్కించి విడుచుటకు నచ్చినదని చెప్పి తత్పార్థినాననీ

కృతహృదయ యగు హంసిచేత విడువంబడి యేను బోయిన

కార్యంబు వినరించెద ననివారల వేటువేటుబేరుగ్రుచ్చి యిట్లనియె.

తే. చంద్రవతి నీదు ప్రాణేశుఁ డింద్రనిభుఁడు

గదుఁడు ద్వారక నున్నాఁడు ముదముతోడ

గుణవతీ నీదు ప్రియుఁడు సాద్గుణ్యరాశి

తనరుచున్నాఁడు సాంబుఁ డెంతయు శుభమున.

32

క. ప్రకటితచాతురి నారా

జకుమారులతోడ నుచితసమయముల స్మ

చ్చిక చేసితి నేఁ గ్రమమున

నొకఁ డెఱుఁగక యుండ నొకనియొద్దకుఁ జనుచున్.

33

క. విదితము చేసితి మీమీ

హృదయేశుల కంత మీయభీష్టము తెలుగుల్
తుద నంతయుఁ దెలిపితి మీ

బ్రదుకులతదుపేక్షణై కసర్వతతయున్.

34

తే. వారు నేయపాయములను వదలక నరి

యించువా రైరి మిమ్ము మీరింతలోన

ధృతి సడలనిత్తురే నాత్మహతియకాక

పతిహాననపాతకముఁ గల్గఁ బల్కిరవుడు.

35

సీ. అని చెప్పుటయు విని యాకన్యకలు గరం

బులఁ గర్ణయుగళంబు మూసికొనుచుఁ

దమ కంత యే లగుఁ దాము దీర్ఘాయుర

న్వితు లగుదురుగాక యతివియోగ

వనరాశి నేమును మునుఁగక తమమాట

యాస పెన్దెప్పగా నచలేమైన

తాల్మి నీదుచు నుండెదము తమ కస్మదీ

యప్రాణసంరక్షయందుఁ దగిన

తే. త్రోవ మాభాగ్యవశమునఁ దోచుదాఁక

నోర్చుటయకాక తమకింప యుక్తమగునె

యని పలికి యూరకుండిన నంచచెలున

వారి కి ట్లను సముచితవాక్యసరణి.

36

క. మీపతు లిట వచ్చుట కుచి

తోపాయము మిగులఁ దడయ కొక్కటి తగనే

నాపాదించెద మీరలు

నాపై దయ మఱనకుఁడు మనంబులయందున్.

37

వ. ఏను బ్రభావతికిఁ బ్రాణసఖినై యుండుదుఁ గావున నాచేలువ
 పనుపున నీచిలుక నిట్లు దగులుకొని వచ్చితి నిది నిమిత్తంబుగా
 నైన మీతోడిమైత్రి దొరక నింక నిక్కడ మిక్కిలిం దడయఁ
 దగదు పోయి వచ్చెద నచ్చట నిచ్చటి రహస్యంబు వెలివోవ నీక
 తగినయుత్తరం బిచ్చి కప్పిపుచ్చెద నిచ్చలంపుమనంబుల నుండుం
 డని పలికి యామాటల రత్యంతసంతుష్టాంతరంగ లగు నాయంగనల
 వీడ్కొని నజ్రనాభతనయకడకు నరుగుడెంచి యిట్లనియె. 38

క. చెలునా నీసౌభాగ్యపు

విలసనమ కదమ్మయెచట వీక్షించిన న

స్మిలి నీపతి నీ కై చిం

తిలి యనిసినలేఖ యట కదే తెలియంగన్.

39

వ. అనిన నక్కన్యకారత్నంబు నవ్వుచు నిట్లనియె.

40

క. అడుగఁగ వలసినయది యే

నడుగుదు విశదముగ మొదల న్నాచిలుక యడె

క్కడిది యటఁ దేక యేటికి

విడిచితి నీకడుపు కందవిత్తుగ హంసీ.

41

వ. అనుటయు శుచిముఖి యిట్లనియె.

42

క. నీపతి నీకై కుందుచు

నాపేరను లేఖ యనిపినాఁ డని యిది యే

నాపులుఁగువలనఁ దెలిసి ము

దాపూర్ణత నుబ్బి విడిచి యనిపితి దానిన్.

43

క. మన కి మ్మనుచు నతం డని

చినపత్రిక దొరక నొరులచేఁ బడ కిదియే

మనకుం బదివే తెట్లట

చనని మ్మాచిలుక తద్విచారం బేలా.

44

సీ. అని రాగవల్లరిఁ గనుఁగొని యాపత్రి
 కార్థ మే విన్నట్లై యగుఁ గదమ్మ
 చదువుకొంటరె యన్న నది తాను జదివిన
 యంతయుఁ జెప్పి నన్నవలఁ జదువ
 నీకతా నొడిసి యాయాకు బలిమిఁ బుచ్చు
 కొనియె నీపడు చన విని మరాళి
 యటమిఁదఁ దెలియ నాయము కాదు మనకు న
 నన్యప్రకాశనీయంబు లైన

తే. ప్రేమభంగులఁ దా నేమి యేమి వ్రాసి
 యనిపినాఁడొ కడున్ రహస్యంబుగాఁగ
 నట్టియాకాముకునికూర్ము లతనిసతియె
 చదువుకొని మోదసంపదఁ బొదలనిమ్ము.

45

క. ఓవనిత లేఖలోనఁ బ్ర
 భావతి యనఁబోయి ప్రప్రభాభావతి యం
 చీవిధమున వ్రాసినభ్రాం
 త్యావిష్టుం డేమి వ్రాయఁ డమితపుఁగూర్ముల్.

46

క. వెఱఁ గయ్యెడు నే నపు డీ
 తరుణిగుణంబులు నుతింపఁ దాను విరక్తి
 స్థిరునట్ల యుండి తోడనె
 విరహార్తుఁడ నైతి ననుట వివరింపఁ జెలీ.

47

క. ప్రాయపువాఁ డట సదృశ
 శ్రీయుక్తిఁ దలిర్చుబిత్తరి నివనుసఁట యా
 హా యాతనియాత్మ యినుమొ
 తాయో కులిశఁబా నెఱి దొఱంగక యుండన్.

48

వ. అదియునుం గాక.

49

తే. సకలసౌభాగ్యభాగ్యలక్షణగుణై క
ఖని ప్రభావతి సిద్ధసంకల్ప గాక
యుండునేని శాస్త్రము లిన్నియును బుధులకుఁ
బ్రహ్మయానర్హతను వృథాభరమె కావె.

50

వ. అనినఁ బ్రభావతి దాని కిట్లనియె.

51

సీ. ఇపుడేమి గంటి నా కెక్కడిసిద్ధసం
కల్పత గుమ్మడికాయలోన
నానగింజయుఁ బోదు హంసి నాచింతాభ
రంబులో లేశమాత్రము నుడుగుట
గలదె యీవేళకుఁ దలపోసి చూచినఁ
దాదృశాశ్చర్యసౌందర్యకోమ
లాంగుఁ డవ్విభుఁడు నాకై యెంత యలసెనొ
యెంత కుండెనొ యనునట్టివెతయు

తే. నొకటి తొంటికంటె విశేష మొదవె నేడు

దీనిఁ దరియింప నిక నెద్దితెరువు చెపుమ
యసురపతి యొల్లఁ డాతనియల్లుఁదనము
పుర మితనియాజ్ఞలే కెట్లు జొరఁగరాదు.

52

వ. అనుటయు శుచిముఖ ప్రభావతి కిట్లనియె నోపుర్వఁబోఁడి నీపలికిన
యంతయుం దప్పదు నీవిభునిరాకకు నాకవిరోధి యనుమతి సాధించు
టకు నుపాయం బొక్కటి గలదు దాని నేన యెఱుంగుదు నీకు
ననువైన సమయంబున నన్ను సరసకథాకథనప్రవీణ యనియును
సకలవిద్యాధురీణ యనియును బ్రభువుల నుబుసుపుచ్చి మెచ్చింప
నేర్చు ననియును నిచ్చకు వచ్చునట్లుగా భవజ్ఞనకుం జెప్పి నమ్ము
ఖంబునకు రప్పించుకొనునట్లుగాఁజేయు మటమీఁదటి కార్యంబునకు

దైవంబు గలదు పోయి వచ్చెద నిచ్చటికొలంకులన యుండెదఁ
జుమీ మాటవడిన పిలిపింతుగాగాని యనుచు వారిద్దఱ వీడ్కొని
నిజేచ్ఛంజనియెఁ బ్రభావతియు సఖసహితయై గృహంబున కరిగె
నంత నక్కాంత యొక్కసమయంబున. 53

చ. వెలుపలికొల్పు వీడ్కొలిపి విశ్రుతతేజుఁడు వజ్రనాభుఁ డిం
పలరఁగ రాణివాసమున నాడెడి పాడెడి పువ్వఁబోండ్లనే
వలు గొనుచుండఁ జేరి తగువర్తన నొప్పుచుఁ దన్నతండు వ
త్సలతయు గారవంబు వెదచల్లెడుమాటల నాదరింపఁగన్. 54

వ. తదీయరత్నసింహాసన సమీపంబునఁ బ్రవర్తిల్లుచు నల్లన ప్రసం
గంబు దిగిచి సవినయమధురభాషణంబుల నిట్లనియె. 55

క. మన బొడ్డన బావులలో

ననుదినముఁ జరించునందలం దొకహంసాం

గన యేమిచెప్పఁ దండ్రి

కని విని నేనెందు నెఱుఁగ గని విద్యలకున్. 56

చ. శుచిముఖయంద్రుదానిని వచోనిపుణత్వమునందు సత్కథా
రచనలయందు నీతివిదురత్వమునందు బహుశ్రవోనలో
కచణతయందు నెందు సరి గానము దానికి వేయు నేల దా
నిచతురతావిశేషములు నీవ కన న్వలయున్మహాత్మకా. 57

తే. అనుడు నాదైత్యపతి తనయనుఁగుఁగూఁతు

మాట లొకముద్దుసేయుచు బోటిఁ బనిచి

యమ్మ రప్పింపవే చూత మమ్మరాలి

ననియె నింతియు రప్పించె హంసి నపుడ. 58

వ. రప్పించి ముందట నిడుకొని శుచిముఖ నీదువిద్యావిలసనంబు విన్న
వించిన నయ్య వినవలయు నని వేడుక పడుచున్నవాఁడు శాస్త్ర

ప్రసంగంబు సేయు మనిన నదియును.

59

క. వీనులకు సుధారసముల

సోనలు వర్షించుమృదులసుస్వరఫణితిం

దా నిట్టటు గ్రుక్కక పని

లేని పునఃపదము లిడక లీల దలిర్పన్.

60

శా. కాణాదంబును గౌతమీయమును సాంఖ్యంబున్ భుజింగాగ్రణీ

వాణీమార్గము జైమినీయమతమున్ వ్యాసోక్తశాస్త్రంబు వ

క్కాణించెం గడుఁ బూర్వపక్షములు జోకం బెంచుచు న్బెంచి య

క్షీణప్రౌఢిఁ దిరస్కరింపుచుఁ దుదన్ సిద్ధాంతము ల్నిల్పుచున్. 61

మ. స్వమతి ప్రౌఢి దృఢానుమానముల సంస్థాపించు నేవేళ నె

ద్ది మతం బప్పుడు వానివానికీ నుపాధిగ్రస్తతావ్యాప్తి భం

గముఖాసకసుదూషణంబులు వెసంగల్పించుఁ దానన్యశా

స్త్రమతస్థాపనవేళ నవ్విహగిదైత్యశ్రేష్ఠుఁ డోహోయనన్.

62

వ. మఱియును.

63

తే. కాన్యనాటకాలంకారగానమదన

శాస్త్రపరిచయమహిమంబు జాలపాద

భామిసీమణి నెఱపె నుద్దామపటిమ

నాయసురభర్త మెచ్చి పురే యనంగ.

64

వ. అంత నద్దనుజనాయకుండు శుచిముఖముఖం బవలోకించి నీవును

నాదిగంతచారిణివి నీ కనినయద్భుతంబు లే మేనియుం గలిగిన నెఱిం

గింపు మనవుడు నాయంచ యించుక విచారించుట యభినయించి

యిట్లనియె.

65

తే. కనినచోద్యంబు లెన్నియో గలవు వ్రాని

నేమి చెప్పుదు నందులో నెల్ల నాకు

సతివిచిత్ర మై తోచినయది నిశాచ

రాధా పవిత్రు నేనెక్కడ యెడగిరింపు

66

ఆ. నటుఁ డొకండు భద్రనాముండు మున్నొక్క-
చోటఁ దాపససభ నాటనేర్పు
వలన మెచ్చఁ జేసి వరముగా నత్యద్భు-
తంపునాట్యపటిమపెంపు వడసి.

67

సీ. ఏడుదీవులఁ జరియించుచు నున్నవాఁ
డని చెప్పి యతనినాట్యములవేళఁ
గలయట్టియద్భుతంబులు సర్వమును సవి-
స్తరముగ వినిసింపఁ దానవేద్రుఁ
డాశ్చర్యకౌతుకాయతాత్ముఁ డగుచు నే
నును గొంత కొంత యాతనితెఱంగు
విని చూడవలయు నన్నేడుక నుండును
నీవు ప్రవీణ వన్నిటను హంసి

తే. యానటుని నిచ్చటికిఁ దెచ్చితేని మెచ్చు
గలదు నీ కని ప్రేమతోఁ బలికె నదియు
నట్ల చేసెద నని దనుజాధినాథు
వీడ్కొని ప్రభావతినిఁ జూచి వినయ మొప్పు.

68

ఉత్సాహ. అనిపెదే ముదంబుతోడ నమ్మ పోయి నత్తునా
యనుమ నదియుఁ గొన్నియడుగు లనుప నేగుదేర నో
వనరుహాక్షి యింతయు స్థవత్ప్రియార్థమే సుమీ
మనమునందు నిది యెఱింగి మైత్రి మఱవ కుండుమీ.

69

వ. అనుచు గూఢవృత్తిఁ దదిష్టసాధనపరత సూచించి యనిపించుకొని
ద్వారకానగరంబునకుంపోయితాను వజ్రనాభుచేత భద్రనామధేయ
నటునిం దోడ్కొని తెచ్చుటకు నియుక్తయగుట కృష్ణుని కెఱింగించి
వజ్రనాభానుజుండగు సునాభునికూతులు గదసాంబులకు భార్య.

లుగాఁ గల రని నారదవచనంబులకలిమి చెప్పి ప్రద్యుమ్నున కసుర
జయ సాహాయ్యకంబు నడుప గదసాంబు లరుగువా రని నిశ్చయిం
చిన యాచక్రధరునినిశ్చయంబు విని యది తదీయశాసనంబున
వాసపునకు విన్నవింప దివంబునకుం జనుచుం బ్రద్యుమ్నునింటి
కరిగి యప్పు డతండు ప్రభావతీవియోగ తాపాతిభారంబున నసు
రును రగుచు మిగుల నొగిలి తదుదంతచింతంజేసి నిజాగమనంబ
కోరుచున్నవాఁడు గావున నతనిచేత నతిమాత్రాదరగౌరవంబు వడసి
యేకతంబున నతనితోడ.

70

సీ. ఒకచిల్కచేతఁ బత్రిక యంచితే నాకు
ననిచితి నది నీకు నందెనొక్కొక్క
యనుచు టెవ్వరిఁ గూర్చి యది వారికిని జేరె
నాయింతికి శుభంబె హంసరమణి
నాలేఖ యందుట నామాట యనవచ్చు
మున్నట్టికొదవ రా మూల మెద్ది
పత్రిక కడు దైన్యపడి నీవు పంచు ట
ట్లాకాంతపై నెంతహాళికలిమి

తే. నాసతియు భవద్విరహాగ్ని నంత గుండె
నన్ను నెఱుఁగుట యెట్లు ము న్వాంఛసేయ
శివ లిఖించి యిచ్చినది నీచెలుపు దాని
కేమిటికి నిచ్చె వరుఁడు నీ కీతఁ డనుచు.

71

మ. అనుచు న్మాటకుమాటగా వరుసతో హంసీకులోత్తంసమా
తనికిం దై త్యతనూజకోర్కి తెఱఁగుం దన్మూలముం జెప్పియి
ట్లను నే నీ కిది నాఁడె తెల్పుటకుఁ గాదా చేసితి న్జాలఁ ద
ద్భవశోభాస్తుతి నీవొకించుకయుఁ జిత్తం బీమిఁజాలించితిన్.

72

వ. ఆప్రభావతి నన్ను నత్యంత ప్రియసఖింగా నడుపుకొన్నది గావున
దాని గుట్టించుకయు నే నెఱుంగనియది లేదు కనియు వినియు

సమస్తంబు నాకళించినదాన నని యతనికి భవానీకృపానుగ్రహ
పతిప్రకారంబు సకలంబునుం దెలిసి యిట్లనియె. 73

చ. భవదమలాకృతిప్రతిమఁ బర్వినయప్పుడుచూపుక్రమ్మఱన్
దివఁ గదలింప రాక సుదతి న్గతచేష్టితఁ జేసె నోయదు
ప్రవరుఁడ యేమి చెప్పుదును రాగకుతూహలవిస్మయాతిగౌ
రవమున నెంతవ్రేఁగగుచు రాపడియుండెనొకానియత్తటిన్. 74

చ. కొసరక చూపుచేతఁ గడుఁ గ్రోలిననీచెలువంబు చెల్వమా
నసమున నెంత మిక్కిలిఘనంబుగ హత్తెనొకాని యప్పుడో
రసికశిఖావతంస యదురత్నమ కాకరకాయరీతిఁగాఁ
గిసలయపాణిచన్నుఁ గవక్రేవ గగుర్పొడిచెం బొరిం బొరిన్. 75

ఉ. వావిరి నెల్లప్రాద్దును భవత్పరిరంభణచుంబనాదినా
నావిధభోగలీలకు మనంబున నువ్విభులూరు చున్ని వ్రీ
డావతి దెల్పఁ గొన్నినిశలం గనుమూసినయంతమాత్రఁబై
పై విలసిల్లుకుట్టమిత భావవిశేషవిజృంభణంబులన్. 76

మ. కలలం గూడినవేళ నెట్టిపాలయల్క ల్పుట్టెనో యేమి నీనలనం
దప్పుఘటిల్లెనో యెఱుఁగఁ దత్స్వప్నాగమామర్ష విహ్వలి
తస్వాంతయ పోలె నిద్ర నెఱయ న్వర్జించె బద్మాక్షియ,
క్షు లహోరాత్రములందుఁ బద్మకుముదస్ఫూర్తిన్విడంబింపఁగన్.

క. చిత్తజమహాగ్ని కాఁకల
నెత్తు దటిగి వన్నె యెక్కె నెంతయు నెమ్మే
నత్తరుణికి జను లందఱుఁ
బుత్తడిబొమ్మ యనుమాట బొం కేల యగున్. 78

నీ. రోలంబనికురుంబనీలిమశ్రీఁ బోలె

వేణి ముట్టుట కడు విరస మయ్యె

సమదకోకిల శుకస్వరసామ్యమునఁ బోలె
 సఖులసల్లాప మసహ్యా మయ్యె
 బరిపూర్ణచంద్రబింబసమత్వమునఁ బోలె
 నిలుపుటద్ద మసర్వసీయ మయ్యెఁ
 బ్రసవాస్త్రవివిధమార్గణవర్ణధృతిఁ బోలె
 రత్నభూషాలి యగ్రాహ్య మయ్యెఁ

తే. వేయుఁ జెప్పఁగ నేల నీవిలసనంబు
 లుల్లమునఁ దలపోయుట యొకటి దక్క
 బహుదినంబులనుండి యాపడఁతి కితర
 వస్తురుచు లన్నియును గాన వావి యయ్యె.

79

క. వెదకీకొని తానె యిటు రా
 మది సాహస మొంది కదలు మాటికి నీరూ
 పెదుటఁ దన కఠఁతఁ దోచిన
 మదిరేక్షణ తత్తఱిలుచు మగుడున్ లజ్జన్.

80

క. ఆపడఁతి యడలఁ జేసెను
 జూపఱ నపు డేమి చెప్ప శోషిలుచుఁ గడున్
 నీవత్రిక యానిమిషము
 లోపల రాదేనిఁ బాటిలు దశాంతరమున్.

81

వ. ఆపత్రిక యుపకారంబునుం దాత్కాలికస్థితీకారణం బగుట
 యొక్కటియ కాని యక్కన్యకు మిక్కిలిం దాపంబు గావించు
 చున్నయది యెట్లంటేని.

82

క. క్రీందటిదినములు విరహాద
 శం దా నలఁగుటయ కాని సరిగ నిపుడు నీ
 వుం దనకై కుందుట విని
 యెం దరుణికి నింక నిమిష మే డై తోచున్.

83

ఉ. భావన చేసి చూడ క్షణభంగుర మింతులతాల్మికల్మి వా
తావిలపల్లవాంచలహిమాంబుకణంబును నంతకంటె మే
ల్లావున నింక నెంత యవిలంబమునం గృప నేగి ప్రోచెదో
దేవరచిత్త మాసతియదృష్టము వేయును జెప్ప నేటికిన్. 84

వ. అనిన విని యతండు. 85

క. గ్రక్కునఁ జని వ్రాలుదునో
తెక్కలు గట్టుకొని దివిజరిపుమేడలపై
నక్కొమ్మఁ జూచు టెపు డెపు
డొక్కో యనునంతతమక మున్నది మదిలోన్. 86

తే. ఏమి సేయుదు నాదైత్యునియ్యకోలు
లేక వీ డెస్వరికిఁ జొర రాక యునికి
యరసి వేగుచు నున్నాఁడ నమరపతియు
హరియుఁ దలపోయు కార్య మే మయ్యెఁ జెపుమ. 87

వ. అనిన శుచిముఖ యతనిం జూచి యోకుమారక నీకుఁ దత్పుర
ప్రవేశ చింతవలవదు తదుపాయంబు హరి నిశ్చయించుకొనియున్న
వాఁడు వజ్రనాభవధకార్యంబునకు నేను భవదిష్టసాధనానుకూ
ల్యంబు చింతించి నిన్నే యనుపునట్లుగాఁ జేసితి వాసుదేవుం డిపుడ
యేతదర్థంబు నిన్నుఁ బిలిపించి యనుపుచున్నవాఁడు వజ్రకి నిది
యెఱింగించి వజ్రపురంబున కరిగి యేనును దగినతెఱంగునం దావ
కీనకార్యానుగుణ్యంబు నడుపుచుండెద నని పలికి యతని వీడ్కొని
చనియె నప్పుడు. 88

సీ. అమరారికరులకుకుంభములు వ్రయ్యఁగ మొత్త

రమణిచన్నులు నఖాగ్రముల నొత్త

సమదరాక్షసరథచక్రంబు లిలఁ గూల్పఁ

గాంతశ్రోణికి నూడిగంబు సల్ప

ననురేం ద్రజయశంఖ మననిపై వ్రేయింపఁ

గామినికంతంబు గౌఁగిలింప

వజ్రనాభునిధనుర్వార్తలు గడతేర్పఁ

బడఁతికన్బొమ్మసంజ్ఞఁ బరు లొనర్ప

తే. దైత్యమెఱుఁగుఁదూపులు దళితములు సేయఁ

దత్తనూజచూపులు ఫలితములు సేయ

నుదుటుఁదనమును వలపు నొండ్రిఁటిశోడ

దంటగొని క్రమ్మ నెమ్మది వాలె నతఁడు.

89

సీ. అంతట గోవిందుఁ డతనుని- గదసాంబు

లను బిలిపించి యలంఘ్యదర్పు

వజ్రనాభుని బ్రహ్మవరబహోద్ధతుని దే

వహితార్థమై త్రుంపవలయుటయును

దస్మహత్త్వంబును దత్పట్టణప్రవే

శం బన్యులకు నసాధ్యం బగుటయుఁ

దాను మరాలిచేఁ దగ ఘటింపించిన

తదుపాయమును విశదముగఁ జెప్పి

తే. యందు రుక్మిణిసుతుఁడు భద్రాఖ్యురూపు

గడుఁడు పారిపార్శ్వకునియాకారము మఱి

సాంబుఁడు విదూషకునిప్రకారంబుఁ దాల్చి

చనఁగ నియమించి పంచెను దనుజపురికి.

90

ఆ. ఆముగురు పరస్పరావిదితస్వప్తి

యాంగనాసమాగమానుగుణతఁ

బ్రమద మొంది రపుడు ప్రత్యేక మీయాత్ర
నాదుభాగ్యవిలసనంబ యనుచు.

91

సీ. మనముల నిట్లుబుచ్చుచును నటవేషంబు
ధరియించి తమకును దగినయట్టి
వారసీమంతినీవ్రాతంబు గొలువ వై
ణిక వై ణవికమారజకజనాది
నాట్యసామగ్రి మున్ భద్రున కెట్టిది
యట్టిద యై కనుపట్టుచుండఁ
గదలి యథోచితగతిఁ బయనంబులు
వర్తిల్లఁగా నేఁగి వజ్రపురము

తే. ప్రాంతమునను శాఖానగరములయందు
విరివి చూపట్ట మేళంబు విడిచి విడిచి
యతివిచిత్రంబు లగుతమయాటనేర్పు
లెల్ల నెఱపిరి కడువార్త కెక్కుచుంట.

92

క. దనుజేంద్రుడు తద్వార్తలు
వినుచున్ హృదయమునఁ బొదలువేడుకతో వా
రిని బిలిపించెను వారును
జని యాదనుజునకు నుచితసమయమునందున్.

93

క. తమనాట్యవిద్యఁ జూపఁగ
సమకట్టి తద్దర్శ మైనసన్నాహవిశే
షముతోడ నేఁగుదెంచిరి
రమణ దలిర్పంగ నృత్యరంగస్థలికిన్.

94

వ. శుచిముఖ యటమున్న తనపలికినక్రమంబున వచ్చి వజ్రనాభుని
యాదరంబు వడసి ప్రవర్తిల్లుచుం బ్రభావలికిం జంద్రవతీ గుణ
వతులకుం దత్పతులరాకతెఱం గెఱింగించి వియోగతాపంబున

మిగుల నొగులకుండఁ దదాశాశీతలోపచారంబున నేద దేర్చుచు
నుండి యప్పు డ ట్లేతెంచిన ప్రద్యుమ్నునకు ఊణఊణప్రవర్ధమాన
ప్రభావతీరాగవృత్తాంతంబున నొత్సుక్యంబుఁ బెనుచుచు నతిగూ
ఢంబుగా రాకపోకలు గావింపు చునికింజేసి యతనితోడ నేడు
నీహృదయవల్లభ నీనాట్యంబు చూడవచ్చు నని చెప్పి తదాగమ
నీయహర్మ్యస్థలంబునుం జూపి పోయె నంత.

95

సీ. వజ్రనాభుఁడు రాజ్యనైభవం బెంతయు

మెఱసి నానాబంధుమిత్రసచివ

సంఘంబుతోడ నాస్థానమహామంట

పమునందు నొడ్డొలగమున నుండి

పరులదృష్టికి నగోచర మగుసంవృత

స్థలి నిల్చి రాణివాసపుజనంబు

చూచునట్టుగఁ జేసి సొంపారువేడ్కతో

సావధానస్వాతుఁ డగుచుఁ జూడ

తే. సంవిహితరంగమంగళాచారుఁ డగుచు

సురహితముగ మాయానాట్యసూత్రధార

వృత్తి గైకొని శంబరద్వేషి యొనరె

పూర్వరంగప్రవర్తన పొందు పలుప.

96

వ. అప్పుడు.

97

శా. గాంధారప్రముఖస్వరశ్రుతికళాగంభీరవారాంగనా

గాంధర్వంబు ఘనస్వనంబు తతనిక్వాణంబు వంశాదిసం

బంధిస్వానపరంపరామహిమయున్ మద్దెళ్ళదిందింధిమిం

ధింధోంధిక్కి-ధిమిక్కి-శబ్దభరమున్ దీపింప నాపూర్ణతన్.

98

సీ. సరవిఁ జంచత్పుటచాపపుటోద్ధట

షట్పితాపుత్రకసంజ్ఞ లమర

వెలయు చుండెడుసమవిషమతాళ ప్రవృ
 త్తులు నాల్గు ప్రస్తారకలనవలనఁ
 గలుగునానాతాళములు యథోక్తస్ఫూర్తిఁ
 బరఁగునేలాది ప్రబంధచయముఁ
 దత్తదర్శనానంద తపటాక్షర
 బిరుదాదికాంగవిస్ఫురణ దనర

తే. క్షీతిఁ జతుర్దశము ద్రుకగీతభేద
 ములు దురాపము లంధ్రు వర్తిలె నవియును
 నిఖిలకళలును గలకాక్కిణేయుశిక్ష
 వలనఁ దన్నాట్యకర్మప్రవర్తనమున.

99

ఉ. ఆవనజాక్షనందనుఁడు నంతట నాంది దగం బఠించి యిం
 పావహిలం బ్రరోచనయు నాముఖముం దనరార నొప్ప బ్ర
 స్తావనతోముఖాదులగుసంధులు సాంగతఁ బెంపుమీఱ గం
 గావతరాదినాటకము లాడె ననేకము లద్భుతంబుగన్.

100

నీ. ఆనాటకప్రయో గావసరముల భ
 గీరథాద్యాకార ధారణమును
 గంగాదినిమ్నగాగతియుఁ గైలాసాది
 నగకల్పనమును నానావనప్ర
 పంచనంబును బశుపక్షిమృగాదిజం
 తువిశేషరూపవృత్తులును మఱియు

నెచటి కెయ్యది యోగ్య మచటఁ దత్తద్వస్తు
 సృష్టి సన్నిదము వేసియును గృతక

తే. మగుట నిశ్చయింపఁగ లేక యబ్రపడుచుఁ
 జూచి సామాజికులు తమసొమ్ము లెల్ల

నొసగులుగ వైవ నడుపుచు నొప్పు మీతె

రుక్మిణీసుతుండు మాయానిరూఢి మెఱసి.

101

వ. ఇవ్విధంబున నాత్మీయ దివ్యమా మాప్రసంచనముదంచితనాట్యవం
చితులం గావించి నక్తందరుల ధనసంచయంబు నూచముట్టుగా
దోచుకొనుచుం జూచుభేదరులకు వేడ్కఁబుట్టించె.

102

మ. ప్రియకాంతామణిచూడ్కికిఁ నిజవపుశ్రీతోనతోఁచెన్ మహా

నయమాయానిధి రుక్మిణీసుతుఁడు నానాభూమికాధారణం

డయి భద్రుండయి పొల్చువేళ , నహిమాయాయా మసంభావ్య మ
స్తి' యటంచు న్బుధులాడుమాట మదిఁ జింతింపంగబొంకేలగున్.

శా. ఆభవ్యం డటము న్నొకొక్కనెప మొప్పార స్మరాశీప్రది

ప్రాభిజ్ఞానగవాక్షలక్ష్యదనుజాధ్యక్షాత్మజావక్త్రపీ

క్షాభద్రంబును సారెకుం దనకుఁ గల్గం జేసికొంచున్కి న

ట్లాభామామణికిం బ్రభుస్తుతివిలీనార్థంబుగా నిట్లనున్

104

చ. సకలవిశేషశోధనకుఁ జాలినయోనెఱజాణ వజ్రనా

భ కులవతంసరత్నమ ప్రభావతిరోహితకంటకంబు తా

వక మగుచూపు నాపయిఁ ప్రవర్ధితరాగతఁ బర్వైఁ గాన న

త్యకలుషవృత్తి నాసుకృత మంతయు నేడుసుమీ ఫలించుటల్.

తే. నీకు నామీదఁ గలయట్టినెయ్యమును మ

హాదరము నీవు పనిచినహంసి చెప్ప

నాత్మలో ననవరతనాటక ప్రసంగ

మున నిను భజించువేడుక ఘనము నాకు.

106

క. ననునేలుకొను మవశ్యం

బును నీయాడిగము చిత్తమున కెక్కఁగ నే

నొనరించు నేటితమి నీ

మనమున నెంతయు నిమకొని మన్నింపఁ దగున్.

107

క. అన విని కపోలయుగళము

ఘనపులకీతముగ మరల్చె గ్రక్కున నాత్మా

ననము ప్రభావతి యాలో

కనజాలకమునకు నెగడఁ గడు లజ్జమెయిన్.

108

చ. అపుడు తదీయపార్శ్వగత యైనమరాళవధూటి దానవా

ధిపతనయం గనుంగొనిమదింగనుఁగొంటివెయాత్మనాథువా

కృపదవిఁ దోచునట్టియితరార్థము సర్వము నాననాబ్జముం

ద్రవనిటు త్రిప్పితింతిగరుదాల్చెఁగపోలము చాలనావుడున్. 109

క. విచ్ఛలవిడి ననుఁ బేర్కొని

యిచ్చ గల దెల్లఁ బలికి యిదె నేటినిశన్

వచ్చెద ననుచున్నాఁ డిఁక

ని-వోచ్చి మఱి యర్థ మెద్ది యితరము దీనన్.

110

క. ఎవ్వరు వినుటకుఁ గైకొనఁ

డివ్విభుఁ డిది యేమిభ్రాంతి యెత్తెనొకో నా

కెవ్విధి ప్రాప్తమొకో యని

నివ్వెఱ పడి యింతతడవు నిలిచితి వినుచున్.

111

వ. అనుడు శుచిముఖి యాశ శిముఖి నీక్షించి.

112

మ. అతివా యన్నిట జాణ నీమగఁడు నీకాచింతయు క్తంబుగాదతఁ

డర్థద్వితయోక్తి నీకు నుచితం బైనట్టు నీకు న్సభాపతి

కర్ణంబగురీతి నాతనికిఁ దోపం బల్కినాఁ డేది నీమతిఁ

దోచెం బ్రకృతంబు గామిఁ బరు లాత్మంగానరాయర్థమున్. 113

క. సకియా నానార్థోక్తుల

నొకనియమము తెలియు మర్థ ముచితం బె-వోచ్చి

టికి నెద్ది యదియ య-వోచ్చి

బ్రకటము హరి శ్రీవిభుఁ డనుపల్కునఁ బోలెన్.

114

వ. కావున నీవల్లభుండు నిన్నుఁ బలికినసలుకు లన్య లెఱిగిరో యను
 శంక విడువు మతం డితరులకు నాట్యావసానసమయసముచితస్తోత్ర
 ప్రకరణబలంబునఁ దోచుచున్నయథాంతరంబుచేతఁ బ్రభువుచుప
 చరించి యిదె యతనిచేఁ దనవిడిదికి ననుపించుకొని చను చున్న
 వాఁడని పలికి శుచిముఖి యంతం బలికినట్ల నేయు రొక్కిణేయుం
 జూపి తనతలంపు యథార్థం బగుట తార్కాణించె నట్లు విహగమ
 హిళారహస్యసంభాషణరసానుభవంబున విభాసిల్లు ప్రభావతియు
 రాగవల్లరీసహితంబుగా గృహంబునకరిగి ప్రియసమాగమత్వరమా
 ణమానసయగుచు నుండె నంత.

115

ఉ. ఎప్పుడు వచ్చుఁ గాంతుఁ డినుఁ డెప్పుడు గ్రుంకు నటంచునాత్మలో
 ముప్పిరిగొన్నరాగము సముత్కట మై కనుదోయి కుబ్బఁగాఁ
 దొప్పఁగఁ దోఁగుచూడ్కిని వధూమణిసారైకుఁజూడఁగాఁజుమీ
 యిప్పులు పొందె నీతఁ డనహేళి క్రమంబునఁ దాల్చె రక్తిమన్.

ఉ. అంబుధిలోని కంతటను హంసుఁడు డిగ్గె దినాంతమజ్జనా
 ర్థంబును బోలె నట్టియెడఁ దత్తటి నాటఁగఁ గట్టినట్టిర
 క్తాంబరమోయనంగఁ దనరారె గడుం గడసంజరీవి యం
 తం బొడసూపె దారలకు తత్పతనోద్గతబిందులోయనన్.

117

క. తోరపుజీకటు లంతన్

మారోత్సవకలసమునకుంమదిఁ బొంగుచు ది

జ్నారీజను లాడెడిక

స్తూరివసంతములయొప్పు చొప్పుడ నెరసెన్.

118

వ. అంత.

119

క. ఐరావణకరికరధూ

త్కారవమధురేణుపటలికై వడిఁ గుత్కి

లారిదిశఁ దెలుపు తోచెను

దారలు ప్రథమోత్థబిందుతతిగతిఁ బరఁగెన్.

120

వ. తథనంతరంబ.

121

చ. తివిరి త్రియామకు న్నొగసుద్దిక్కొనంగఁ బురోదిశాలి దా
గవిసెన వెల్వరించుమణికల్పితదర్పణమో యనంగఁ గై
రవకులబంధుమండలము రాజిలె నోలి నిలీయమాన మై
మివ్వులఁ గళంకలక్ష్మ్యతఁదమీప్రతిబింబమునంత నేర్పడన్.

122

తే. తామరసలక్ష్మ్య లాచందమామరాకఁ
గలఁగుచును గుముదాల్చికై. తొలఁగె నపుడు
తొలఁగుబావయె కాఁడె తమ్ముల వరించు
నట్టిసతులకు నతఁడు మున్నెట్టి డై న.

123

చ. పనుపడ వేణునాళములఁ బగ్గములం బలెఁ గ్రిందఁ బర్వశో
భనకీరణప్రకాండములు భాసిలఁజందురుఁడొప్పెనెంతయు
నన్మనసిజుఁ డెల్లప్రాణులమనంబులు చేలుగ రాగబీజముల్
పెనుజతనంబుతోడ వెదఁ బెట్టెడుకాప్యపుజడ్డిగం బనన్.

124

చ. నెలయను వెండికుండఁ గడు నించి నిశాఖ్యచకోరనేత్రయిం
పలరఁగనంబరాహ్వాయమహానటమూర్తిమహాభిషేకమున్
జలుపఁగ నెల్లదిక్కుల వెసం బ్రవహించెడుపాలవెల్లి నాఁ
బొలిచెసమస్తముంజలువఁబొందనమందతసాంద్రచంద్రికల్.

125

చ. తొలఁకెడుహంసకాంతులవిధుద్యుతిఁబోచి చకోరమైత్రిజ్ఞో
కలు మెఱయించుకన్గవలకల్కితనంబునఁ బుష్పలావికల్
తలఁపులుగొల్లలాడి మిగులం బ్రమయించి యువవ్రజంబుచే
వెల లధికంబుగాఁగొనుచు వేడుకనమ్మిరి పువ్వు లంగడిన్.

126

తే. అప్పుడు ప్రభావతికి నొక్క యతివ విరులు
గొనుచుఁ బోవఁగ నందు నింపునఁ జరించు

తేటి గమిలోనఁ దా నొక్కతేటి యగుచు

నేఁగెమాయాఘనుండు రతీస్వరుండు.

127

వ. అటమున్న పతిసమాగమోత్సవ సముత్సాహంబునం జేసి యప
రాహ్ణంబుననుండియుం గ్రీడాభవన పర్యంకాది సముచిత నూతనస,
త్క్రియావిశేషసంపాదనంబునకుం దగినపరిచారికల నియోగించు
చున్న ప్రభావతిమనోరథం బెఱింగి రాగవల్లరి యతిప్రయత్నం
బున.

128

క. చెలువకు సంపెంగనూనెం

దలయంటె సుగంధవాసితము లగుచూర్ణం

బుల నలుఁగుఁ బెట్టె గంధా

మలకం బిడి చమురు దిగిచె మజ్జన మార్చెన్.

129

చ. చెలికిమెఱుంగుఁబాపడలచేదడియార్చెను ధూపవాసనల్
దలకొలిపె న్బ్రసూనసదలంకృతి మీఱఁగ వేఱువేఱ మె
చ్చు లరసి కీలుగంటు జడసుల్లేమువ్రేలుడుఁగొప్పుమూఁడు మా
లలబిగికొప్పు పెక్కుగతుల న్నిలిపెం బలుమాఱువిప్పుచున్.

130

వ. అప్పుడా రాగవల్లరి ప్రభావతి నుద్దేశించి.

131

చ. విరిసిన నొక్కయొప్పు నరవీడినవేఱొకయొప్పుఁ జిక్కువా
టొరసిననొక్కయొప్పునదియూడ్చినవేఱొకయొప్పువేణి భా
నరచననొక్కయొప్పు ముడివై చినవేఱొకయొప్పుకొప్పుగాఁ
బరఁగిన నొక్కయొప్పుఁ గనుపట్టకమానదు నీకచంబులన్.

132

క. తెఱవా సందిట సందెడు

నెఱివెండ్రుక లాయతములు నీలము లివి యే

తెరఁగున ముడిచిన నీకున్

గొఱత గలదె యవియ జట్టిగొను నీవిభునిన్.

133

క. అనుచు విరు ల్కచబంధం

బునఁ జెరివెమసఖిని మరలి పొలఁతుక వై చెం

దనచేతిపువ్వుబంతిని

గినుకయుఁ జిఱునవ్వుఁ గన్నుఁ గ్రేవలఁ దొలఁకఁ.

134

వ. అంత.

135

తే. అని చెలువ యక్షకర్దమం బాదిగాఁగఁ

గలపములభేదములు దనవలసినట్లు

సంఘటింపించి కుంకుమచందనాదు

లలఁది నిలిపించుకొనియె మే లరసి యరసి.

136

తే. మృగమదాదులఁ జక్కబొట్టగిసెయాకు

బొట్టు పూర్ణచంద్రతిలకంబు నెలవంక

విధమునామము గుమ్మడివిత్తునామ

మొకటి గా దని మొకటి యాయువిద దాలెచ్చె.

137

తే. వెలఁది మట్టెలు పిల్లాండ్లు వీరమద్ది

యలును నందెలు మొలనూళ్లు నంగుళీయ

కంకణాంగదహారతాటంకముఖస

మస్తభూషణములు దాలెచ్చ మార్చిమార్చి.

138

క. ఒక్కొక్కతోయముసొమ్ములె

పెక్కుఁదెఱంగులవి యునికి పెంపున నివి యొం

డొక్కటి మీరుచుఁ దనప్రభ

నెక్కుడగుటఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి యింతి ధరించున్.

139

ఉ. అంచలపట్టాకింతతడ వబ్రపుమంజిడి కొంతసేపుఁ గ్రొ

మ్మించుజరంగుదళ్ళుఁ గడుమేలిమిమాదళము ల్బవంతు లొ

క్కించుక యించు కంతవడి యింపున నొక్కటి మెచ్చ కొక్కటి

జంచలనేత్ర దాలెచ్చ బ్రియునమ్మత మెట్లగునొక్కొ యన్నదిన్

- చ. తరుణియొకింతనేపు చిఱుదమ్ములపుంబసతోడిమోవి మే
గరగరిక స్వరాజలుచుఁ గమ్ములుఁ దీఁగెయుఁబూని వేణికా
సురభితఁ బొల్చి యొక్కపరిశుద్ధపునై కపుటొల్లె గట్టి భా
సురతఁ గడు న్వలార్చెఁ బెఱసొమ్ముల కోపమియన్నిసంబునన్.
- వ. వల్లభమనస్సమాకర్షణకౌశలాకౌశల సందేహంబునంజేసి యెందును
మనస్థైర్యంబు చాలక మఱియును. 142

ఉ. శ్రీలలితాంగరాగములుఁ జీరలు సొమ్ములు నేర్చి యేర్చి తా
మేలుతరంబుఁ దాల్చియును మెచ్చక మార్చుచు నెన్నిమారులుం
జాలక దిద్దినట్టిదియె సారెను దిద్దుచు మించుటద్దమున్
గేల ధరించి చూచుఁ బరికించుఁ బొరింబొరి పద్మసంస్కృతయల్.

నీ. కేళీగృహంబుముంగిట గరగరిక లా

లోకించు గంధాంబుసేక మరయు

నలుకుపూతలపరిమళముఁ బరీక్షించు

రంగవల్లికల తెఱంగుఁ జూచు

సకినలమంచంబుజాడ విమర్శించుఁ

గుంకుమపరపుభంగులు గణించు

హొంబట్టుతలగడయొప్పు విచారించు

నగరుధూపములసోయగము లెంచు

తే. నలరుటోవద్లు మేల్కట్లు నంగరాగ
పూర్ణసాత్రికలును గందవొడిబరణులు
జాలవల్లిక లాదిగా సముపభోగ
సాదనశ్రీలు పరికించు సారె కబల.

144

వ. ఇట్లు వర్తించుచున్న యన్నీలవేణి యాపువ్వు లాదరంబునం
బుచ్చుకొనియె నట్టియడ నిట్లు నట్టుఁ జెదరి పఱచుతుమ్మెద
పదువుపొది వదలి యొదిగి యదుకుమారుం డక్కుమారిక

సనరించు శ్రవణోత్పలంబులోనం గాన రాకుండ నడంగియుండె నప్పు
డప్పడంతి ముప్పిరిగొనురాగవేగంబునఁ బ్రియాగమన విలంబంబు
సహింపలేక బహిఃప్రాణంబు లననొప్పుశుచిముఖీరాగవల్లరుల నేక
తంబునకుం బిలిపించి శుచిముఖి కి ట్లనయె. 145

శా. రాఁ డయ్యెన్ హృదయేశుఁడీహృదయభారంబెట్లు సై తున్ క్షణం
బేడై యున్నది యేటికిం దడసెనో యేవిఘ్నముల్పుట్టెనో
నేడేతెంచుప్రయత్న మున్న నకటా నీతోడఁజెప్పండె యె
వ్వడిరీతి యెఱింగెనో యపుడు నన్వాక్రుచ్చి య ట్లాడగన్. 146

శా. అహా యప్పటికట్లు న న్దలఁచెఁ గా కంతఃపురంబు ల్గుదు
ర్గ్రాహంబుల్ పెఱవారికెట్లు చొర శక్యంబై నఁగానీకడున్
మాహాత్మ్యంబునమేటియంటి వనితన్ దావారికాత్యుగ్ర స
న్నాహంబెక్కడనుండు రావలసిననాఁడే యెట్లేనియున్. 147

క. వత్తు నవశ్యము నేడని
చిత్తము తమి రేచి యంతఁ జింత యొకతెపై
హత్తిన నది వృధపుచ్చినఁ
బుత్తురు మగవారిమాట పొసఁగదు నమ్మన్. 148

క. అనఘాత్మకుఁ డతఁ డాతని
నన నే మున్నది మదీయ మైనయదృష్టం
బును దూరుట గా కెట్లది
యొనర్ప నున్నదియె చంద్రికోగ్రదవాగ్నిన్. 149

వ. అని చంద్రు నుద్దేశించి. 150

క. నీశై త్యము నమ్మితి న
త్యాశన్ హిమధాముఁడును శుధాంశుఁ డనంగా

నోశశధర యేలా ఘృత

కోశాతకి వయ్యో దేమి గూడెడు దీనక.

151

క. చలున యొసరించినంతయ

ఫల ముష్ణత విడువు మిదియ పదివే లింకక

జలిపందిలి పెట్టుట కడ

వలఁబో మొత్తమియె మాకు వనజారాతీ.

152

సీ. శ్యామకంఠలలాటసామీప్యపరితప్య

మానంబులుగఁ గళల్ మార్చి మార్చి

సింధూదకాంతస్సమింధనబడబాన

లోగ్రక్మీలల సెగ నూని యూని

ప్రత్యమావాస్యసంభవదర్కసంయోగ

కలితాధికోష్ణిమఁ గ్రాగి క్రాగి

విప్రయోగోష్ణపాంధప్రానపరిపాన

భూమజం బగుకాఁక పొంది పొంది

తే. కూలకూటాహ్వయభ్రాతపాలు, పట్టి

పుచ్చుకొనుదాహకత్వంబు ప్రోచి ప్రోచి

యింతవేడిమి సాధించితేమొ చంద్ర

నన్ను నేఁచుటకే ప్రయత్నంబుతోడ.

153

చ. ప్రథమకళ త్నెలన్నెల నుపాయన మిచ్చుచు వహ్నిసూర్యులక

బృథుతరమైనమైత్రిఁ గడుఁబ్రీతులఁ జేయుటయీ దృశోష్ణిమ

ప్రథమఫలీభవద్విరహిబాధకె కావలయు నృశాంక యీ

పృథివి నధర్మి కెన్నఁ బరపీడయె యుత్తమబాధ మెపుడుక.

154

చ. చలునయె భ్రాంతిమూలము నిశాకర యింకొకఁ డెన్నిచూడఁగే

వలమును వేండ్రపుంబ్రకృతివాడవ యెట్లనినం జకోరముల్

వెలయుఁ గడంక నీయుడుకువెన్నెల జుట్టుచుదానఁ జేసికాఁ

కలవడ శైత్యముల్మరగిసట్టివి నిప్పులమేఁ తకోర్చునే.

155

మ. ఇటుగా కొక్కొకకాలదోషమున నొనేమో విపర్యాసమన్నిటి

యందు న్మలయానిలుండు నిదిగో నెమ్మేనికిం జాల నుత్కటతా

పంబొనరింపఁజొచ్చెనిదియుం ద్వచ్చుంద్రికాజాలసంఘటనా దౌ

ప్త్యము రాజధర్మ మనుచుం గౌర్యంబుఁదాఁ బూనెనో.

156

వ. అని దక్షిణానిలు నుద్దేశించి.

157

క. తలఁప జగత్పాణిఁడవై

వెలసిననీ విట్లు నన్ను వేఁచుటతగునే

యిల వెలుగు చేను మేసిన

మలయానిల యెద్ది కాఁపు మదిఁ జింతింపక.

158

వ. అని యతనివేడిమి మాన్పుటకై యనేకప్రకారంబులందూఁచి

యుం బ్రార్థించియు గుణంబు గానక విసివి యిట్లనియె.

159

సీ. అంతకాశాసనూయాతత్వ మరసినఁ

జలువకు నీకును జాలదవ్వు

రాద్రమూర్తి శ్వవార్తలు విచారించినఁ

జలువకు నీకును జాలదవ్వు

దహనసారథ్యశత్రురత భావించినఁ

జలువకు నీకును జాలదవ్వు

శ్రీఖండవిషధరోచ్ఛిష్టత యెంచినఁ

జలువకు నీకును జాలదవ్వు

తే. పలుకు లేటికి నీయందు మలయపవన

జలువ గల దనునట్టిసంశయముదగదు

వసుధ నెందైనఁ జండాలవాటితోస

బ్రాహ్మణగృహంబు వెదకుట భ్రాంతిగాడె.

160

ఉ. దక్షిణగంధవాహ నినుఁ దన్మలయద్రుమరూఢగూఢపా
 ద్భక్షణనింతకెంతయు నపాయముపొందదెపొందకుండఁగా
 నిక్షుశరాసనుండు విరహిశ్వసితో పచయక్రియ నివము
 క్తక్షయుఁ జేసెఁగావలయుఁగాక తదుష్ణతనుష్ణమెక్కఁగన్. 161

వ. అని మలయసమీరు నుపాలంభించి. 162

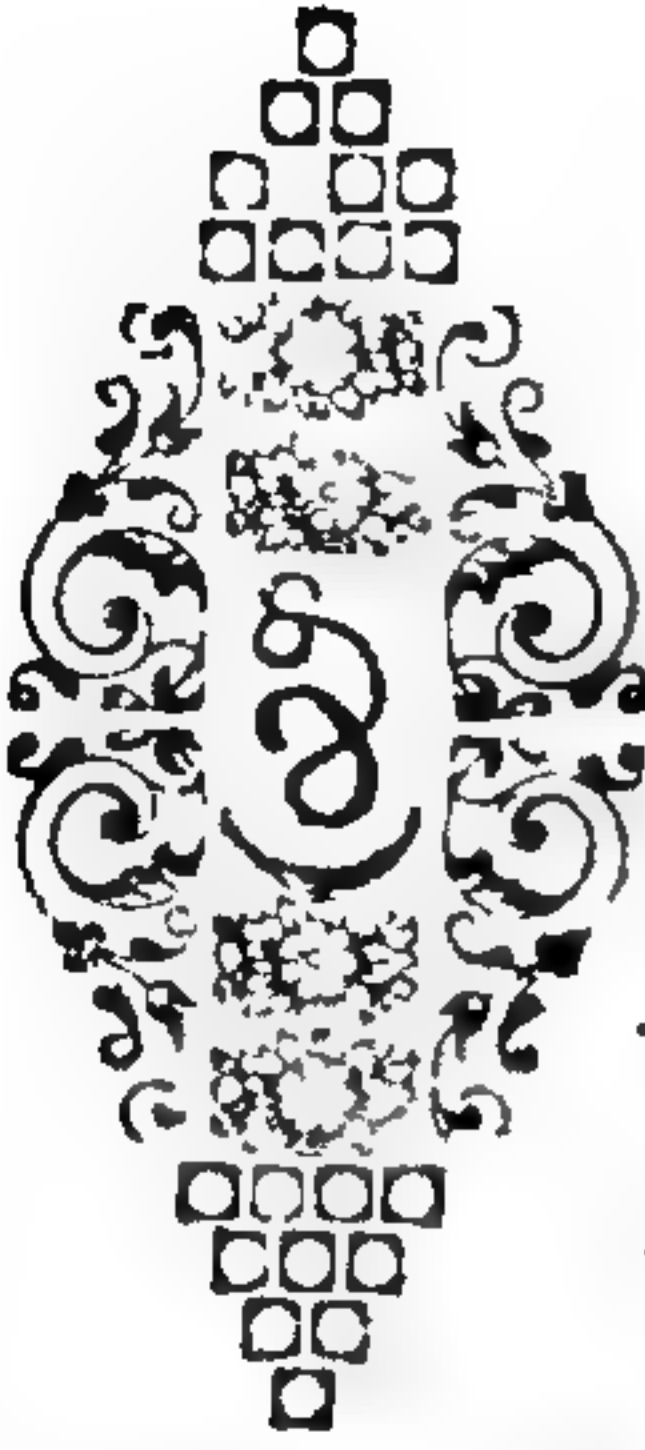
శా. పాథోరాసిగభీరు సద్వితరణప్రాగల్భ్యమందారుభూ
 నాథాస్థానవిధేయవర్తనునపై నఃపద్ధతీవర్తనున్
 యాథాతథ్యవిధప్రయోగవివిధోపాయార్జితద్విణ్మదో
 న్మాధఖ్యాతసునీతికాశలు నన్మర్గచ్ఛిదాపేశలున్. 163

క. వ్యాచక్షాణసుధీజన
 వైచక్షణ్యోదయాభివర్ధన వైద
 గీచుంచురనిజకృతమై
 త్రీచుంచువిశ్వంఖలాష్టదిక్చరకీర్తిన్. 164

మాలిని. అమలమప్రియసూనున్ యామినీశోపమానున్
 గమలభవమనీషున్ గణ్యవాక్సౌధిశేషున్
 శమదమగుణనిషున్ శాస్త్రచింతాగరిషున్
 బ్రమథపతిసుభక్తున్ బ్రహ్మవిద్యానురక్తున్. 165

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగితకవిత్వవైభవ పింగళి
 యమరనార్యతనూభవ సౌజన్యజేయ సూరయనామప్రణీతం
 బైనప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ
 జతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

ఫలతులసీనక్తుఫ

లాఘులజ్ఞాతివిచికిల ప్రముఖద్ర

వ్యాఫలుకృతేశ్వరపూ

జాఫలచిద్గణ్య నమరసచివవరేణ్యుక్.

1

వ. మన్మథు నుద్దేశించి యాకన్యకాతిలకంబు.

2

ఉ. భూనుతలీల రుక్మిణికేఁ బుట్టి మనోభవ మత్ప్రియత్వమున్,

బూనినవాఁడ వీవయఁట పూర్వపునీయతనుత్వధర్మమున్

మానకయేఁచుచున్న నదిమామకభాగ్యమునిన్నెటాడఁబోఁ

గా నెఱు వచ్చునో తడవఁగావెఱతున్ గరముల్మోగిడ్చెదన్.

3

వ. అని పలుకుచున్నప్పు డంతకంతకుం బెల్లయిన యాయల్లకభరంబునం

బెల్లగిల్లునుల్లంబుతాల్మి నిల్వరింపం జాలకయబ్బాలాలలామంబు.

4

తే. నాఁడె చనకుండ లేఖఁ బ్రాణములు నిలిపి

యంత భరపడి వచ్చి నేఁ డాత్మవేడు

నోర్వరానినాతమికి నట్లొనరఁ బలికి

ప్రియుఁడు తుదనిట్లువిడిచె నన్నియును వృథగ.

5

మ. అనుచున్ తెప్పలు తేలవైచుచు విశుష్యత్కంఠయై రుక్మిణీ

తనయా మీఁదట నైన నీవ పతివై తద్ధర్మ మీడేర్పుమీ

యనుపల్కించుకనాలుకన్ దడుపుచుం బ్రాణార్తి దీపింపఁ జ

య్యనఁ బూఁబొన్నున వ్రాలఁ బోవుటయు మీనాంకుండు చిత్తం

బుగన్.

6

వ. సంభ్రమంబునఁ గన్గోత్పలంబు వెలునడి నిజమాంబుతోడ. 7

క. హః తాలిమి నదలెదు సు

మేఁతెంచియె యున్నవాఁడ నిదె నీపతి న

నోతరుణి చూడు మని తా

నాతల్పమునందు నిలిచి యక్కునఁ జేర్చెన్.

8

మ. అతిశీఘ్రంబున నాలతాంగియుఁ దదీయాలింగనస్పర్శనా

మృతసేకంబున మూర్ఛదేఱుచునె యున్నీలన్మహానందమూ

ర్చితయయ్యెన్ మగుడఁ బదంపడి మదించేఱ్ఱబజ్జ

బతిఁ గఁతెప్పలు విచ్చి చూచి భయకంపస్వేదలజ్జాత్మయై. 9

క. చిరకాంక్షితనిజపరిరం

భరసస్థితిఁ జొక్కి యున్న పతిచేతులు స

త్వరత విడిపించుకొని యో

వరిలోనికిఁ బాటి పోయె వనజాక్షి వడిన్.

10

వ. ప్రద్యుమ్నండును శుచిముఖరాగవల్లరులం జూచి యిట్లనియె. 11

ఉ. సర్వయువాధికుం డనుయశం బెసఁగు న్నను నేలికొన్న మ

త్పూర్వసమస్తపుణ్య ఫలభూమిక మీచెలి యీవిలంబమే

నోర్వమిఁజూడకిట్లరుగుటొప్పునె తోడ్కొనిరండుపోయి గాం

ధర్వవివాహలీలకు ముదమ్మున మీరలె పెండ్లిపెద్ద లై. 12

వ. అనిన విని రాగవల్లరి నవ్వుచు నతనిం జూచి. 13

చ. తనవిరహసహిష్ణుతవిధం బఖిలంబును నీవు వింటి గా

యనయము నాడుకోఁగ నిపుడంచుమనంబున నెత్తుసిగ్గునన్

మునుఁగుచుఁగుందుచున్నదియొ ముద్దియనీతమకం బెఱింగి ని

ల్వనితెఱఁ గొక్కతప్పుగఁ దలంచెదు సూ చతురుండ నన్నిటన్.

వ. అని పలుకునంత నతనికి శుచిముఖయు ని ట్లనియె. 15

ఆ. సీవు సకలనాయికావిశేషస్వభా
వములు నెఱిగినట్టివాడ వైన
నాకుఁ దోచినంత యాకస్యచిత్తంబు
విధము నీకు విన్నవింతు వినుము.

16

ఉ. తాఁ గను వేగిరించె గద తద్గతి నీవు నెఱుంగ సిగ్గునక
లోఁగుచు నింతనుండి యిక లోనుగ నొల్లక పట్టఁబట్టఁగా
నేఁగుచుఁ గోరు నీబలిమి నీప్సితసిద్ధిగ వీపు గాన రా
డాఁగుట దీనిపేరు నిబిడం బిడి బాలిక కెల్ల నాత్మలోక.

17

వ. కావున నప్పడుచు త వేమి గలిగిన నదియు నొక్కయనురాగవిల
సనవిశేషంబకా నెఱుంగుకొని యనుగ్రహంబు వదలక పరిగ్రహిం
తుగాని వేఱొందుగఁ దలంచెదు సుమీ యేము పోయి యా
ముద్దియకు బుద్ధి చెప్పి యెత్తుకొని వచ్చెద మని రాగవల్లరియుం
దానును దత్సమీపంబునం దెరమఱుంగున నుండి తమపలుకు
లాలకించి వినుచున్న యన్నెలతపాలికిం బోయి యల్పస్వరంబున
నిట్లనియె.

18

ఆ. తలిరుఁబోడి మంచిదానవు గలిగి తి
ట్లరుగుదెంతురమ్మ యధపుమనసు
విరస మయ్యెనేని వెర వెద్ది మఱి చక్కఁ
జేయ నీవ చింత చేసి చూడు.

19

వ. అనిన శుచిముఖకి రాగవల్లరి యిట్లనియె.

20

క. అప్పటి కట్లరుదెంచుట
తప్పన రా దంత మనము దండ నునికిఁ దా
నప్పడుచుఁ దనము మానక
యిప్పడఁతుక యంత వెఱియే యికఁ జేయక.

21

వ. అనిప్రభావతి నవలోకించి.

22

క. వరుఁడు సమాగమకాంక్షన్

ద్వరితపడుచు నుండ నిచటఁ దడయుట తగదో

వరవర్ణిని రార మ్మొక

సరవిని దమి యుండ దెల్లసమయములందున్.

23

వ. అని కేలుపట్టి తివియఁబోయి యాలజ్జావతిచేతవిహల్పులబడినగుచు

నిట్లనియె.

24

క. ఏరీతిం బెనఁగిన నె

వ్వా రెఱుఁగరు నీదుగుట్టు వనితామణికో

భారోకండ్లంబాడిన

కూరుము లిపు డింత దాచుకొన్న సడఁగునే.

25

వ. అని నెండియు నతిప్రయత్నంబున.

26

సీ. విభుఁడు దండనె యిది వినుచున్నవాఁ డెంత

గబ్బివే యిది లజ్జక్రమమె యనియు

నతఁ డిది సరకు సేయమిగ భావించిన

నపుడేమి యగుదు వీ వబల యనియు

రసికశేఖరుఁడు సర్వజ్ఞుఁడు ప్రియుఁడు నీ

కొలఁదిన నడుచు భీతిలకు మనియు

సతిగోప్య మీశుభావాప్తిదీనికి నింత

తడయు లొప్పమి యెట్లు దలఁప వనియూ

తే. మఱియు నెన్నియె బిసిబిసిమాట లమరఁ

బ్రియము చెప్పియు నదరవైచియు హితాను

వృత్తిఁ దెలిసియు నొకకొంతమెత్తఁబడఁగఁ

జేసి కేల్వట్టి తిగిచె నాచెలువఁ గదల.

27

సీ. తిగిచిన రాక యిడిగిలం బడుచును ల

జ్జాలసత్వమున మల్లాడి యాడి

నిలునిలు మొకమాట గల దని నిలిపి ప

ల్కుట కేమియును లేక గ్రుక్కిగ్రుక్కి
యడుగడుగునకు నత్యంతనిర్భంధంబు

సలిపెడునందాఁక నిలిచి నిలిచి

తెరువున నర్గళాదిక మేది చేతి కం

దినఁ బట్టువిడువక పెనఁగి పెనఁగి

తే. యిందుబింబాస్య కడు నలయించె జెలిని

విసివిపోదుగదా యనువెఱపు నొదవ

విభునినూతనసంగమవేళఁ గరము

వక్రములు లో పడంతులవర్తనములు.

28

క. ప్రకృతిజ్ఞయు హితనిర్వా

హికయు నగుట నల్ల నల్లనేనుఁగుఁ గంబా

నకుఁ దిగిచినట్లుయత్నా

ధికతం జెలి తెచ్చె నాసతిం బతికడకున్.

29

వ. ఇట్లు తెచ్చి.

30

క. అనయము చేరిక యగుతటి

ననివార్యప్రీడ భయభరాకులగతి యై

తనవెనుక నొడుగ నొడుగఁగ

వనితామణిఁ దేర్చి తేర్చి వల్లభుఁ జేర్చెన్.

31

వ. ఇట్లు దగ్గఱఁ దెచ్చి యజ్జలజాక్షి యత్యుర్జితసముజ్జహాస దుర్జయ
లజ్జాసముద్వేగవేగయు నుద్దామరోమహర్షణస్వేదోద్భేదసాదిత ప్రకృ
తిమకరికాపత్రాంగరాగయుఁ బురస్థినితిపరిత్యాగయత్నసంక్షోభసం
చలీభవదుత్తరీయపార్శ్వపునఃపునరాలక్ష్యమాణవక్షోజ కుంభతటవి
జృంభణాభోగయునగ్రదృష్టిప్రసారపరిహారనియమనియతకటాక్షసం
చారచారుకర్ణగోళ కూలంకషలోలలోచనద్రాఘిమశ్లాఘనీయ ముఖ

పరావృత్తి పోనఃపున్యధన్యాయితోభయోపాంతభాగయు నై నయెల
నాగం జూపుచు నాపురుషరత్నంబుం గటాక్షించి. 32

చ. పడఁతులచర్య లిట్టివి నృపాలకుమారక నేటిదాక, గు
ట్టెడలఁగ నీదుకూటమియపేక్షఁ బడం గలపాటు లెల్లఁ దాఁ
బడియిపుష్టిష్టమబ్బుతఱిఁ బాటుచుఁదాటుచు నేక్రియంబెనం
గెడుఁ గనుఁగొంటె యంచుఁ జెలికే ల్గదియించె రతీశు చేతితోన్.

క. ప్రసుదంబున రాకొమరుఁడు
కమలాక్షిఁ బరిగ్రహించె గాంధర్వవివా
హముచే నయంముహూర్త
స్సుముహూర్తో స్తంచుఁ గెలన శుచిముఖ నన్వన్. 34

క. అపు డించుకతడ వన్యో
న్యపాణిసంస్పర్శసంభృతానందస్తం
భపరీతాత్మత నుండిరి
ప్రసంద మంతయును మఱచి పతియు న్సతియున్. 35

వ. తదనంతరంబ. 36

క. తనరెడులజ్జాభయవా
సన లుద్యోధమునఁ దనర సతి కనుఁగొని మె
ల్లన నిలుఁ డని యాన లిడన్
జని రొక్కకనెపముఁ జెప్పి సకియ లిరువురున్. 37

వ. అప్పుడు ప్రద్యుమ్నుండు. 38

క. నిలువక యటు పోచున్నా
రలికుంతల చెలుల నేల యానపొడిచె దే
జెలికాఁడఁ గానె యనిపై
దలి చెవితోఁ జెక్కు చెక్కు దార్కొనఁ బలికెన్. 39

వ. అప్పుడు. 40

చ. ఉవిద తమక్తి కంత చెవి యొగ్గక పోఁ బెనఁగ నివభుండుకే
 ల్లనిలిచిచుట్టు నించుకయెడన్ భుజముల్వలగొల్పి పొమ్మనన్
 సువదన వెల్వడం దిరుగ శ్రోణిభుజస్తనవేణికాభర
 శ్రవణకపోలముల్పులిని సారెకు సోకుచుఁ దేల్చ నింపులన్.

41

క. అంత.

42

చ. నళినదళాక్షి సిగ్గరితనంబు గదా యని యింతచెల్లునే
 యలయఁబెనంగితంచు విభుఁ డంగనహస్తము పట్టి నిల్పి చె
 క్కిలి మిగులం జెమర్పఁ బులకింపఁగ ఘర్మకణావళు ల్నఖం
 బులఁగొనిపాటమీటుచునుబొల్పుగమేనిమి రెంగరంబునన్.

43

సీ. మఱియుఁ గపోలచుంబనసమీపతయాస

రిత్తమంతనము సారెకు వచించి
 యభివీక్షణేచ్ఛ నమ్రాననం బెగనెత్తి
 కొనగోళ్ళఁ బలుమఱుఁ గురులు దువ్వి
 చనుగుబ్బ లంట ముచ్చట పడి మాటికిఁ
 బయిటపై నెరసులు పాట మీటి
 గనయంబు ముట్టుటకును జేరికలుగ వే
 మాటును మొలనూలిమణులు దుడిచి

తే. బెద రుడిపి వ్రీడజాడ్యంబు వదలఁ జేసి
 కాంత నొగి మెత్త మెత్తనఁ గొంగిలిం చె
 నీవి తనయంతటనె జాతె నెయ్య మెఱిగి
 పాణిఁ జెక్కిలి నొక్కి చుంబనముచేసె.

44

వ. తదనంతరంబ.

45

ఉ. శౌరిసుతుండు బాలికను శయ్యకుఁ దార్చి యదీర్ఘయత్నత
 ద్వారణసంప్రబుద్ధరసతం దరితీపుగ మించుబాహ్యనా

నారతభోగలీలల మనంబునఁ జొక్కుచుఁ జొక్కఁజేసెఁబో
తారతమల్పమల్పముగఁ దస్మతియోర్పుకొలందిఁ జేయుచున్. 46

తే. సౌరభమె చిక్క లోనికి జాతె నొక్కొ

రాయిడికిఁ గాక బహిరంగరాగ మెల్ల

ననఁగ నినుమడించుచు నంతరంగరాగ

మలరఁ బెనఁగిరి దంపతు లతులరతుల. 47

వ. ఇవ్విధంబున. 48

చ. స్వకుతుకపూర్తిగాఁగ రతి సల్పి సుషుప్తివహించి రంత నా
యికయునునాయకుండుఁ దమయిద్దఱియంగములున్విమిశ్రభా
వకలనఁ జక్కుజేరుపడ నై చినచంపకనీలకంజమా

లికలతెఱంగునం బరఁగ లేజెమట ల్నునుగాలినాఱఁగన్. 49

వ. అంత. 50

క. అరుణాంశుపటలి యనువా

సరరాజపురోధృతధ్వజంబుకొనన్ పి

స్ఫుఠిత మగురత్నమో యన

సురపతిదిశయందు వేగుఁజుక్క వెలింగెన్. 51

చ. యమకులచూళికాభరణ మంతట మేల్కని నిద్రచొక్కునన్

వదలినకొఁగిలినైలపునన్ బిగియించుచుఁ జెక్కుచెక్కిటన్

గదియఁగ నొత్తియొత్తి తనకాంతను మేల్కొలిపెన్ మృగాక్షియున్

నిదుర దొఱంగి చూచుచునె నేత్రములెప్పటి మూసె సిగ్గునన్.

సీ. అంతఁ గామిని కన్ను లరవిచ్చి సురతసం

క్షుభితవేషము పతి చూడకుండుఁ

దనదుచెక్కిలి మొగంబున కడ్డముగఁ జేర్చి

పొరిఁ బొరినది దాన పులకితముగఁ

గంగేల నతనికొఁగిలి యాఁగి యెడగొంచుఁ

జేలాంచలము పెఱచేతఁ దడవి

తెచ్చి పాలిండ్లమీఁదికిఁ జొనుపుచు నితం

బావృత్తి యరపి రెండవచెఱంగు

తే. కటితటం బెత్తి యెత్తి క్రిందటికిఁ బరపి
లోనుగా దానిపై యంచుతో నమరఁగఁ
బొక్కిలి గదించి పట్టి మూపున నరవిరి
పదలుతురుమానుకొనుచు లేవంగఁ గడఁగె.

53

క. ఈచాడ్పునఁ బానుపుపై

లేచుచుఁ గడు నింపు గులుకులేమవిలాస

శ్రీచేఁ జిత్తము గరఁగఁగ

నాచెలువుఁడు మగుడఁ దిగిచి యక్కునఁ జేర్చెన్.

54

వ. తదనంతరంబ కార్యంతరచింత చిత్తంబునఁ బొడమఁ దనవదనంబు
ముదితచెవిం గదియించి యోయువిద యిది మొదలుగ మాపు
లెల్ల నిచ్చటకివచ్చెదఁగాని తేపులు దప్పకుండ మావిడిదిన యుండ
కున్న రహస్యభంగంబు పుట్టిన మనమనోరథంబు విఘ్నాకులం
బగుంగావున నిక్కడనుండి మదీయనివాసంబు దాఁక భూవివరంబు
గల్పించుకొని పోయెదఁ దద్ద్వారం బన్యుల కెరుకపడ కుండునట్లుగ
సంవరణంబు గావింపుమనిచెప్పి యప్పలుకులకు నాలజ్ఞావతి యంగీ
కారసూచనంబుగాఁ దలయెగుర వైవ నుక్త ప్రకారంబున నిజ
నికేతనంబునకరిగెఁ బ్రభావతియుఁ దద్ద్బిలంబుతగుతెఱంగున సంవృ
తంబు గావించె నంత.

55

మ. సమయాభిజ్ఞతఁ గుక్కుటంబు 'వివిధచ్ఛందస్త్రియామాంతరం

తిమయామో భగవా నృషిః కుసుమధన్వీ దేవతామానినీ

రమణాయాం వినియోగ' యంచునిదియారంభించెఁ గాఁబోలునా

నమరెం దద్ధ్వని మానిసుల్ రతికిఁదామైనాథాలం బైకొనన్.

56

న. మరియు నాసమయంబున వాసరప్రత్యాసక్తినిమిత్తనిరహశంకాస
 మంకురితసంతాపంబున లోపలిపట్టు వదలివెలికినిర్గమించునిఖిలకాము
 కద్యంద్యసముదయహృదయంబులచలువలర ద్రోవ యడ్డగించి గడ్డు
 డికి యాక్రమించెనోయనఁగఁదనరారుచు హారమాక్తికంబులత్యంత
 శైత్యంబునం బ్రవర్తిలై నచిరభావియైన భావజవశంనదస్త్రీపురుష
 పరస్పరపరిరంభవిశ్లేషభేదవేదనాప్రాచుర్యంబు సూచించుభంగి నొం
 డొంటియంటు విడిచి బిరుసెడలినదళంబులతో నతివిరళం బగుచు
 మేల్కట్టుపువ్వుదండలు దమయంతర్గుణంబులకొలఁది విశదంబుగాఁ
 దెలిపె నన్యోన్యసన్నిధిం జెన్నుమీఱ దంపతు లింపుసొంపున నాద
 రింపం బెంపొందుసౌభాగ్యవై భవంబు నేటి కిదియకదా యను
 హృదయాత్సుక్యనిలసనవిశేషంబునం బోలెఁ దాంబూలంబు లచలి
 తంబుగా రుచులప్రచురతంబచరించెఁ బ్రచురసురతంబులఁ జరించు
 నుద్దామయావనమదమదనమత్తమత్తకాశీనీమణుల మణితరణితంబుల
 జోక లేక సంతన గ్రహించి యంచితప్రేక్షాదక్షతం బరీక్ష యిచ్చు
 భావ మావహిల్ల గృహశారికాకీరపారావతకులంబులును గలకలితల
 యలలితకలకాకుభావంబు దులకించుకులుకుటెలుంగుఁ గలకలికిపలు
 కుల వికలంబులుగాఁ గులుకరింపదొరకొనియెఁ బ్రతికలనననవా
 యితప్రౌఢియువమిథునరతిపరిమళంబులఁ గలపడంబయిపోలుపెసఁగ
 వికసనారంభశుంభదంభోజముకుళసుకుమారసౌరభంబు సారెకు వెద
 చల్లుచు నల్లనల్లన సంచరించు చల్లకరువలిబలంగములు తెరువదుల
 తనువుల నవిరళముగఁ దలకొనం బులకాంకురంబులు మొలపించు
 గతగినసావసాన సమయంబున జగీషితదేశాంతరుండై న భాస్వంతు
 చేతనాత్మతేజస్సమర్పణానల్పలాలనాపురస్సరంబుగా నియోగింపం
 బడియుం దమతమయున్న భవనంబుల నివసించుకొంచెపుఁజీఁకటులనే
 కాని నానాతమోనీకంబులం బోకార్ప లేనితప్పు గలిగియున్నయవి

గావున నావేళ కాసన్నం బయిన యావాసరాధీశురాక యాకర్ణించి
కార్యవైకల్యంబున నాకులత్వంబు నొందెనో యన నేపు దఱిగి
దీపకళికలు వెలవెలంబాతె విక్రమవిహారంబు ఘుగియించి గవుసెనఁ
బొదివిన కుసుమకోదండువెండిజల పోతదళుకుటరిగ తెఱంగున
మెఱుం గడంగి యుదురాజమండలంబు మాఁగుడువాటి కానిపించె,
దొల్లి నిజసంతతి హితార్థినియై సురభి ప్రార్థింప నిలింపవిభుం డమ్మ
తం బిడుట ప్రత్యక్షం బయ్యెనో యనునట్లుగా దట్టం బగుచు
శాద్వల ప్రదేశంబులం బ్రకాశించుముక్తాఫలస్థూలప్రాలేయబిందు
బృందంబు పశ్చిమరాత్రిగోచరప్రచార్యమాణసశువిసరంబులచేతఁ
గనవుతోఁగూడ గ్రసింపంబడుచు నుండ గగనముకురపరిదృశ్య
మాన తదీయ ప్రతిబింబ విభ్రమ దృఢీకారపారీణంబు లై తార
కంబులు క్రమంబునం బలుచగాఁ దొడంగెఁ బ్రాబోధికంబు లైన
భూపాలదేవగాంధారిప్రముఖరాగా భోగసౌగంధ్యబంధురగాంధర్వ
నాదమేదురమృదువాద్య విశేషపోషిత సూతమాగధాది క్రియ
మాణ స్తుతిపాఠరవంబులు ప్రభుద్వారంబులఁ దోరంబు లైసొంపు
మీతె నపరరాత్రస్వాధ్యాయాధ్యయనశబ్దస్థానంబుల నైనయాదేశం
బులుంబోలె నిర్భరక్షీరభారభిద్యమానపీనాపిన స్మార్యమాణతర్ణకో
పసరణరణరణక సంభ్రమసముదితసముత్థానధై నుకగంభీరహంభార
వంబులువిజృంభించెఁ జంద్రాస్తమయసంభవక్లేశభవపరిఘూర్ణార్ణవ
ధ్వానంబు పెక్కువను వెక్కిరించినట్లు మిక్కిలి నక్కజపుబాహు
శ్యంబు నెరపుమహాసందోహదోహనిస్వానసాహచర్య సమధికదధి
మధనవిధివిహితఘుమఘుమఘోషంబు లందు గండాషితదిక్కుంబు
లగుచుఁ బిక్కటిలై నప్పుడు.

సీ. మును విలూనం బై న్నదినపాదపము మొదల్

మగుడఁ జిగిర్చినచిగు రనంగ

గతని ద్రశ క్రేభకర్ణతాళానిలే

రితకుంభసిందూరరేణు వనఁగ

ధ్వంతజాలముమీఁద దండెత్తుభానుమం

తునివెలిగొల్లెనతోఁ పనంగ

మాఁగ్తాండపథరోధిమందేహబలపదో

ద్ధుతపూర్వనగధాతుధూళి యనఁగ

జే. వనజరంగస్థలిని నాట్యమునకు వచ్చు

సిరికిఁ బట్టినకెంబట్టుతెర యనంగఁ

బ్రాగ్విశాలిప్తఘృస్మణాంగరాగ మనఁగ

మెఱసె నరుణోదయపుదీప్తి మింటికెలన.

58

చ. అనుదితసూర్యహోము లగుయజ్వలప్రజ్వలదగ్నిదీప్తులొ

ద్ద నమరసోమిదమ్మలమిథఃకషణోల్లసితస్తనంబులన్

దనరుచు గేలి చేసెఁ గడుఁ దత్సమయాత్తపరస్పరోపగూ

హనరసరంగదంగకరధాంగపతంగతతారుణద్యుతిన్.

59

ఉ. ఏఁ గలలోన నొం డెఱుఁగ నీవె విభుండవు సందియంబు నా

పైఁ గలదేని చూడు మని ప్రాగ్విశ గౌతమదారజారునిన్

దాఁ గడు నమ్మఁ జేయుటకుఁ ద్రాగఁగ నెత్తెడునట్టియెఱ్ఱగాఁ

గాఁగినమద్దుచంద మెసఁగం గనుపట్ట నినుండు నుష్ణశక్.

60

వ. అప్పుడు.

నీ. బిగువుఁశాగిళ్లచేఁ బ్రియుబాహుపురు లొత్తి

కుమ్మెలు వోయినకుచతటములు

వరుమేన నొఱసి పోవఁగఁ జిట్టినట్టిగం

ధపుఁబేంట్లతో నొప్పునఖిపదములు

రమణుకుండలపీడనముల రేఖలు మాయ

కలరు చున్నకపోలఫలకములును

బ్రాణేశదశనకోరకశిఖాసంసర్గ

మునఁ గందినట్టికెమ్మోవిసిరులు

తే. నిలువుటద్దాలచేరువ నిలిచి నిలిచి

పలుమలును జూచుకొనుచు నాబాగు సడలఁ

జేయఁ జాలక తడసె దై తేయకన్య

ప్రాతరుచితాంగసంస్కృత్యాపరత లేక.

62

వ. అంత నచ్చటికి శుచిముఖరాగవల్లరు లరుగుడెంచి యాచంచలాక్షి

యున్న చెల్వ దవ్వుదవ్వుల నవలోకించి నవ్వుచు.

63

ఉ. పుక్కిటతమ్ములం బుమియుప్రాద్దునుగాదొకదమ్మ నేడుమా

యక్కకు నిప్పుడిట్టిటఁ బ్రియంబునఁజూడఁగఁగల్గెఁ జాలుమా

కిక్కడి కేగుడెంచుట నభీష్టరతి న్వసివాళ్లు వాడునీ

చక్కనిరూపము న్నిదుర చాలనికన్నులుఁ జిట్లుగందమున్.

64

వ. అనుచు డగ్గఱ నేతెంచి.

65

సీ. పలుగర సేయక పసుపును నలిపించు

కొనక మొగంబునుజ్జనము లేక

పరిశుద్ధవస్త్రంబు ధరియింపక కంచంబు

లోగిఁ జిక్కు పుచ్చి క్రొత్తక ముడువక

ప్రత్యగ్రతిలకధారణ మొనర్పక నవీ

నముగఁ గాటుక లోచనముల నిడక

తగునట్టిసొమ్ములు దాల్చక దినముఖ

నియమపుణ్యంబు లెవ్వయుఁ జలుపక

తే. నీవు తడయుట చోద్య మోనీరజాక్షి

ఘనము గాఁబోలు శ్రమ మట్లుగాక రతుల

చిన్నై లింపునఁ జూచుకొం చున్నదాన

వేమే విఘ్నమై వచ్చితి మెఱుంగ కేము.

66

వ. అని పరిహాసగర్భంబుగాఁ బలుకుచు లజ్జారోషభూషితంబులయిన
యా యోషారత్నంబు చేతియదరువ్రేతలు తమకు నూతనోత్స
వంబు లగుచుఁ గౌతుకం బొనరించుచుండఁ బ్రవర్తిల్లుచున్నంతఁ
జంద్రవృక్షగుణవతు లటమున్ను నిజవల్లభ సమాగమంబునకు నుపా
యంబు గానక శుచిముఖికోడి విచారంబు గోరుచు నుండుటంజేసి
యమ్మరాళిఁ దమనిలయంబున కెలయించుకొనిపోవుటకు నుద్యో
గించి ప్రభావతీ దర్శనమిషంబున.

67

క. లలితప్రియసంభోగా

కులవేషము చక్కదిద్దుకొన నెడ లేమిం

గళనళ పడుచుఁ బ్రభావతి

యలుక నతర్క్యగతి వచ్చి రచటి కిరువురున్.

68

సీ. ఈతెఱంగున వచ్చి యాతరుణీమణి

చందంబునకుఁ గొంత సందియంబు

మదిలోనఁ గదలింపఁగఁ గ్రమంబున విమ

ర్శించి తదాకారచేష్టితముల

కతమునఁ బురుషసంగతికల్మిఁ బదిలంబు

గా నిశ్చయించి యక్కాంతమోద

భావసంసూచనపాండిత్యగంధివి

లోలకటాక్షావలోకనముల

ఆ. కలిమి మొలకనగవుతఘకుతోఁ బలుమఱు

నగుచు నొకకొకళ్ల మొగము చూచి

యంతఁ గనినయర్థ మాప లే కిట్లని

పలికి రాసఖ విన జలజముఖులు.

69

ఉ. ఎంతయు మేన వింతవన లేర్పడుచున్నవి యప్ప గంటె య

త్యంతము నిద్ర చాలమియు పక్షులు తెల్పెడు రాత్రియెందయో

కొంత విశేష మబ్బినది కోమలికి న్మముబోంట్లకుం గడున్

సంతసమేకదా తనదుజవ్వన మెవ్వలనన్ఫలించినన్.

70

వ. అని మర్మంబు దాఁక నాడుచు నావ్రీడావతిమొగంబుఁ జూచి. 71

క. ఏమైన నయ్యె నిక నే

లా మీఁసినపనికి నిట్టియంతిపురములో

నోముద్దరాల యేగతి

నీమహిమ గడించుకొంటి విది వెఱుగు కడున్.

72

నీ. అని యుల్లసము దోఁప నాడుమాటలకు వె

ల్వలఁ బాటుచును దైత్యవిభుతనూజ

కలఁగి రహస్యభంగభయంబుచేతఁ బ్ర

త్యుత్తరం బేమియుఁ దోఁప కునికి

నిట్టటు గ్రుక్కుచున్నట్టిలా గరసి యా

యతివకుఁ దనచెలియండ్రగుట్టు

బయలు సేయక యున్నఁ బాయ దీవెడఁగుఁబా

టనియు వారికి నిది యభిమతార్థ

ఆ. సిద్ధిహేతు వనియుఁ జిత్తంబులోపల

నీతిసరణిఁ బరిగణించి చూచి

యాసునాభసుతల కంచపడంతి యి

ట్లనియె నుచితఫణితి యతిశయిల్ల.

73

క. ఇది యెంత పేర్చెదరు మీ

చదివినరూకుననె తానుఁ జదివినయది మా

సుదతియు మొదల ఫలించెన్

దదభీష్టుము పెద్దపిన్నతనములవరుసన్.

74

వ. అనుటయుఁ దెలి వొందినమొగంబుతోఁ బ్రభావతి యా విహంగిం
జూచి. 75

క. ఎట్టెట్టూ మును వీరల
గుట్టులు నీపోగునకుఁ దగుల్పడినదియే
యెట్టుండె నట్టె చెప్పుము
గట్టిగ నాపుడు మరాళకామిని నగుచున్. 76

వ. తను నధికభయలజ్ఞానమాకులచిత్త లగుచుం గనుసన్నల వారించు
చున్న చంద్రవతీగుణవతులనంకం గనుంగొని చెప్పం గొంచించు
టయు నక్తంచరరాజనందనయుం దనమీఁద నాన లిడుచు నడిగినం
బులుఁగుపడంతి తదనుజల విలోకించి. 77

ఆ. మీర లూర కుండ రీరు దువ్వఁగఁ బేను
వచ్చు ననుట వినరె వనితలార
యాన పెట్టి యడుగ మాన రా దిఁకఁ జెప్ప
వలసె మీరహస్యవర్తనములు. 78

వ. అని పలికి ప్రభావతితోడం బ్రద్యుమ్నలేఖాహరణం బొనర్చిన
చిలుకసుద్దులు మొదలుకొని వారిప్రయత్నంబు సకలంబునుం
జెప్పిన నవ్వుచు నాపువ్వఁబోడి వ్రీడావనతవదన లై నయముద్దియల
నీక్షించి. 79

క. మునిముచ్చలార మీచే
సినపని యటు గట్టిపెట్టి చేకొని యేలా
ననుఁ దఱిమితి రిఁక నేమియు
ననకుఁడు నాతోడిదొంగ లై తిరి మీరున్. 80

వ. అనిన నాయింతికి శకుంతకాంత యిట్లనియె. 81

తే. లలన యెంతటివారు గావలయు నెందు
నైన నీతోడివారు గా నంత కీపుడు

ప్రియునితోఁ జెప్పి నీవు రప్పించ కున్న
వీరలకు నెక్కడిది నిజవిభులరాక.

82

ఉ. ఎల్లియు నేఁడు నీకు హృదయేశ్వరు నెద్దియుఁ బల్కు సిగ్గుచే
నుల్లము గొల్పదేని విక-వోత్పలలోచన యేన నేఁడు నీ
వల్లభుతోడఁ జెప్పెద నవశ్యము నీచెలియండ్రకోర్కి సం
భిలైడునట్లు గాఁగ భవదీయనియోగమహత్వశక్తిచేఁ.

83

వ. అని తన్నయనచేష్టావిశేషంబున నంగీకారంబువడసినదియై సునాభ
తనయల నభివీక్షించి యీప్రభావతికిం బతియైన వాఁ డతిలోక
మహిమమహనీయుం డై నయొక్కదివ్యపురుషుండు గావునఁ దదను
గ్రహంబునందక్కఁ దక్కినయుపాయంబుల నీయంతఃపురంబు మీ
వరులకుం జొర నలవిగా దని తలపోసి యిట్టినీతి నిశ్చయించి పలికితి
నని పలికి యిట్లనియె.

84

క. మదితహతహ విడిచి యిఁకన్

ముదమున సతులార కొంగు ముడి వేసికొనుం

డిదె నేటిమాపటికిఁ గూ

ర్చెద వాలాయముగ నేను బ్రియులను మిమ్మున్.

85

క.. అని హంసి మృదుస్మితశో

భనలజ్జావనతవదనపద్మంబులతోఁ

గనుపట్టువారి నిండ్రకు

ననిపించె నిశాచరేశ్వరాత్మజచేతన్.

86

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూమణుల నమ్మించినది యై యంచబోటి నాటి
రాత్రి యాదపులవిడిదికిఁ బోయి యేకాంతంబునఁ బ్రద్యుమ్నగద
సాంబుల మువ్వరం గూర్చి.

87

క. సాకల్యంబున మీప్ర

త్యేకపుఁబను లైనఁ గాని యెద్దియు నాకుఁ

బై కార్యము దెలియదు నా

కాకస్వామికిని జెప్పి యనుపుట కనుడుఁ.

88

ఉ. అందఱకుం దలాయొకటి స్వార్థముగల్గుట దోఁపఁబల్కెనం

క్రందనకార్యవర్తనము గాకయు నాకును బోలె నెవ్వియే

నిందు నిజార్థము ల్కడమయిద్దఱకుం గలవేమొయంచు నా

త్మందలపోత పూనిరిసమంబుగనప్పుడు వారు మువ్వరున్.

89

వ. శుచిముఖియు వారిభావంబు భావించి.

90

క. మీమీప్రత్యేకార్థము

లేమియు నొక రొక రెఱుంగ రేమొ వినుం డం

చాముపురకు ముపురకుఁ గల

ప్రేమవతుల తెఱఁగు వారిప్రేమలుఁ దెలిపెఁ.

91

వ. తెలిపి ప్రద్యుమ్నం జూచి.

92

క. నీ వొకఁడవు మాయావివి

గావునఁ బ్రియపొందుఁ గంటి గాని యితరుల

త్యావిలధృతి నున్నా రి

ప్రావాప్తికే ద్రోనఁగాన క్కాత్మలలోనన్.

93

వ. కావున వీరలయభిమతసిద్ధియు భవదధీనంబ యిందులకుఁ దగిన

యుపాయం బూహింపుమనియె నప్పుడా మువ్వరుం బరస్పరరహ

స్యకార్యప్రకటనంబునకు నవ్వుచు సుహృద్భావ సుభగంభావుక

నర్మసంవర్జితవచనంబులతో నొండొరుమొగంబులు గనుంగొనుచు.

క. నీవచ్చుకీవి గని యా

రా వాసవకార్యపరత యను చుంటిఁ గటా

నీ వీతెఱఁగే యన మఱి

నీవో యన నీవో యనఁగ నిగిడె న్నగవుల్.

95

వ. అంతఁ బ్రద్యుమ్నుఁడు శుచిముఖుఁజూచి నీవు సునాభతనయల
కడకుం జని తమహృదయేశ్వరు లిదె వచ్చెద రని యూటడింపు
మని పనిచి తానును గదసాంబుల కిష్టపిద్ది యగునట్లుగ నాత్మకల్పిత
భూవివరద్వారంబున దానవేశ్వర కన్యాంతఃపుర ప్రవేశంబు గలి
గించి నిజాంగనం గూడి రమియించుచుండె నప్పుడు.

96

నీ. ఆననాంభోజవ్యపావ ర్తనాముహు

ర్విఘ్నతాధర పానవిలసనంబుఁ

గరకృతాంతర్ధిభంగురితకపోలచుం

బనరణరణకసంభ్రమభరంబుఁ

బ్రసభాపహృతకుచప్రావరణాంశుక

స్థానాభిషిక్తదోస్స్వస్తికంబు

సముపోధజఘనవస్త్రప్రయోజనసమా

దిష్టోరుయుగమిథోవేష్టనంబు

తే. నగుచుఁ దనసిగ్గుపెక్కువ యవిరతంబుఁ

గరకరి యొనర్ప రాయిడిఁ గరముఁ గెరలు

నతనురాగవేగంబున నతిశయిల్లు

రమణురతి నొప్పె నొకకొన్నిరాత్రు లబల.

97

వ. అంత.

98

ఉ. సిద్ధితి మాని నేటినిశఁ జిత్తములోపలికాంక్ష దీఱఁ జ

న్గుబ్బల నొత్తి యేనెమునుగ్రుచ్చి కవుంగిటఁజేర్చెద నివ్వభం

గొబ్బునఁ బట్టి దంతశిఖినొక్కెద మోవియునంచుఁగోరునా

గుబ్బెత రేపులెల్లఁ దఱిఁ గొంకు నిరంకుశలజ్జపెంపునన్.

99

క. యాదవుఁ డంతట రతులవి

భేదములు గ్రమక్రమాభ్యుపేతములుగ నా
పైదలికిఁ గఱపి చిత్రా

పాదిసురతరాజ్యమునకుఁ బట్టము గట్టెన్.

100

వ. అందు.

101

క. ఏవిధిఁ బతి వేడినఁ బుం

భావాదిని లజ్జఁ దొట్టుపడుఁ గాని తుదన్
యావనపుంజిందఱ గొని

భావజుసివ మెత్తి యతివ ప్రాధిమ నెరపెన్.

102

ఉ. ఆచనువ్రేఁగు నట్టిజఘనాతిభరంబు విరోధి గాక తో

డై చపలాక్షి కిం పొసఁగె నప్పు సముద్గమవేగనున్నమై

భేచరచక్రసామ్యధృతికిం దగ నొక్కటి మీఁదికిందివన్

భూచరచక్రసామ్యమునుబొందెదదన్యముక్రిందికీడ్చుచున్. 103

వ. తదనంతరంబ.

104

సీ. గుబ్బపాలిండ్లు గన్గొనువేడుకను మించు

గాఢపరీరంభకౌతుకంబు

గాఢపరీరంభకౌతుకంబును మించు

జఘనలోలుపహ స్తచాపలంబు

జఘనలోలుపహ స్తచాపలంబును మించుఁ

దిలకమంటినకురు లిద్దుతమియుఁ

దిలకమంటినకురు లిద్దుతమిని మించు

వాతెఱచవు లానువలపుపెంపు

ఆ. వాతెఱచవు లానువలపుపెంపును మించు

రతులరహియు రతులరహిని మించు

నధరరసము విఘటితాన్యోన్యముగఁ దత్త
ఱిలుచుఁ బతి రమించెఁ జెలువఁ గూడి.

105

వ. ఇత్తైఱంగున నమ్మత్తకాళిని హృదయేశుచిత్తంబు రంజిల్ల నుల్లిసిల్లెఁ
జంద్రవతీగుణవతులుం బతులచేత నతులానురాగపూర్వక నివర్తిత
గాంధర్వవివాహాలగుచుం గ్రమప్రవర్ధమాననా నారతిప్రాగల్భ్య
నిర్భరంబు లగువిహారంబుల నతిశయిల్లి రివ్వధంబున.

106

సీ. అతియత్నరుద్ధలభ్యాశ్లేషచుంబన
కుచపీడనాద్యమై కొన్నినాళ్లు
మందమందక్రియమాణనానాప్రాతి
కూల్యాభిరామమై కొన్నినాళ్లు
కృతకప్రమాదానుమతసముల్లసదసం
కుచితక్రియాకమై కొన్నినాళ్లు
వీరళత్రప్రాతిరస్కరిణీపరిస్ఫుర
త్కుతుకసంరంభమై కొన్నినాళ్లు

తే. ప్రకటముఖరితమేఖలారణితగుణిత
మణితఘంటారవాఘోష్యమాణమస్పృణ
కుసుమసాయకౌద్ధత్యమై కొన్నినాళ్లు
రతి జరుగఁ జల్పి రతివలు పతులసేవ.

107

వ. అందు నొక్కనాఁడు.

108

శా. ప్రద్యుమ్నండు ప్రభావతీరతివిహారప్రాధిసారస్యసం
పద్యక్తి గడుఁజొక్కి దక్కితి రతీ మత్ప్రాణమానీకు నం
చుద్యత్ప్రేమసమృద్ధిఁబల్కె నదియామోషాలలామన్ శ్రవ
స్సద్యఃపాతనిశాతశూలసమమై చాలంగ నొంచె న్వసన్.

109

క. ధాత్రిఁ జిరార్జితతాదృ

క్చీత్రమిథఃప్రేమ నుల్లసిలుచో బెరు కే

మాత్రము లే కెనసినప్రియు

గోత్రస్థాలిత్య మోర్వఁ గోమలివశమే.

110

ఉ. ఏ మని చెప్ప నప్పు డనురేంద్రసుత న్నకలాంగసంపదు

ద్దామరణోత్సవానుపమ తత్పథ మక్షణసంభవత్సుఖ

శ్రీమయ మూర్ఖఁ జేడ్పడఁగఁ జేసెను దుఃఖపుమూర్ఖయైకడున్

భామల కట్టిచో సవతినామము మారణమంత్రమౌఁ జుమి. 111

తే. ఆప్రభావతి కొంతనే పవ్విధమున

మానదుఃఖనిశ్చేష్టిత యైనవెనుక

నుస్సు రనుచును వేడినిట్టూర్పు నిగుడ

వగలఁ బొగులుచుఁ బొరలె మార్మొగముగాఁగ.

112

తే. అరిగె శయ్యాంతరమునకు నంత లేచి

యతివరో యిది యేమి నాయందుఁ దప్పు

గలిగెనో యంచుఁ దోన రాఁ గడఁగువిభుని

నట్లు రాకుండ ఘనమైనయాన వెట్ట.

113

క. ప్రద్యుమ్నుఁడు తా నటు చను

నుద్యోగము దక్కి యుస్సురుస్సు రనుచు నా

హృద్యతరాంగినియోగము

సద్యపరితాప మొసఁగ సందేహమునన్.

114

వ. తనకుఁ గొంతసమీపంబున నొక్కపర్యంకంబున నవ్వలిమొగంబుగా

శయించి యున్నయాప్రభావతికిఁ గర్ణకోచరం బయ్యెడుపాటి

పరిమితస్వరంబున నిట్లనియె.

115

ఉ. తామరసాక్షి నావలనఁ ద ప్పొక తెయ్యదియైనఁగంటిచో

నామదితాల్మిచూడఁగ మనంబునఁగోరియె యల్లికూడినం

బ్రేమలువింతయింపునవరించునటంచునొ యల్కచొప్పుగా
కేమయిన న్నిమిత్త మొకయించుక కల్గెనొ లేచిపోవఁగన్. 116

క. అనుటయు ఘనదుఃఖవశం

బున నొకయుత్తరము నీక పొలఁతుక నిట్టూ

ర్పు నిగిడ్చి యూర కుండిన

దనుజారిసుతుండు ప్రచలితం బగుమదితోన్. 117

శా. నాయం దేయది తప్పుదోచినది యోనారీమణి నీకు దుః

ఖాయత్తత్వముచూడనిక్కమిది మత్ప్రాణంబవీవెందునుం

జేయన్నేర్తునె తప్పు నీకు నిది నీచిత్తంబురాఁ దెల్పుకో

డాయన్వచ్చెద నాకురాముదలపెట్టంగఁదగున్సత్కృపన్. 118

వ. అట్లుం గాదేని.

తే. వనిత యిటువచ్చి నీవు నీవలయుసోదె

గొనుము దప్పున్న మఱి నాకుఁ బెనఁగఁ జోటు

గలదె నీమెలనూలునఁ గట్టువడుదుఁ

బూనుమను నీవు మెడఁబెట్టుపొగడదండ. 120

క. నావుడును గంఠగద్గది

కావికృతి యడంచుకొంచు ఘనయత్నత వ

ర్ణావలి యేర్పడఁ బలికెఁ బ్ర

భావతి చెవియొగ్గి తనదుపతి యాలింపన్. 121

చ. అనఘుఁడ నిన్నుసోదెగొను సంతటిదాననె యేను దప్పు లే

దునుదలపోయ నీవలనదోసమె యాత్మను బాయకున్నవా

రినిబలుకొక్కమా అనుసరించుట మేనదివించునేదొఱం

గని పెనుదప్పునాయదియ కాక పదింబదిగాఁగ నెంచినన్. 122

ఉ. అట్టిమదీయ మైనవపురాశ్రయలోభమహాపరాధమే

గట్టిగలేచి వచ్చుటకుఁ గారణ మైనది నాకు దోసముల్

గట్టెడునీమృషాచటువికారముఁ జూడఁగఁజేసి యిప్పుడున్
దిట్టును రట్టు నర్హ మగుదీనికి నిన్ననఁజెల్ల దేమియున్. 123

తే. దూఱఁదగు నిన్ను నొకటికిఁ దొంటియట్ల
కల్లకూరిమి నెరపువాక్యముల నన్ను
నిప్పుడును బయ లేదించె దిదియకాదె
కుటిల తడిపాఁత గుత్తుకగోయు టనఁగ. 124

ఉ. వట్టిప్రియోక్తు లెందుఁవగవా మిముబోంట్లరసజ్ఞ కాత్మ ను
న్నట్టివ కాక యిప్పు డివి యిట్టివయైనను నీకు మోహపుం
బట్టపుదేవి యైనరతిభ్రాంతిన పల్కె దవేమొ నాథ యే
గట్టిగ నారతిప్రమదఁ గాను ప్రభావతియండు నన్నిలన్. 125

క. అని మానదుఃఖ ముద్దీ
పన మొందఁగ నవ్వధూటి ప్రక్క లెగయ నే
డ్చెను వెక్కి వెక్కి లోలో
ననె యకటా ! యిదియు జీవనమె నా కనుచున్. 126

క. నాయకుఁడును దాను మును ర
తీ యని తద్రతులసంగతిన పల్కినప
ల్కా యింతికిఁ గోపము రాఁ
జేయుట తద్వచనరీతిచేఁ గని నగుచున్. 127

క. రమణీ యిందాఁకను దెలి
యము నీయల్కకు నిమిత్త మదియే భవదు
త్తమరతి నేఁ గరఁగుచు మె
చ్చమరఁగ నట్లంటిఁ గాని నది తప్పగునే. 128

క. అనుటయు భవదుత్తమ రతి
యనుపలు కొక్కటయె యాత్మ సంపె సతికి నా

ధునిపలుకులలో రతి యీ

సున దృఢవాసిత మితరముఁ జొరనీదు మదిన్.

129

క. ఉవిదయు భవదుత్తమ రతి

భవదుత్తమరతి యటంచుఁ బలిపలు కీర్త్యా

వివశతఁ బలుమఱుఁ దడవుచు

నవివేకంబునఁ దదర్థ మరయుచుఁ దనలోన్.

130

క. నాకంటె నకట యుత్తమ

యాకె యగుట చెప్ప వలయునా యీగతి నీ

వాకున నీ దగుప్రేమా

తేకమె చాటంగ ననుచుఁ జింతిలు చుండెన్.

131

వ. ఇట్లుతద్దయుం బ్రొద్దు చింతాక్రాంత యైయున్నప్రభావతికిఁ బ్రద్యు

మ్నుం డిట్లనియె.

132

క. పలుక వొకింతయు నాలోఁ

జిలుకవు కరుణామృతంబు చినుకొకటియు లో

నులుకవు నాదగుదైన్యపుఁ

బలు కవగణనమున వినుచుఁ బద్మదళాక్షి.

133

క. చేరక యుండఁగ నాకొక

ఘోరపుటాన యిడి నీవుఁ గూరిమి కెడ యై

కారుణ్య మెడలి నావెత

చేరువనే వినుచు నునికి చిత్రము తరుణి.

134

క. దానవునకు నుదయించిన

దానవు గావున లతాంగి దయ చాలదు నీ

మానసమున నీవిలఁ బ్రథ

మానసమస్తోరుగుణసమంచిత వై నన్.

135

ఉ. నీవిపు డింతపేరలుక నెట్టుకొనన్ ధరియించి యున్కి నా
 కోవనజాక్షి మందపవనౌషధినాయకముఖ్యు లుగ్రతా
 పావహుతాటచిత్రమెనిజాత్నయనంగుఁడు నొందుచున్నవా
 డేవిధిఁ బ్రేమపాత్రుఁగినియించినవారికి శత్రువాత్మయున్. 136

తే. ఆన విడువు మచ్చటికి నే నరుగుదెంచి
 యలుక తీర్చెదఁ గాదే నీ జలరుహాక్షి
 యాన విడువు మిచ్చటికి నీ వరుగుదెంచి
 నీదుమఘరంపు మోవితేనియలు నాకు. 137

వ. అని యంతకంతకుఁ బెరిగెడు పరిరంభరాగతత్పరతా వశంబున.

ఉ. రాఁగదె యోసుధాంశుముఖి రాఁగదె యోకఠనోన్నతస్త నీ
 రాఁగదె యోవిలాసవతి రాఁగదె యోకలకంతభాషిణీ
 రాఁగదె యోకళావిదుషి రాఁగదె యోకలహంసగామినీ
 రాఁగదె యోగుణైకనిధి రాఁగదె యోలలితాంగిడగ్గఱన్. 139

క. కలికీ రాఁగదె చిలుకల

కొలికీ రాఁగదె లతాంతకోదండుని పూ

ములికీ రాఁగదె యూరక

యలికీ రార్భటుల నేల యలఁచెదు నన్నున్. 140

వ. అని వేడుకొనుచున్నంతం బట్టణంబులోనం దనవిడిది వాకిటం
 బ్రాబోధికంబు లైన వాద్యస్వనంబులు వినంబడుటయు వజ్ర
 నాభుపడవాళ్ళు పిలువ వచ్చువేళ యయ్యెఁగావలయు నింతటం
 బోకయున్నఁ గార్యంబు తప్పుననుచు లేచి యాత్మకల్పితభూవివర
 ద్వారంబునకై చనియెనప్పుడు. 141

క. వెఱపింపఁ బోయి వెఱచిన

తెఱఁగునఁ దా వేడుకొనఁ బతి న్వేనుకొనియె

దెఱవ తనయల్క కడుఁ గీ

దెఱచి విజృంభించువిరహపరితాపముచేన్.

142

క. తనరమణి యిట్లు తను వెను

కొనుట యెఱుంగఁడు మురారికొడు కపుడు ప్రయో

జనవశతఁ జనియె నతిరయ

మున నాత్మనివాసమునకు భూవివరమునన్.

143

క. ఆవనితయు వడివడిని బి

లావధిగా నరిగి యంత నవ్వల నరుగం

గా వెఱచి తిరిగి వచ్చెను

భావము గలఁగంగ విభునిపానుపుకడకున్.

144

వ. అట్లు వచ్చి.

145

చ. తనవిభుపాదసంగతిని ధన్యము లై నను వర్ణపాదుకల్

చనుఁగవ నొత్తుకొంచు మఱి శయ్యనురాలినతద్విలిప్తచం

దనలవము ల్భరీరమునఁ దాల్చుచుఁ దత్పరిభుక్తముక్తమా

ల్యనికర మక్షీయుగ్మమున నద్దుచు నించుకసేపు రంజితెన్. 146

చ. తదనుభవోదిత శ్రుతికతంబున నవ్విభురామణీయకా

భ్యుదయముచర్చసేయు సురతోత్సవచాతురియెంచుఁ బ్రేమసం

పద గణియించు లాలనలభంగులు భావనసల్పు మిక్కిలిన్

హృదయమునందురాగిలుచునింద్రవిరోధితనూజమాటికిన్. 147

ఉ. అక్కట యిట్టివల్లభునియందును గోపముపుట్ట నాకుఁ ద

ప్పొక్కటియేలతోఁచెనదియున్మఱి మద్రతిఁగూర్చియంటఁగా

దక్కఁగఁ దెల్పవల్లభుఁడు దానికి నర్థము నిప్పుడేను వే

టొక్కటిగాఁ దలంచి విడ నొల్లన కోపము దై వవంచనన్. 148

ఉ. ఆయనఘుండు దాఁ దొలుత నంపినపత్రికలలోన నున్నయ

త్యాయతరాగభంగులరయంగ ననన్యసమానభాగ్యఁగా

నాయదిచూడనాదయినయల్కయ మూలము కాకయున్న నా
నాయకుఁడట్లు ప్రార్థన మొనర్పఁగ నేవినకున్నియొప్పునే. 149

క. మగవాఁడు దుమ్మెదయు సరి
జగతి నదియుఁ గాక నాఁటిచాటూక్తులప్రే
మ గురుత్వము నలపత్రిక
యు గణింపఁగ నతనియందు నొదవునె తప్పుల్. 150

వ. అని విరహవేదనం బొరలుచుండఁ బ్రభాతం బగుటయుఁ బ్రభా
వతి తనగృహదేవతయుం బోలెఁ బూజ లందుచు ననన్యవిదితగుప్తం
బైయున్న యాపత్రికం బుచ్చుకొని శృంగారపుందోఁటలోనికిఁ జని
యొక్కవివిక్తస్థలంబునం గూర్చుండి మున్ను రాగవల్లరీ చదువఁగా
మిగిలిన పత్రికాభాగంబు తనచేత నటమున్ను బహువారపఠితం
బయ్య నవోత్కంఠఁ గలుగం జేయుచుండ నల్పస్వరంబునఁ దనలో
ని ట్లని చదువం దొడంగె. 151

ద్విరదగతిరగడ.

ఓహంసి నీచేత నున్నయది నాబ్రదుకు
నాహృదయ మింతిడెందము నేకముగ నదుకు
శరుణ నిది పదివేలుకమ్మలుగఁ గైకొనుము
పరఁగ సతితోడ నాపలుకుగా ని ట్లనుము
విద్యున్నిభాంగిరో వినుము నీకృప గన్నఁ
ప్రద్యుమ్నుఁ డనుపేరు ఫలిత మగు నా కెన్నఁ
దైలోక్యనిత్యసామ్రాజ్యవై భవ మైనఁ
బోల దొకలేశమును బొలఁతి నీకృపలోన
గరిమ నెల్లెడల నీకనుసన్నలోవత్తు
హరిమధ్య యేబాస యైన దీనికి నిత్తు

నేణాక్షీ విను నీయుపేక్ష నాచెవిఁ బడినఁ
 బ్రాణము హరించు విరు లావార్త వెంబడిన
 నీమోవిచిగురుతేనియలు గ్రోలెడియాస
 నీమొలకనవ్వువెన్నెలచలువ గొనునాస
 నీమృదుకపోలనన్నిధిని మో మిడునాస
 నీమోహనశ్రోణి నిమరఁ గలిగెడునాస
 నీదుపాలిండ్ల నానెడు వక్ష మనునాస
 నీదుశృంగారకళనెలపు లంఠెడియాస
 నీదుమణితామృతము నింతుఁ జెవి ననునాస
 నీదులలితోరువు ల్నెమ్మి నొత్తెడియాస
 నొడలిలోఁ బ్రాణవాయువులు నా కిందాఁక
 వెడల కుండఁగ నిట్లు విన్నవించెదఁ గాక
 యీకమ్మపూఁదోట యీతేనియలజల్లు
 నీకోమలపుగాడ్పు లీవెన్నెలబయల్లు
 తను వైదుషాల్లు నింతక పంచి లోఁ గొనవె
 యనయంబు నివి విరహి కపకారు లన వినవె
 నిందుచందురుఁడు నీ నెమ్మొగంబు సుహృత్తు
 గండుఁగోయిలఫణితి కలభావలకుఁ దొత్తు
 మెఱుఁగుఁదీగెలు నీదుమృదుతనూలతయంట్లు
 కటకుఁబాయపుఁదేంట్లు కచభరశ్రీబంట్లు
 కెంజిగురుచాయ నీకమ్మోవికిని దాసి
 కంజవై భవము కన్గవకు నంతేవాసి
 యివి యెల్ల నా కింపు లిల నీవు చేపట్ట
 నివియె పెనుమృత్యువు లొకింత నీ వెడ పెట్ట

నని తన్నుఁగూర్చి నే నాడుట చెవి జొనుపు
 వనిత యే మనియె నది వ్రాసి వేగమె యనుపు
 మోరాజహంసి నీయుల్ల మెందు నహేతు
 కారుణ్యమని గట్టిగాఁగ నారసిచూతు
 నని చదువుకొన వినియె నటమున్న యేతెంచి
 వెనుక నుండి తదీయవిభుఁ డాత్మ హత్తించి.

152

వ. ప్రభావతియు నిట్లు లేఖ చదువుకొని తదర్థంబు మఱియు మఱియు
 భావంబునం బరామర్శించుచు.

153

మ. ఇవి యాదింగల ప్రేమభంగు లింక నాయేతెంచుచున్నంబు న
 ట్టివిధి న్నన్నఁ బరిగ్రహించుట నిరూఢి న్నేటిదాకన్ రఘో
 త్సవసౌహార్దరతుల్ శత్రోత్తరత మించం జల్పుటాభవ్యుప్రా
 భవరూపాదిగుణవ్రజంబరయ నాభాగ్యంబె భాగ్యం బిలన్.

154

క. ఈరాత్రి యకారణపుం
 బేరలుకఁ దదాత్మ కెడసి పిరువే కగు చొ
 ప్పారయ భాగ్యవిహీనులు
 లే రెవ్వరు నవనిమండలి న్ననుఁ బోలన్.

155

వ. అని చింతించు చుండ.

156

తే. రాగవల్లరి యంత నారమణికడకు
 నరుగుదెంచి యాసఖవెన్క నచలన్పత్తిఁ
 బొంచి యున్నట్టి ప్రద్యుమ్నుఁ గాంచి యతని
 యక్షిసంజ్ఞచే గాననియట్ల యుండె.

157

వ. తదనంతరంబ యాయంబుజాక్షిచందం బభివీక్షించి.

158

చ. పయిదలినేఁ డిదేమి ముఖపాండిమ యున్నది మీఱిప్రత్యుషః
 క్రియలఁ బరాకు మాన్చినది కృష్ణచతుర్దశినాటిచంద్రురే

ఖము బలె మేచు చిక్కినది కామక కప్పదెయ్యెప్పడు గుచ
ద్వయిఁ బికరాజిమ్రాతఁ గయివ్రాతెడు సోలెడు చల్లగావ్వులన్.

ఉ. లోలతరాక్షి యాపయిఁటలోనిది యెక్కడితేఖ యల్లనాఁ
జేలిక యంపినట్టిదియె యెయ్యది యెనచు సిగ్గులేల నేఁ
డాలిఖితార్థ మేమయిచ నట్టియిగెంటిచఁ జూచెదేమొయూఁ
బోలిక చూడ నట్ల యధిపు ల్సతులందుచు సత్యసంధులే. 160

క. అని నడుమ నడుమఁ బ్రద్యు
మ్నునివదనముఁ జూచి నగుచు ముద్దియ తల్లో
చనసంజ్ఞాప్రేరణమున
దనుజేశ్వరసుతకు మఱియుఁ దా నిట్లనియెన్. 161

క. ఈరేయి రమణుఁ డెంతయు
గారించినవాఁడు నిన్ను గట్టిగఁ దెలిసెన్
నారీమణి మానునె మదిఁ
గూరిమి దాఁచుకొని యలుగఁ గూడదు నీకున్. 162

క. నీ వలిగెమదాఁకను లే
దోవనితా యాట మాని యొడ్డించుకొనం
గా వలసె విభునియలుకల
చే విరహకులిత వైకృశించితి విదిగో. 163

ఉ. తానటు లల్కడెచ్చుకొని ధైర్యబలంబున రాకతక్కె నీ
దై నవియోగతాపమృదితాకృతిచూడఁగ నప్పుడిప్త మో
మానిని తాను నోర్వఁ దతిమాత్రవియుక్తికి నిష్ట మాన్చునీ
కానెఱజాణయోగ్యకరుణామృతవృష్టినయోగభేదమున్. 164

వ. అనిన రాగవల్లరికిఁ బ్రభావతి యిట్లనియె. 165

నీ. అట్టియసత్యంపుటలుకలు కల్పించు
కొని వియోగవృథఁ గుందఁ జేసి

కాంతలయారూపు గనుఁగొనువేడ్కలు

రాగుండెతోడి నిర్దయులయందు

సంభవించునొకాని సత్కృపారాశి మ

త్పాణేశుఁ డేవినోదమున కైన

నన్నుఁ జిన్నపుచ్చి కన్గొనఁజాలఁ డొకనిమే

షార్థమాత్రంబు నోయంబుజాక్షి

తే. నేటరాత్రితేఱంగు నానేరమున జ

నించె నది యొక్కమాట కే నెమ్మనమున

సలిగి తేఱన యే నెన్నిప్రార్థనముల

దానిచే నెంత యెడసెనో ధవునిమనము.

166

చ. అనవిని రాగవల్లరి సమంకురితస్మితకోమలావళో

కనముల నాప్రభావతిని గన్గొనునట్ల తదీశ్వరుం గనుం

గొని బళి గోపపుత్రరసికుండవు నీదగుధౌర్త్య మింతిపై

ఘనమనమానవీనసుధగాంచిచవుల్ గొనుగోర్కికోర్కియే.

167

క. నా విని యోసితుటారి ద

యావారిధి నధిపుఁగూర్చి యనకు మొకటియున్

నావెట్టికినుక యింతకుఁ

దావల మని చెప్ప వినవె తరుణీ యనియెన్.

168

వ. అని యోరాగవల్లరీ నీవు నాకు బహిఃప్రాణంబవు గాని సఖిమా

త్రంబవు గావు నీకు దాఁపురంబు సేయనేల మాతేఱంగు వినిపిం

చెద విను మని తనకోపనిమిత్తంబును బ్రియుండు తనతోడన

రాకుండ నానవెట్టి తాను శయ్యాంతరంబున కరుగుటయుమొదలు

కొని ప్రియనిర్గమపర్యంతంబుగాఁ దమవృత్తాంతంబు సకలంబునుం

జెప్పఁదగినప్రకారంబును జెప్పి యిట్లనియె.

169

- క. కాంతుం డాగతి నా య
త్యంతకఠోరతకు నాత్మయందు విటిగియో
వింత యగువిరహదశ కుప
శాంతి యరసికొననొ లేచి చనియెం బెలుచన్. 170
- క. తటి నంత వేడుకొన విన
నెఱుంగనినానిష్ఠురతకు నేడువిరుగులన్
విటిగె నొకొ ప్రియునిచిత్తము
విఱుగకయున్నం ద్యజించి వెస నేల చనున్. 171
- ఉ. వ్రీడకు మానసంపదకు వెల్లిగదా యిదియంచు నెంచ కే
గూడఁగఁ బాటిపట్టుటకు గొబ్బుననప్పుడ సాహసించితిన్
జేడియ దాఁప నేగ కిది చెప్పెదఁ బ్రాణము నీవు గావునన్
గూడఁగలేకయంతఁగడుఁగుందితిఘోరవియోగవేదనన్. 172
- ఉ. ఆపరిపాటికంతఁ గడు నల్లుచు నట్టివిభున్ దధావిధా
లాపవిచిత్రతం దురపిలంగ వియోగదవాసహత్వమున్
జూపుచుఁ జేర వేడువివశుం గయికోక కఠోరవృత్తిఁ బె
న్నాపముఁ గట్టుకొన్నగతభాగ్యకు నా కివి పాట్లు నెచ్చెలీ. 173
- సీ. నెఱప కేలున్నవి నెత్తలిరీటెలు
తమవాఁడి యెల్ల నాతనువుమీఁదఁ
బఱప కేలున్నవి పరభృతశ్రేణులు
శ్రుతులలోఁ దమపల్కుసూదు లెల్ల
నుఱుప కేలున్నవి నెఱయధైర్యంబును
గందంపుమలకోడెగాడ్పుగములు
విఱుప కేలున్నవి వెసనంటఁ బొదివి వ
పుర్మహాశఁ బరాగముర్మురములు

తే. నన్ను నొకభూమిలోపలినాతిగాఁగఁ

దలఁచి వే చంపకీట్లోర్పు దాల్చినవియ్యె

తెగి తెగనిచిటుగ త్తికోతగ వధించు

టుచిత మని యోలి నిట్లేచు చున్నయవియ్యె.

174

చ. అని విరహంబుఁ బేరలఁత నాశ్రితచంద్రశిలాశలంబు మీఁ

ద నొరుగుచుకొనఁగిందిగిచెఁ దన్వి నిరోదిశకై తదంకము

దనకుఁదలాడగాఁగొనఁగఁదజ్జతబోటియుఁ దత్క్రియాప్రస

ర్తనకుఁ దదీశుదాకొలిపితాఁదనయిటికిఁబోయెనవ్వుచుకొ.

175

తే. ప్రాణసఖి యిట్లు పన్నిన పన్నుగడలు

తెలియమింజేసి యపుడు దై తేయకన్య

తనకు నంకోపధాన మట్లనువుపటిచి

యాలతాంగియ యున్నది యనుతలఁపున.

176

ఉ. ప్రాణసఖి నిను న్నెరయఁ బాసి చనకొదఱి వచ్చెనాకుఁ గ

ల్యాణి తలంపుమీ సుసమయంబుల నన్ననిప్రేమపంపునకొ

బాణి మెడం దగిల్చి తనపైకిఁ దదాస్యము వంపఁబూని సు

శ్రోణిని జేశుమోమగుటచూచిత్రపాద్భుతమోదమగ్నతన్.

177

క. ఒక్కొంతతడవు చేష్టలు

దక్కి కనంబడియెఁ జిత్రతనువును బోలెకొ

మిక్కిలిఁ గమనీయత సతి

దక్కకురు స్తంభసంగతత్వముకతనన్.

178

వ. అప్పుడు ప్రభావతికిఁ బ్రద్యుమ్నం డిట్లనియె.

179

చ. వెఱుగు పడంగ నేల యలివేణి భవత్పతిఁ గానె యేను నీ

విరసతమాన్వలేకపుడు వేఁగుచునంతటిలోఁ బ్రయోజనాం

తరమతి నేఁగి నేటికిని దానిప్రసంగము లేమివచ్చితిన్
దిరిగి వసించితి న్వెనుకదిక్కున నీవిధ మెల్లఁ జూచుచున్. 180

చ. అని యిరుకేలఁ గ్రిందటిగనాసతి బాహులు వట్టి యెత్తి వె
న్వెనుకకు రా వెసం దిగిచి వేడుక నంకకృతోపవేశఁ జేసె
నెఱులుదువ్వెఁజెక్కిటను జెక్కిలిజేర్చెను మోవిచుంబనం
బొసరిచెఁ జన్నులంటెఁ గరయుగ్మముప్రక్కలఁబొఱఁజొన్నుచున్.

మ. సుముఖియెన్నఁడు నింకనల్లనను మంచున్నొక్కితటైన్నఱ
గ్రములన్దంతశీఖన్గుచాధరము లాకాంతుండుతత్కాంతయున్
సుముఖియెన్నఁడు నల్లఁజేయననుమంచున్మోవితానట్ల నొ
క్కి మనోనాథువరిష్ఠనిష్ఠురకుచక్లప్టాంగుఁ జేసెం దుదన్. 182

చ. అలుక యొకింతకాలము మహత్తరసేతువురీతి నాఁగి భే
దిలితొలఁగన్సహస్రముఖతీవ్రతచూపెనుదొంటికంటెవా
రలయసమానమానితపరస్పరకేళిరసప్రవాహ మ
గ్గలికఁ దదుత్తరంగరతికర్మవిచిత్రతఁ జెప్ప శక్యమే. 183

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రద్యుమ్నుండు ప్రభావతింగాడి బహుకాలంబు
యథేష్టభోగంబులనుభవించుచు నప్పటప్పటికి వజ్రనాథుని నపూర్వ
వర్తనప్రవర్తనప్రవర్తనంబులవశవర్తింజేసికొనుచుఁ బ్రవర్తిలై గద
సాంబులును జంద్రవతీగుణవతులతోడఁ గూడి రాత్రులెల్ల రమి
యించుచు నాట్యసమయంబులఁ బ్రద్యుమ్నునకు విదూషకపారి
పార్శ్వకాదికృత్యంబుల సహాయత్వంబు నడపుచు దైత్యవిభుని
చిత్తంబువడసి రంత. 184

చ. రమణ దలిర్పఁగా ఋతువురాకలుదక్కె నొడఘ్నచిక్కె చి
ట్టుము లుదయించెవేవిఘ్నలనూనతమించెఁ గపోలసీమఁ బాం
డిమ గనుపట్టెఁ జన్మోనల నీలిమ పుట్టె వలగ్నముం గురు
త్వము పొరసెన్వఘ్నల్విరిసెదానవకన్యలకుం గ్రమంబునన్. 185

క. నవమాసానంతరమునఁ

బ్రవిమలశుభదినమునం బ్రభావతి గాంచెన్
శివ గుహునిఁ గాంచుకై వడి
నవనిఁ బ్రభావంతుఁ డనగ నమరెడుతనయున్.

186

క. ప్రణతగుణ చంద్రవతి దిన

మణినిభుఁ జంద్రప్రభున్ గుమారునిఁ గాంచెన్
గుణవతియుఁ గాంచె నిరువుర
గుణవంతుం గీర్తిమంతుఁ గోర్కులుపొదలన్.

187

వ. ఇట్లు గాంచినకుమారు లుదయించుచుం దోడన పరిపూర్ణయానను
లును సకల వేదవేదాంగపారగులును ధనుర్విద్యాసంపన్నులు నగు
చుం గన్యాంతఃపురంబునఁ బ్రవర్తిల్లుచున్నంత నొక్కనాఁడు
తద్రక్షణాధికారులవలన వారలయనికి నిశ్చితంబుగావిని వజ్ర
నాభుం డాగ్రహోదగ్రుం డగుచుఁ దనసభాసదులఁ గలయం
గనుంగొని.

188

ఉ. కంటిరె కాలవక్రతప్రకారముదానవముఖ్యులార నా

యింటికి ద్రోహముందలఁచి యిష్టసుఖాప్తికి మ్రుచ్చులిట్లు నూ
ల్కొంటదలంప శేషఫణికోటల వ్రేలిడి గోకుకోగ ము
క్కంటివెలుంగుకంటఁ జణకంబులు వేచుకొనంగఁ బూనరే.

189

తే. వాండ్రు సురవంశభవులై న స్వర్గమునకుఁ

బ్రశయసమయ మిప్పుడు నాగకులజులై న
నాశకాలంబు తద్భవనమున కిదియ
నరు లయిన సంత్యదశ నేడ ధరణి కెల్ల.

190

తే. ప్రాణములతోడ నిట వాండ్రఁ బట్టితెచ్చి

తెలిసి తల్లోకమును గడజేర్పవలయు

నీవు చని పట్టి తెమ్మని నిజపురంబు
పెద్దతలవరి దా బంచె భీమబలుని.

191

తే. వాడు చని తిరుగక యున్న వరుస దండ
నాయకోత్తములను దళవాయి బనిచె
వారు దిరుగ కుండిన దదవస్థ దెలిపె
నరులు కోటకొమ్ముల గట్టినట్టితలలు.

192

వ. వజ్రనాభుండు తా నత్యంతకోపాటోపదీపితముఖుం డగుచు దన
తమ్ముడు సునాభుండును సకలమిత్రామాత్యవర్గంబులును రథ
తురంగపదాతివ్రాత పాదఘాతంబులచేత భూతలంబు వడవడవడంక
నద్భుతోత్సాహంబునంబేర్చి కొలువ నలుపు మిగిలి కన్యకాభవన
ప్రాకారంబు చుట్టు ముట్టుకొనియె నప్పుడు తమవిడుదుల నున్న
ప్రద్యుమ్నగదసాంబులు మనమింతట నంతఃపురప్రవేశంబుసేయక
తడసిన నీబెడిదంపు రక్కసునియక్కజంపు విక్రమంబు కుమారు
లకు నోర్వ శక్యంబుగాదని పూర్వవిహితమహీ వివరద్వారంబున
నాక్షణంబ ప్రవేశించి భీతివశంబున నొక్కచోటనేచేరియున్న తమ
కళత్రంబుల యుత్తలపాటుదీర్చి తత్పూర్వకృతదైత్యగాత్రంబుల
నెత్తుటం జొత్తిల్లిన యాయుధంబులు తమచేతులన యుండ సంభ్ర
మంబునం జనుడెంచి మ్రొక్కియున్నకుమారుల సంశ్లాఘావచనం
బుల నలరించి రట్టియెడఁ బ్రద్యుమ్నుండు ప్రభావతిం జూచి
యిట్లనియె.

193

ఆ. మగువ వినుము మిగుల దెగివిక్రమింప మీ
తండ్రి కదలి వచ్చె దర్ప మెసఁగ
మనకు వచ్చు గడుఁ బ్రమాద మే మింతట
యుద్ధమునకు దెగక యూరకున్న.

194

క. కుడుముల వేట్లాటలు గా

వృదురాజానన రణంబు లూహించిననె

బడి రా వే మటు తొడరినఁ

దొడిబడ నెవ్వఁడు బిట్టు ద్రుగునొ మాచేన్.

195

ఉ. చేడియ నీమనంబునకుఁ జింత యొకింత జనించెనేని నే

జూడఁగఁ జాల నీజనకుచొప్పు దలంప హతుండు గాక తా

గీడుచలంబుమానఁడనికిం జొరకొండొక త్రోవద్రొక్కఁగా

గూడదయేమిసేయుదుచుఘోరవిచారముపుట్టెనాత్మలోక.

196

చ. అని తనుఁగూర్చి దానవకులాగ్రణిపైఁ దెగలేనిచింత సే

యునధిపుఁ గోటలగ్గలకు నుగ్రతడగ్గలుభూరిపై న్యుఁ దం

ద్రీనిఁ బరికించి యింతి విభునిం దముఁగాచికొనంగవేఱత్రో

వ నెమకికానకంతఁ బిశ్యవత్సలభావముఁ బాటనూకుచున్.

127

క. తాన చని మూలనున్నయ

నూనతదీయాసిఁ దెచ్చి యొసఁగి గెలుపుమీ

దాననపతిఁ దక్కినయను

మానము మాను మని పలికె మానవతి పతిన్.

198

చ. పలికిన సంతసిల్లి హరిపట్టి గదాదుల నార్వరన్ వధూ

నిలయములోని కావలికి నిల్చి రయంబుననొక్కరుండుఁ దా

వెలువడి కోట కుగ్రబలవేష్టనము న్విడిపించుచున్ నిర

ర్గళగతిఁ జుట్టునుం దిరిగె ఖడ్గవిహారహుత్వ దీప్తుడై.

199

ఉ. కాంచనదీప్తిచేఁ బసిఁడిగట్టుతెఱంగు నగళ్ళకోట నూ

చించఁగఁ దానుభాస్కరునిచెన్నువహించెను దానిఁజుట్టిరా

సంచరణం బొనర్చుచును శౌరితనూజుఁడు కోటచుట్టునున్

డించినదై త్యసైన్యము వడిందమమున్వలె విచ్చిపాఱఁగన్.

200

క. లగ్గలకు నట్లు కోటకు

దగ్గఱుతనమొనల నెల్లఁ దఱిమి తఱిమి పే

రగ్గలిక చూపుమరుపో

టగ్గించుచు వజ్రనాభుఁ డతని నెదిర్చెన్.

201

వ. ఎదిర్చి యిట్లనియె.

202

ఉ. ఎవ్వఁడ వీవు నాముదల యించుకలేక చొరంగరాదు వీఁ

డెవ్వరికై న బ్రహ్మవర మిట్టిది యేగతిఁ జొచ్చి తీవు తా

నివ్విధి నాకుఁ గల్గవర మిచ్చినబ్రహ్మకు శిక్ష చేసెదన్

గ్రొవ్వడఁగించి నిన్నిపుడ కొట్టెద నీకులమెల్ల రూపఱన్.

203

వ. అనుటయు నతండు.

204

క. నిను నేఁడు తిరిగి చన ని

చ్చినఁ గద బ్రహ్మకును శిక్ష సేయుదు వీదు

ర్జనతలె కావే మిముఁ జెఱి

చినవి యసత్యోక్తి బ్రహ్మజిహ్వాకుఁ గలదే.

205

క. మొదలను బురిఁ జొచ్చితి నీ

ముదలన భద్రనటవేషమున హరిసుతుఁడన్

యదుకులజుఁడఁ బ్రద్యుమ్నుఁడ

మదిచ్చఁ గైకొంటి నీకొమారితపోందున్.

206

ఉ. కోరికఁ దావకానుజునికూతులకుం బతు లై నవారు మా

వారలె నాకు వారికి నవార్యబలు ల్సహజాతయావనో

దారులు గల్గి రాత్మజులు తల్లులరక్షకు నున్నవారు ప్రా

కారములోన నీదొడ లగణ్యులఁబల్కురఁదిన్నమృత్యువుల్.

207

తే. హరికి దేవేంద్రునకు నీవు శరణు చొచ్చి

తేని నీప్రాణముల కెందు నేను దెగను

శరణు చొరవేచి నావాలు కరుణ గిరుణ
యెఱిగినది కాదు నీ వది యెఱిగె దిపుడ.

208

తే. అనిన విని యోరి నీ వేమి యనినఁ జెల్లు
నేను నాదృష్టియెదుర నిన్నింతతడవు
పెట్టకొని యుండుటకు నని జెట్టిదంపు
టంపవానలు గురిసె భయంకరముగ.

209

క. తనవాలునఁ దచ్చరములు
దునుముచుఁ బ్రద్యుమ్నుఁ డతనిఁ దునుముకడంకన్
ఘనరయమునఁ జనఁ దాఁకిరి
సునాభముఖ్యు లగురాక్షసులు బలములతోన్.

210

క. అది యంతయుఁ గని మనముల
గదసాంబులు గినిసి కోటగవకులు దెఱపి
చి దురాధర్షాటోపత
నెదిర్చిరి సునాభముఖుల నిద్రాహితులన్.

211

శా. అంతం గేశవుఁ డంచవేగరులచే నాడై త్యుసంగ్రామన్య
త్తాంతంబున్విని తార్క్ష్యవాహకుఁడుచ క్రాద్యాయుధప్రోల్లస
త్కాంతిక్రాంతదిగంతరుం డయి వడిన్ దావచ్చె నచ్చోటికిన్
సంతోషంబున వజ్రసత్వరగతి న్నంధించి సేవింపఁగాన్.

212

వ. అప్పు డింద్రుండు ధనురాదిసకల హేతినమేతంబును మాతలిసారథి
కంబును నైన తనదివ్యరథంబు ప్రద్యుమ్నునకు ననిపి గదసాంబు
లకు ననన్యదుర్జయంబు లైనదివ్యస్యందనంబులఁ బనిచె దాన నపూ
ర్వోత్సాహంబునం బొదలియు యదుకమారులు ప్రతిభటుల మిం
చంజాలక సర్వరంబునఁ బోరుచుండి రయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు.

క. సాహసము నాహతప్ర
త్యాహతనై పుణము నొక్కయంతగ సుతుతో
నాహవ మొనరించుమహా

త్సాహనిధి వృజ్రనాభదైత్యునిఁ జూచెన్.

214

తే. చూచి యిట్లైన నెన్నందు సులభ మగును
విజయ మని మరుచేతికి విష్ణుఁ డనిపె
దనదుచక్రము నతఁడును దత్ప్రియోగ
మునను ఖండించె వృజ్రనాభునిశిరంబు.

215

క. గదసాంబులు తద్విజయా
భ్యుదయముఁ గని పొంగి బహువిధోగ్రాస్త్రములన్
జిదురుపలుగ నొనరించిరి
కదిసి సునాభాదిదనుజగణదేహంబుల్.

216

వ. అప్పుడు.

217

శా. మందారద్రుమపుష్ప వృష్టితతులున్ మంద్రస్ఫురద్దేవతా
దుంకుభ్యారవసంప్రవర్తనలు నస్తోకాప్సరోనర్తనా
మందోల్లాసము దివ్యగాయకుల సన్మాధుర్యగానంబు నా
నందోత్సేకము నిచ్చెలోకులకు మింటంజాల దీపించుచున్.

218

వ. అంత నచ్యుతుం డనాథత్వదైన్యదశాపన్ను లగుపౌరజనుల ననేక
విధ లాలనాచాతుర్య శీతలవచనామృతంబున నపగతాశేషశోకపరి
తాపుల నపూర్వసంభృతానందవిశేషులఁ గావించి వృజ్రనాభుని
రాజ్యంబు సర్వంబును జతుర్భాగంబులుగా విభజించి తదాధిపత్యం
బునకుఁ బ్రభావంతునిఁ జంద్రప్రభుని గుణవంతునిఁ గీర్తిమంతునిం
బట్టాభిషిక్తులం గావించి కొడుకులం గోడండ్రునుం దమ్ముని

మఱఁదలిని నత్యంతవిభవంబు మెఱయం దోడ్కొనుచు ద్వారకా
నగరంబున కరుగుదెంచి దేవేంద్రుని దదీయస్థానంబున కనిచి సకల
సామ్రాజ్యవిభవంబు లనుభవించుచు నిరంతరకరుణావలోకనంబుల
భక్తజనంబుల నవలోకించుచు మహానందంబునం బాలుపొందు
చుండె నప్పుడు.

219

క. వావిరిఁ బ్రద్యుమ్నండు ప్ర
భావతితో నిష్టకేళిపరిపూర్ణత నిం
పావహిలఁగ వర్తిలెను

శ్రీవరుఁ దమతండ్రిఁ దగ భజించుచు ఘనుఁ డై.

220

తే. అఘహరణహరివంశకథాశ్రయంబు

నాత్మపుత్రగుణ స్తవనాంకితంబు

నై నయీకావ్యమునకు మహాప్రసిద్ధి

నిచ్చుఁ గావుతఁ గరుణ లక్ష్మీశ్వరుండు.

221

శా. శ్రీరాజేంద్రగుహ త్తమాన్వయజనుర్విఖ్యాతసౌభాగ్య సో

మారాధ్యప్రభుసత్కృపాచతురమత్యాసీతఫాలాక్ష భ

క్త్యార్థభవ్యపగూహనాతిసుఖితాత్మాప్తక్షమాశాంతిస

ద్వైరాగ్యోదయబోధముఖ్యబహుసంతానప్రసిద్ధుండిలన్.

222

క. వరచామరమిషవృత ది

క్కరటిశ్రుతకీర్తిసామ్యకామ్యతక్రతి గో

చరితాఖిల విద్యత్కుం

జరకర్ణుడు కర్ణుఁ డీగిచాతుర్యమునన్.

223

వనమయూరము.

భృత్యజనపోషణుడు పింగళిపురాంకా

మాత్యకులభూషణుడు మార్దవమహీయ

స్సత్యశుచిభాషణుఁడు సాధుజనతాసం

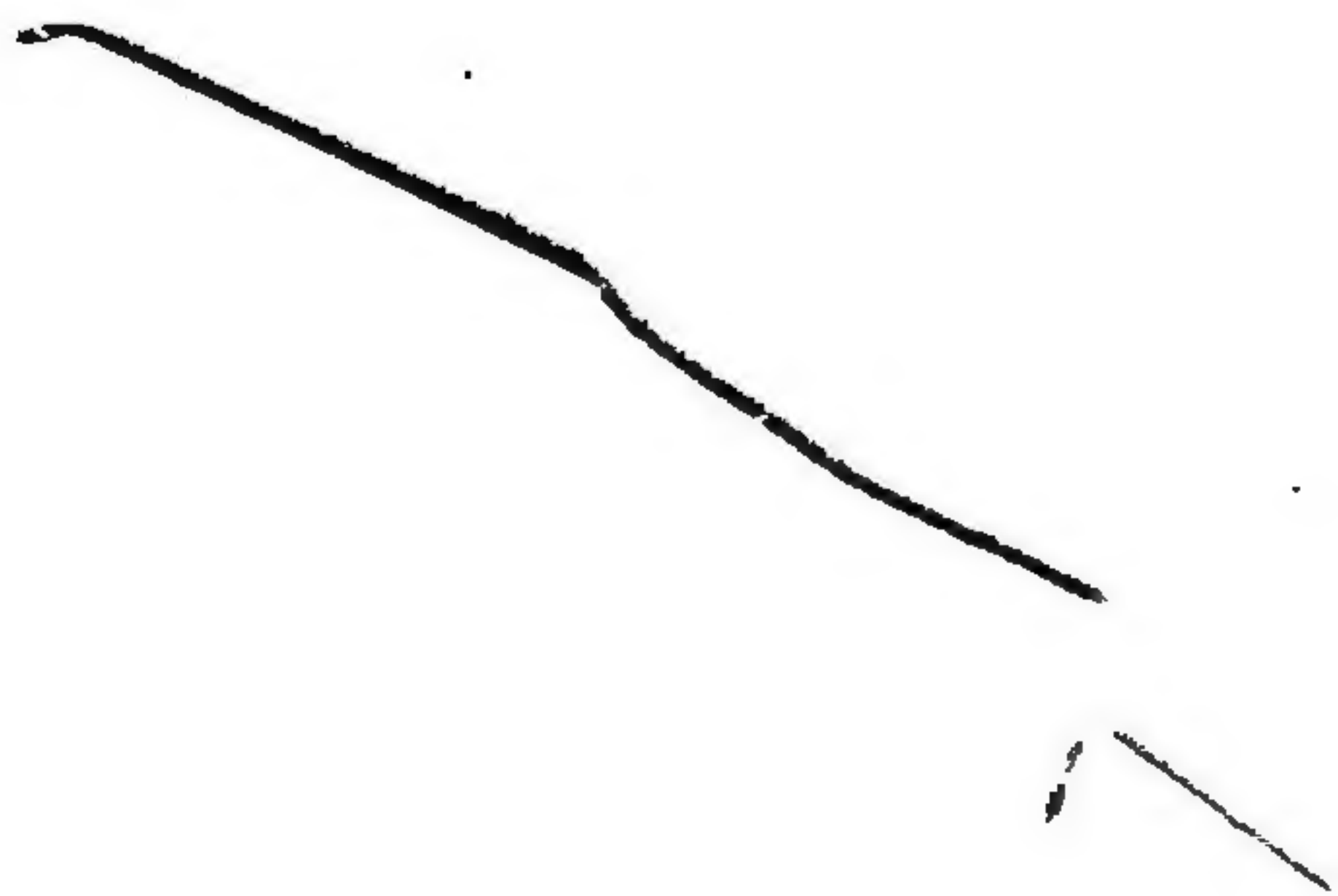
పత్యుదయపోషణుఁడు భవ్యకృపపేర్మిన్.

224

గద్యము. ఇది నిఖిలసూరిలోకాంగీకారతరంగిత కవిత్వవైభవ పింగళి
యమరనార్యతనూభవ సౌజన్యజేయ సూరయ నామధేయప్రణీతం
బైన ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బరిపూర్ణ
భావభాసురంబైన పంచమాశ్వాసము.

ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము
నంపూర్ణము

164

షయము జాలకుండుకొని యొక్క ఉన్యోగము జీవనము ధనలాభము ధనవ్యయము మొదలగు ద్వాదశభావఫలములు విమర్శింపబడెను.

4 వ భాగము 2—0—0

4 ద శా ఫ లా ధ్యా య ము 300 పేజీలు నెల రు 2—0—0

ఏమహాదశలో యేయేఫలితములుజరుగునోఅవియును ప్రతిమహాదశకుఅంతర్దశా లములును, శాస్త్రప్రమాణములతో నులభముగా తెలుసుకొనువిధము వ్రాయబడెను.

జ్యోతిషప్రథమబోధిని.

యీచిన్న పుస్తకమును ఒకవారమురోజులు చదివిన ప్రతివారును వారివారి క్రములను చేతపుచ్చుకొని అభ్యాసము చేసినయెడల జ్యోతిషమునకు కావ యములన్నియు ఒకవారంరోజులలో పూర్తిగా తెలియును. కేవలముజ్యోతి షప్రవేశములేనివారికే ఉపయోగము నిమిత్తము యీపుస్తకమువ్రాయబడినది. స్త్రీవారు దీనినిజదివి దీనియుపయోగములనుచెలిసికొందురని నమ్ముచున్నాను. మరియు ఏచక్రము వాడబడుచున్నదో ఆచక్రమునుబట్టి అభ్యాసము చేసిన రియందు వ్రాయబడిన ప్రతివిషయము సరిగా తెలియును. వెల 6-8-0

గ్రంథజాతకతత్వము సూత్రములు 1, 2 భాగములు.

గ్రంథము పూర్వకాలమునందు శ్రీమహాదేవదైవజ్ఞునిచే సంస్కృతభాషలో నది. 30, 40 ప్రాచీనజ్యోతిష గ్రంథములయొక్క ముఖ్యాభిప్రాయములను కలగముచేసి యీమహానీయుడు సూత్రముల పూర్వకముగా యీగ్రంథముంచి యుండెను. ద్వాదశభావఫలములను అనేక విశేషాంశములతో సూత్రపూ గా వీటియందు సవిస్తరముగా వ్రాయబడినవి. అన్నిగ్రంథములలోను యిది లాగాగొప్ప గ్రంథమగుటచే లోకోపకారముకొరకు ఆసూత్రములన్నియు తెలుగు భాషలోవ్రాసి ప్రతీసూత్రమునకు తెలుగున అర్థమువ్రాయబడెను. మొత్తము 2100 సూత్రములుండుటచేత నిది రెండుభాగములుగా విడదీసి వేరువేరుగా అచ్చువేయించి గున్నాను. యీ 2 భాగములును పూర్తిగా 1—2 సార్లు చదివినయెడల 30, 40 జ్యోతిషగ్రంథములయొక్క సారమునుగ్రహించునట్టిశక్తి గలుగును. ఈగ్రంథములు సంస్కృతభాషలో సుమారు ఒకలక్షవరకు ఖర్చుపడినవి. మొదటిభాగం 1—8—0 రెండవభాగం 1—8—0

కొండపల్లి వీర వెంకయ్య, శ్రీసత్యనారాయణ బుక్కుడిపో, కాజమండ్రి.

జ్యోతిష రహస్యం.

1 వ భాగము 1—3—0 డిటా 2 వ భాగము 1—8—0

కర్త : సూరవరపు వెంకటసుబ్బారాయశాస్త్రిలుగారు

ఇందు జ్యోతిషం నేర్చుకొను విద్యార్థి మొదలుకొని, జ్యోతిషములో గొప్ప పండితులవరకు కావలసిన హంశములన్నియు, నిందు వ్రాయబడినవి 1 వ భాగం 250 పేజీలు, 2వ భాగము 250 పేజీలుగలవి. చక్కనిగ్లేజుకాగితముమీద ముద్రించబడినవి.

దశాభుక్తి ఫలచంద్రిక అను

వృధ పారాశరి.

పారాశరి విరచితంబగు నొక పురాతన తాటాకు గ్రంథమునుండి ముఖ్యముగ హంశములను శ్లోక, తాత్పర్యముతో సహా 140 పేజీలుగముద్రించబడినది. వెల 1-0-0

జ్యోతిషఫలప్రదర్శిని 0—10—0

ఇందు జీవితమునందు జరుగగల ఫలములు జరుగబోయేదుఫలములు జరుగుచున్న ఫలములు, షోడషవర్గ, చంద్రదశ, సూర్యదశ, పాంతనములు, నామనక్షత్రములు, దీర్ఘధారణ విషయకములగు ప్రశ్నలు, శయ్యాలక్షణములు, గృహప్రవేశముహూర్తములు, శంకుస్థాపనము, గత్యాదులు, తేటతెల్లముగ వ్రాయబడినవి.

సకల సర్వగుణ అదృష్ట దీపిక 0—10—0

ఇందు ముహూర్తభాగం, జాతకభాగం, సాముద్రికము, వాస్తుప్రకరణం, ప్రశ్నభాగం, బల్లిశకునం, స్వప్నభాగం ఈవిషయములు గలవు.

ముహూర్తదర్పణము 0—10—0

దర్పణమందు ముహూర్తదర్పణమున మీగృహమున జరుగు నుభయకార్యములకు ముహూర్తముబెట్టుడని దైవజ్ఞునియొద్దకు బోనక్కరలేకుండ, నీపుస్తకసహాయమున ఉపనయన, వివాహోదిముహూర్తములను, రజస్వలాకాలమందలిశుభాశుభములు, నామనక్షత్రవిధానము, వివాహవేదికాలక్షణం, పీఠలక్షణం, రజస్వలాచక్రం, పంచాంగశుద్ధిదోషస్వరూపనిరూపణం, దుర్ముహూర్తవిషయము, దుష్టనక్షత్రఫలములు, శుభ, దుష్ట, నక్షత్రవివరణము, వాటిఫలములు, శుభ, దుష్ట, తిథులు, వాటిఫలములు, మొదలగుసర్వవిషయములదెల్పుచు ధర్మసందేహముల దీర్చునదీపుస్తకమే. నుమారు 5) ముహూర్తవిషయములిందుగలవు.

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య, శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్కుడిపో, రాజమండ్రి.

విల విల విల
మొదలగువిషయములు

మనము ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA113B160
పుస్తకం పేరు	ప్రభావతీ ప్రయ్యమ్మమ్మ
తారీఖు	26/10/24
ముందు అట్ట	no
వెనుక అట్ట	no
మొత్తం పేజీలు	169
పెద్ద పైకా పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	2, 164,
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	RUKSANA
పేజీలు విడదీసినది	RUKSANA
స్కాన్ చేసినది	Hasdema
పరీక్ష చేసినది	prathyusha
పేజీలు సరిచూసినది	
ప్రెండ్రింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిష్కరి	Good